

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2022-2026

GROENLINKS
UTRECHT

VOORWOORD

Politiek gaat over jou en mij. Politieke keuzes hebben effect op ons dagelijks leven. Hoe ziet de stad eruit en hoe kijken we naar elkaar om?

Wanneer ik door Utrecht fiets, dan zie ik de keuzes van GroenLinks terug. Als ik op de fiets stap bij mijn huis in Kanaleneiland, kijk ik de bibliotheek in. Daar kunnen mensen niet alleen boeken lenen, maar ook de krant lezen met een kop koffie of hulp krijgen bij het schrijven van een sollicitatiebrief. Op weg naar het stadhuis kom ik langs de Stadsbrug, waar dak- en thuislozen opvang aangeboden krijgen. Waar 's ochtends mensen verzamelen om in de groenvoorziening aan de slag te gaan en begeleiding naar werk te krijgen. En wanneer ik de brug oversteeek, zie ik zowel links als rechts de hijskranen voor de ontwikkeling van de Merwedekanaalzone: een grote, groene, autoluwe woonwijk die nu wordt gebouwd om de woningnood terug te dringen.

Ik fiets langs een bushokje waar groen bovenop gelegd is om de biodiversiteit in de stad te vergroten. Overal om me heen zie ik fietsers: mensen op weg naar school, werk, sport of vrienden en familie. Aangekomen bij het centrum zie ik de glorie van de Singel die weer helemaal doorloopt.

De keuzes die we in het verleden hebben gemaakt, bepalen de stad van nu. En de keuzes die we nu maken, bepalen de ontwikkeling van de stad, nu en in de toekomst.

De ontwikkeling van Utrecht moet voor iedereen zijn. De woningnood is groot, en daarom willen we betaalbare woningen bouwen binnen de huidige stadsgrenzen. Dat kan bijvoorbeeld op terreinen waar nu nog kantoorpanden staan of op braakliggende grond. Door binnenstedelijk te bouwen, realiseren we woningen op een plek waar mensen daadwerkelijk willen wonen: centraal in de stad, met alle voorzieningen dichtbij. Die woningen moeten betaalbaar zijn, zodat wonen in Utrecht daadwerkelijk bereikbaar blijft voor iedereen. De ontwikkeling van de stad is duurzaam en groen. Rondom de stad behouden we het groen en maken we ruimte voor natuur, recreatie en duurzame energie.

En ook binnen de stad is er overal groen in de buurt: een plek voor kinderen om te spelen en een blokje om waar je echt een frisse neus kunt halen. Ook maken we vaart met de energietransitie, door huizen te isoleren en energie duurzaam op te wekken. Zo zorgen we voor een leefbare stad.

Stadsontwikkeling betekent ook omkijken naar elkaar. We verliezen mensen nooit uit het oog. Bestaanszekerheid voor iedere inwoner staat voor ons op de eerste plaats. We zorgen voor ruimhartige miniregelingen, zodat er een goed vangnet is voor iedereen. We bieden perspectief door iedereen de kans te geven zich te ontwikkelen, van jong tot oud. We versterken de gastvrijheid van de stad en breken discriminatie en uitsluiting af. Iedereen kan en mag zichzelf zijn in Utrecht.

In dit verkiezingsprogramma gaan we verder op de ingeslagen koers, maar we verhogen de inzet. Want onze ambities voor een groen en sociaal Utrecht zijn torenhoog. Ik kan niet wachten om als lijsttrekker aan de slag te gaan met dit programma. Zo maken we Utrecht een thuis voor iedereen.

Julia Kleurenzink

Lijsttrekker GroenLinks Utrecht

INHOUDSOPGAVE

08	01 Groen en diervriendelijk Utrecht
09	We vergroten biodiversiteit
10	We vergroenen de leefomgeving
13	We spelen in op klimaatverandering
14	We maken groen en openbare ruimte schoon en toegankelijk voor iedereen
16	We zijn diervriendelijk
18	02 Betaalbaar wonen
19	We boeken successen voor meer betaalbaar wonen
20	We bouwen snel nieuwe woningen
22	We benutten bestaande (woon)ruimte beter
24	We maken wonen betaalbaar
26	We leven samen
27	We steunen initiatieven van bewoners
28	We helpen huurders
30	03 Zekerheid en perspectief
31	We zorgen voor waardige werkgelegenheid
32	We bieden passend werk
33	We geven vertrouwen en perspectief
34	We zorgen dat elke Utrechter kan deelnemen aan de samenleving
35	We bieden bestaanszekerheid
36	We strijden tegen schulden
36	We maken plek voor sekswerk
38	04 Energie voor de toekomst
39	We wekken energie lokaal en duurzaam op
40	We bouwen energiezuinig
41	We voorzien in duurzame warmte
42	We beperken het energieverbruik van bedrijven en gemeente
43	We blijven leren en proberen
44	05 Meer gelijkheid in zorg
45	We willen welzijn
46	We beginnen bij preventie
47	We zetten de mens centraal
48	We maken hulp en zorg bereikbaar
49	We zorgen voor alle Utrechters
51	Wij pakken de jeugdhulp op
52	We investeren in mensen die dak- en thuisloos zijn of dreigen te worden
53	We werken aan betere zorg

54	06 Brede welvaart
55	We zetten geluk en welzijn voorop
56	We zorgen voor leefbaarheid en levendigheid
57	Digitale stad voor iedereen
58	07 Duurzame stad
59	We maken duurzame consumptie makkelijk
60	We stimuleren duurzame initiatieven
60	We verwerken afval zo duurzaam mogelijk
62	08 Goed onderwijs voor iedereen
63	We gaan uitsluiting tegen
65	We betrekken de buurt erbij
66	We leren in de praktijk
67	We blijven leren
68	09 Verwelkomende stad
69	We helpen mensen die asiel zoeken
70	We nemen de regie bij inburgering
71	We zetten ons in voor arbeidsmigranten
72	10 Voorrang voor fietsers en voetgangers
73	We geven voetgangers en fietsers voorrang
75	We geven bewoners meer ruimte op straat
76	We verbeteren het openbaar vervoer
77	We pakken vervoersarmoede aan
78	We verminderen verkeersoverlast en zorgen voor schone lucht
80	11 Veilige stad
81	We investeren in een veilige stad
82	We beschermen inwoners
83	We leggen contact
84	We waarborgen privacy
85	We staan voor je klaar
86	We voeren nuchter drugsbeleid
87	We grijpen in
88	12 Sportieve stad
89	We maken sport inclusief
90	We steunen (kleine) sportverenigingen
90	We inspireren
91	We geven inwoners beweegruimte
92	13 Ruimte voor kunst en creativiteit
93	We beginnen bij de basis
94	We leveren maatwerk
95	We creëren een gevarieerd aanbod
96	14 Schone en gezonde stad
97	We verbeteren de luchtkwaliteit
98	We verminderen geluids- en lichthinder
100	15 Samen maken we de stad
101	We staan voor mensenrechten
102	We strijden tegen racisme en discriminatie
102	We nemen participatie serieus
103	We willen iedereen horen
103	We versterken en betrekken netwerken van Utrechters
104	We luisteren naar inwoners
104	We verbeteren de dienstverlening
105	We stellen de mens centraal bij digitaal
105	We staan open voor kritiek
106	16 Investeer in de toekomst
107	We zorgen voor extra budget
108	We investeren duurzaam, sociaal en inclusief
109	We belasten alleen de sterke schouders én de vervuiler betaalt
110	We geven Utrechters inzicht en invloed

MEER SOCIALE HUUR EN MINDER HUISJES-MELKERS #1	JOUW STADSIE OOK NOG VOOR JE (KLEIN) KINDEREN #2	MEER WONINGEN EN MEER GROEN #3	LAAT MENSEN MET SCHULDEN NIET BARSTEN #4	EERLIJKE KANSEN OP STAGES, BANEN EN EEN HUIS #5	MEER MENS MINDER REGELS #6	JOUW BUURT GROEN EN SCHOON #7

RUIM BAAN VOOR #8

FIETS EN VOETGANGER

D U R F

LAAT MENSEN MET SCHULDEN NIET BARSTEN #4

EERLIJKE KANSEN OP STAGES, BANEN EN EEN HUIS #5	MEER MENS MINDER REGELS #6	JOUW BUURT GROEN EN SCHOON #7	RUIM BAAN VOOR #8 FIETS EN VOETGANGER	MINDER ASFALT #9 MEER BOMEN	ENERGIE VOOR DE STAD #10 MET ZON EN WIND	MEER SOCIALE HUUR EN MINDER HUISJES-MELKERS #1

JOUW STADSIE OOK NOG VOOR JE (KLEIN) KINDEREN #2	MEER WONINGEN EN MEER GROEN #3	LAAT MENSEN MET SCHULDEN NIET BARSTEN #4	EERLIJKE KANSEN OP STAGES, BANEN EN EEN HUIS #5	MEER MENS MINDER REGELS #6	JOUW BUURT GROEN EN SCHOON #7	RUIM BAAN VOOR #8 FIETS EN VOETGANGER

TE

MEER SOCIALE HUUR EN MINDER HUISJES-MELKERS #1	JOUW STADSIE OOK NOG VOOR JE (KLEIN) KINDEREN #2	MEER WONINGEN EN MEER GROEN #3	LAAT MENSEN MET SCHULDEN NIET BARSTEN #4	EERLIJKE KANSEN OP STAGES, BANEN EN EEN HUIS #5

MEER MENS MINDER REGELS #6	JOUW BUURT GROEN EN SCHOON #7	RUIM BAAN VOOR #8 FIETS EN VOETGANGER	MINDER ASFALT #9 MEER BOMEN	ENERGIE VOOR DE STAD #10 MET ZON EN WIND	MEER SOCIALE HUUR EN MINDER HUISJES-MELKERS #1	JOUW STADSIE OOK NOG VOOR JE (KLEIN) KINDEREN #2

MEER WONINGEN EN MEER GROEN #3	LAAT MENSEN MET SCHULDEN NIET BARSTEN #4	EERLIJKE KANSEN OP STAGES, BANEN EN EEN HUIS #5	MEER MENS MINDER REGELS #6	JOUW BUURT GROEN EN SCHOON #7	RUIM BAAN VOOR #8 FIETS EN VOETGANGER	MINDER ASFALT #9 MEER BOMEN

K I E Z E N

ENERGIE VOOR DE STAD #10   MET ZON EN WIND

JOUW BUURT GROEN EN SCHOON #7	RUIM BAAN VOOR #8 FIETS EN VOETGANGER	MINDER ASFALT #9 MEER BOMEN	ENERGIE VOOR DE STAD #10 MET ZON EN WIND	MEER SOCIALE HUUR EN MINDER HUISJES-MELKERS #1	JOUW STADSIE OOK NOG VOOR JE (KLEIN) KINDEREN #2	MEER WONINGEN EN MEER GROEN #3

LAAT MENSEN MET SCHULDEN NIET BARSTEN #4	EERLIJKE KANSEN OP STAGES, BANEN EN EEN HUIS #5

GROENLINKS

UTRECHT

#DURFTEKIEZEN

Juist nu onze leefwereld onder druk staat door de klimaatcrisis, kansenongelijkheid en toenemende discriminatie is het belangrijk dat we een samenleving creëren waar we solidair zijn met elkaar, met andere levende wezens én met generaties die nog komen gaan. GroenLinks wil een Utrecht waarin iedereen gelijkwaardig is, een stad waarin we in balans leven met elkaar en de natuur.

Groen en links zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Om kansenongelijkheid tegen te gaan houden we bij ons verregaande klimaatbeleid rekening met mensen die bijvoorbeeld in armoede leven of minder goed ter been zijn. Solidariteit betekent ook dat we er alles aan doen om de stad zo schoon mogelijk over te dragen aan onze kinderen en toekomstige generaties.

Door de wooncrisis en de coronacrisis is de ongelijkheid in Utrecht alleen maar toegenomen. Steeds vaker worden hele bevolkingsgroepen weggezet als 'niet van ons' of bedreigend. Vooral Utrechters met een islamitische achtergrond merken dat. De gemeente moet een sleutelrol spelen bij het tegengaan hiervan. GroenLinks bestrijdt racisme, homohaar, islamhaar en alle andere vormen van discriminatie, opdat iedereen rechtvaardig behandeld wordt.

We staan als samenleving voor moeilijke keuzes, waarbij het belangrijk is dat we met elkaar in gesprek blijven. GroenLinks kiest voor een leefbaar Utrecht, waarin sociale rechtvaardigheid centraal staat en waarin we solidair zijn met mensen elders op de wereld. De afgelopen vier jaar hebben wij nieuwe woningen gebouwd in de stad. De Singel is weer rond; er is meer ruimte voor natuur, fietser en voetganger. In 2023 wordt in heel Utrecht de afschaffing van de slavernij herdacht en gevierd.

GroenLinks zorgt dat iedereen volwaardig kan deelnemen aan de samenleving door het openbaar vervoer toegankelijk en betaalbaar te maken en elke nieuwe woning zo duurzaam én toegankelijk mogelijk te bouwen. De groei van de stad biedt een kans om segregatie tegen te gaan. We versterken de kracht van wijken, verkleinen ongelijkheid door te investeren in onderwijs, werk en zorg, versnellen de energietransitie en de overgang naar een circulaire economie. Om te komen tot een gezond, schoon, duurzaam, inclusief en rechtvaardig Utrecht.

Durf met ons voor zo'n samenleving te kiezen. Durf met ons te kiezen voor een solidaire stad.

#DURFTEKIEZEN

HOOFDSTUK 1

GROEN EN DIERVRIENDELIJK UTRECHT

Groene openbare ruimte is essentieel voor ons leefklimaat en woongenot. Dat is tijdens de coronacrisis nog eens extra duidelijk geworden. Parken raakten soms overvol met mensen die wilden picknicken, wandelroutes bleken een goede manier om af te spreken met vrienden en kinderen konden zich uitleven op speelplekken. Buiten bewegen bleek onmisbaar om de fysieke en mentale gezondheid op peil te houden. Groen in de directe leefomgeving heeft een positieve invloed op het welzijn en functioneren van mensen. Al helemaal in een stad die kampt met klimaatverandering. De zomers worden warmer, de regenbuien feller. Gras en aarde vangen regenwater op. Bomen en water koelen straten en pleinen in de zomer af en dempen bovendien verkeerslawaaï.

Om Utrecht leefbaar en prettig te houden, voor steeds meer mensen, moeten we vergroenen waar we maar kunnen. GroenLinks is hier uiterst ambitieus in. We planten extra bomen, leggen natuurspeeltuinen en Tiny Forests aan en investeren in groene wandel- en fietsroutes. De afgelopen collegeperiode hebben we de Croeselaan, het Westplein en de Eykmanlaan vergroend, de komende jaren volgen onder meer het Smakkelaarsveld, het Enecoterrein, Park Oud-Zuilen, het Rondje Stadseiland, de Maliebaan en de Westelijke Stadsboulevard. Openbare buitenruimte moet van goede kwaliteit en voor iedereen toegankelijk zijn. We zorgen ervoor dat plantsoenen en speelplekken, hoe klein ook, uitnodigend zijn en goed onderhouden.

Natuur is niet alleen nuttig voor de mens, maar heeft ook waarde van zichzelf. Groen in de stad is heel belangrijk voor biodiversiteit. De biodiversiteit in de stad is verrassend genoeg vaak groter dan op het platteland.

De grote variëteit aan groene plekkjes maken de stad aantrekkelijk voor veel soorten dieren en planten. In heel Nederland gaat de biodiversiteit achteruit. GroenLinks wil dat de biodiversiteit in Utrecht er over vier jaar veel beter voor staat. Dat doen we door groen en water met elkaar te verbinden, openbare ruimte te vergroenen en diervriendelijk tuinieren te promoten.

Ook dieren zijn waardevol op zichzelf. Sommige dieren zijn trouwe vrienden aan wie we veel zorg en geld besteden, andere dieren behandelen we als dingen die ons goedkoop vlees, zuivel en andere producten leveren, en weer andere dieren roeien we zelfs uit. GroenLinks vindt dat alle dieren recht hebben op een respectvolle behandeling. We willen dierenleed zoveel mogelijk voorkomen, bijvoorbeeld door het ontmoedigen van de verkoop van producten waarvoor dieren hebben geleden. In Utrecht bevorderen we waar we maar kunnen het welzijn van dieren en de ontwikkeling van stadsnatuur.

WE VERGROTEN DE BIODIVERSITEIT

- We vergroten het **groengebied** rondom parken, zoals bijvoorbeeld bij het Moreelsepark en Park Transwijk, ter bevordering van de biodiversiteit. Ook vergroenen we de Maliebaan en de oevers van het Merwedekanaal.
- Veel Utrechters hebben plantenbakken, geveltuintjes of stukjes plantsoen in **zelfbeheer**. De gemeente helpt met coördinatie en ondersteuning, onder andere door het beschikbaar stellen van materiaal, gereedschap en tips voor onderhoud. We moedigen zelfbeheer aan, door meer bekendheid te geven aan deze regeling en samen met bewoners ruimte te zoeken voor groen, bijvoorbeeld door boomspiegels te vergroten.
- We stimuleren het opzetten van een **groencommissie van bewoners in elke straat**, zodat bewoners samen kunnen werken aan bijvoorbeeld geveltuintjes en boomspiegels.
- We leggen in de stad minstens 15 **Tiny Forests** aan: dichtbegroeide bosjes van minimaal 100 vierkante meter, met uitsluitend inheemse boomsoorten.
- We ondersteunen wijkgroepen bij het beheren van **groenprojecten met een sociale functie**, zoals de Voedseltuin Overvecht of het Spinozaplantsoen, met subsidie.
- **Natuurwaardenkaarten** laten per wijk zien welke plant- en diersoorten er voorkomen. We geven hieraan meer bekendheid en gebruiken de kaarten om de biodiversiteit in Utrechtse wijken te monitoren en versterken. Zo verplichten we projectontwikkelaars om de openbare ruimte in hun projecten te vergroenen op zo'n manier dat het leidt tot toename van de natuurwaarde in de wijk.
- Het behoud van bomen is het uitgangspunt. Bomen en struiken die toch plaats moeten maken voor bijvoorbeeld nieuwbouw, worden in de directe omgeving **één op één gecompenseerd** met een in grootte en leeftijd vergelijkbare boom of struik. Hierbij kijken we altijd naar de mogelijkheden om de soortenrijkdom te vergroten.
- Als er na bomenkap vanwege ziekte of herindelings van de openbare ruimte geen plek is voor een nieuwe boom, planten we **struiken of heggen** met een vergelijkbare waarde voor de flora en fauna.
- We selecteren uitvoerders van het gemeentelijk **groenbeheer** op hun kennis van en ervaring met behoud van biodiversiteit, en voorkomen daarmee maaien in het bloeiseizoen en bomenkap in het broedseizoen. Bij het aanbesteden selecteren we op ervaring met ecologisch maaien, waarbij bijvoorbeeld stroken worden overgeslagen.
- We stimuleren **regionale voedselproductie**, stadslandbouw en voedselbossen, om de biodiversiteit in de omgeving van de stad en de verbinding tussen stad en platteland te versterken. Dat doen we met een promotiecampagne, subsidieregeling voor stadslandbouw, ondersteuning van lokale keurmerken en onderzoek naar hoe we de afzetmarkt in en rondom Utrecht voor lokale duurzame en biologische producten kunnen vergroten.

WE VERGROENEN DE LEEFOMGEVING

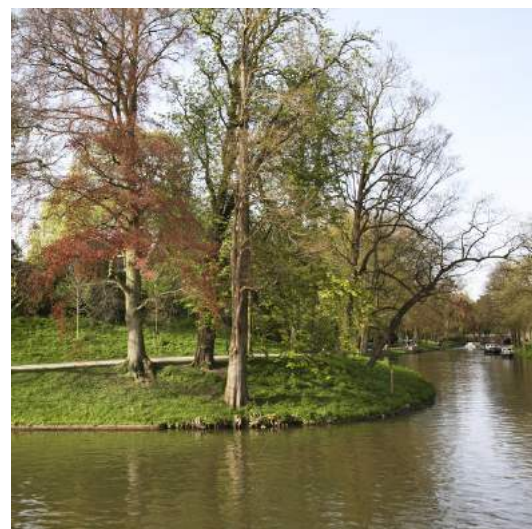
- Samen met bewonersgroepen, creëren we een fijnmazig **netwerk van groene routes** door alle wijken en in de hele stad, om te wandelen en te sporten. Daarbij streven we ernaar dat de geraadpleegde bewonersgroepen een goede afspiegeling zijn van de stad. We zorgen voor speeltuintjes, door bewoners verzorgde openbare tuinen, sporttoestellen en bankjes langs deze routes. Dit stimuleert beweging en ontmoeting in de openbare ruimte, terwijl het relatief weinig plek inneemt.
- We laten de hoeveelheid **openbaar groen meegroeien** met de bevolking, en maken intensiever gebruik van het groen rondom Utrecht. We voorkomen verdichting ten koste van openbaar groen.
- We zorgen ervoor dat in Utrecht de **3-30-300 vuistregel** wordt ingevoerd. Dat betekent dat alle inwoners 3 bomen moeten kunnen zien vanuit huis, iedere wijk voor minimaal 30 procent uit bladerdek moet bestaan en alle Utrechters binnen 300 meter van hun woning toegang moeten hebben tot een aantrekkelijke groene route waarin een rondje van 5 kilometer kan worden gelopen. Waar nodig leggen we paden of bruggen aan, bijvoorbeeld tussen de wijk Overvecht en het Noorderpark. In overleg met sportverenigingen halen we hekken weg bij sportvelden, zodat ook daar gewandeld kan worden wanneer ze niet in gebruik zijn.
- We maken een **langetermijnplan** om de openbare ruimte zo groen mogelijk in te richten. Dit leggen we vast in een *transitievisie groene leefomgeving*, en we beginnen nog komende collegeperiode met de uitwerking hiervan.
- De groene routes leiden ook naar **groene gebieden rondom de stad**. Met onze buurgemeenten maken we een plan om het groen rondom de stad uit te breiden en aantrekkelijker te maken, vooral aan de zuidkant en westkant van de stad, maar ook rond Maarschalkerweerd en Amelisweerd. We beginnen nog komende collegeperiode met de uitvoering van dat plan.
- We benutten de mogelijkheden voor het **vergroenen van de ruimte bij wegen**. Zo is door de gemeenteraad besloten om bij de aanleg van de Westelijke Stadsboulevard groen toe te voegen ter grootte van 6 voetbalvelden.
- We leggen minimaal 20 **natuurspeelreintjes** van minstens 200 vierkante meter aan. Met name in de wijken Noordwest en West, bijvoorbeeld in de buurten Lombok en Pijlsweerd, waar nu relatief weinig groen is. Als bewoners -dus ook kinderen en jongeren- daarom vragen, leggen we in samenspraak met de buurt voorzieningen aan, zoals speeltuintjes, spetterbadjes en hangplekken.

- We blijven ons, ook als gemeente, verzetten tegen de verbreding van de A27, om te voorkomen dat een belangrijk deel van **Amelisweerd** wordt vernietigd en om verdere toename van overlast door de weg te stoppen. We pleiten voor een maximale snelheid van 80 kilometer per uur op de Ring Utrecht. Dat is goed voor de doorstroming, veiligheid en luchtkwaliteit. Daarmee is verbreding van de 'bak' bij Amelisweerd nog minder nodig. Het daarmee uitgespaarde geld kan worden geïnvesteerd in verbetering van fiets- en OV-alternatieven.
- Natuur is waardevol in zichzelf. Gezonde natuur speelt een essentiële rol bij het beperken van klimaatverandering. Natuur verdient een stem en een eigen plek aan de onderhandelingstafel. We erkennen de principes van **rechten voor de natuur** en willen onderzoeken of we - net als in andere landen - daadwerkelijk rechten kunnen geven aan de natuur, bijvoorbeeld door Amelisweerd te erkennen als rechtspersoon.
- We erkennen **Ecocide**. Deze (grootschalige) beschadiging, vernietiging of het verlies van natuur en ecosystemen voorkomen we in Utrecht. In Nederland en internationaal roepen we overheden, bedrijven en individuen die zich schuldig maken aan ecocide ter verantwoording.
- Met soepele regels en financiële ondersteuning maken we **natuurzones** in en langs het water en het spoor nog meer mogelijk.
- We benutten de mogelijkheden voor het **vergroenen van de ruimte bij wegen**, zoals bij de Westelijke Stadboulevard waar we groen hebben toegevoegd ter grootte van 6 voetbalvelden.
- We willen als gemeente minstens 10 procent extra **bomen aanplanten** de komende 4 jaar. Dat zijn 16.000 bomen, waarvan minstens 2.000 fruit- en notenbomen die natuurbeleving vergroten en waarde hebben voor vogels. We roepen Utrechters op om aan te geven waar ze een boom willen; de gemeente onderzoekt of en waar het kan. Waar een boom niet mogelijk is, kijken we of we struiken kunnen planten. We houden op een heldere manier bij hoeveel bomen er ieder jaar bijkomen.
- We willen elk jaar in de hele stad 1 procent van de parkeerplaatsen in de openbare ruimte omzetten in plek voor fietsen, bomen en ander groen, bankjes en speelgelegenheden. Groepen bewoners kunnen de gemeente uitnodigen om langs te komen voor een inspectie als zij denken dat parkeerplekken kunnen worden opgeheven. Dat kan leiden tot 2.500 **minder parkeerplaatsen** en meer groen.
- Volkstuinen en andere initiatieven van hobby-tuinders herbergen vaak veel biodiversiteit, mensen beleven er veel plezier aan en meer en meer mensen eten graag zelf geteelde groenten en fruit. Daarom zoeken we in de stad naar ruimte voor gezamenlijke tuinen voor bewoners. We streven ernaar dat **volkstuincomplexen** vrij toegankelijk zijn, ook voor mensen die geen volkstuin hebben.

- We blijven werk maken van **ontwikkeld beheer**, waarmee we de afgelopen collegeperiode zijn begonnen. Bij elke onderhoudsbeurt kijken we welke kansen er liggen voor vergroening en verduurzaming. Zo vergroenen we stap voor stap de hele stad, ook de bestaande openbare ruimte.
- Parken worden steeds intensiever gebruikt, ook voor evenementen als festivals. We voorkomen dat parken daaronder lijden, door voortaan bij het verlenen van een vergunning de werkelijke kosten te rekenen van het aanvragen van een vergunning, het klaarmaken van de ruimte en het **herstel van het park**, inclusief de biodiversiteit, na het evenement.
- We breiden **parken en groen langs singels** zo veel mogelijk uit door de ruimte eromheen ook te vergroenen, zoals bijvoorbeeld rond het Malieblad.
- We investeren in de ecologische kwaliteit van **zwemwater** in Utrecht, door de waterkwaliteit te monitoren en waar mogelijk te verbeteren, het water schoon te houden en mensen te stimuleren dat ook te doen. Waterkwaliteit is belangrijk voor mens, planten en dieren.
- We helpen Utrechters hun **tuinen vergroenen**, met voorlichting en het ondersteunen van acties zoals *tegel eruit, plant erin*.

WE SPELEN IN OP KLIMAATVERANDERING

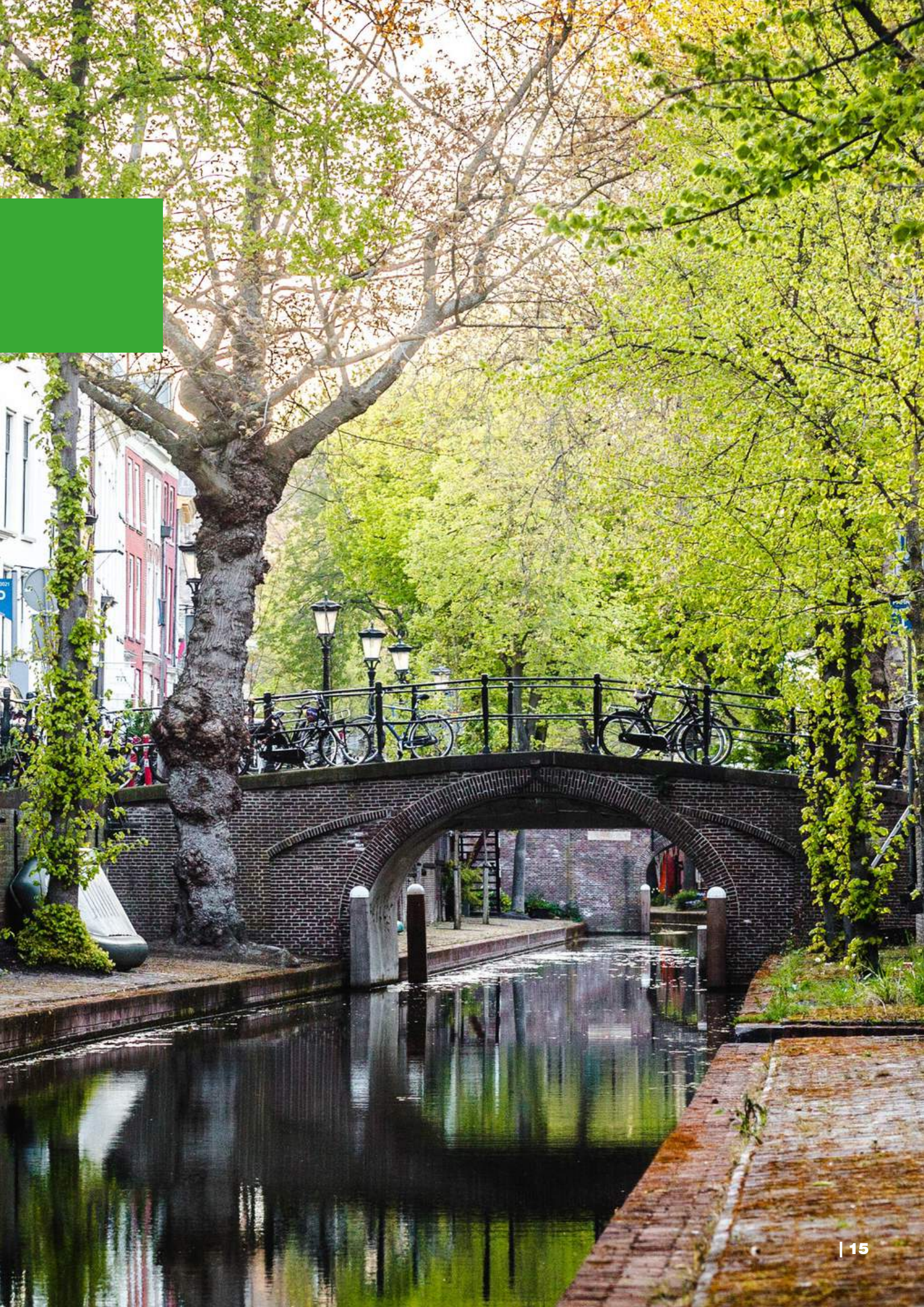
- Bij nieuwbouw is afkoppeling van de **regenwaterafvoer** verplicht. Het regenwater moet kunnen infiltreren in de grond. Zo ontlasten we ook het riool.
- We blijven de aanleg van **gevelgroen en groene daken** stimuleren. We gaan daarom door met de subsidie voor groene daken en breiden deze uit met een subsidie voor verticaal groen. Bij nieuwbouw verplichten we groene of, gecombineerd met zonnepanelen, groenblauwe daken. Ook stimuleren we verticale bossen, zoals bij het Utrechtse nieuwbouwproject *Wonderwoods*.
- We vervangen stenen door groen. Stenige pleinen vergroenen we in samenspraak met bewoners; waar geen bomen kunnen, kijken we of struiken of plantenbakken passen. Bij brede stoepen vergroenen we waar mogelijk de weinig gebruikte strook het dichtst bij de straatkant. Ook leggen we tuintjes aan rondom afvalcontainers. Dit alles is niet alleen goed voor het afvoeren van regenwater, maar ook voor de biodiversiteit, verkoeling van de stad en leefbaarheid. Bij nieuwbouwprojecten en bij onderhoud van bestaande ruimte is het uitgangspunt: groen-tenzij, dus **zo min mogelijk verharding**.
- We onderzoeken om de vijf jaar of de **waterbergingscapaciteit** van de stad nog voldoende is, maar eerder bij het beschikbaar komen van nieuwe inzichten. Zodat we niet het risico lopen op overstromingen bij stevige regenbuien. Waar waterberging een probleem is, lossen we dit op met 'natuurlijke' manieren van hemelwaterafvoer en -opvang zoals regenwaterbergingen met planten (wadi's). Waar de aanleg van dit soort beplante greppels met doorlatende bodem niet mogelijk is, passen we straten aan om als tijdelijke regenberging te kunnen functioneren.
- Naast directe maatregelen zullen ook meer **structurele maatregelen** nodig zijn: een meer circulaire economie en een verschuiving van consumptie van producten naar diensten met weinig milieu-impact. Groen Links wil die ontwikkeling versterken door lokaal circulair geld betere kansen te geven.

WE MAKEN GROEN EN OPENBARE RUIMTE SCHOON EN TOEGANKELIJK VOOR IEDEREEN

- We vinden dat private groengebieden, zoals golfbanen, zoveel mogelijk moeten worden **opengesteld voor publiek**, bijvoorbeeld met wandelroutes. Daartoe gaan we met de eigenaren in gesprek. Uitbreiding van dit soort privé groen rondom de stad staan we niet toe.
- We **voorkomen zwerfafval**, met een stevige campagne en voldoende (gescheiden) prullenbakken in de openbare ruimte. We werken samen met inwoners om de stad schoon te houden, door bijvoorbeeld in elke wijk schoonmaakacties te organiseren en bestaande initiatieven te ondersteunen.
- **De vervuiler betaalt.** Daarom controleren en beboeten we het veroorzaken van zwerfafval en het plaatsen van afval naast ondergrondse containers. Wanneer er toch zwerfafval is, ruimen we dat zo snel mogelijk op. We maken het daarom bekender dat mensen dit kunnen doorgeven via de *Slim Melden app*.
- We leggen voldoende nieuwe, genderneutrale **toiletten** aan in de openbare ruimte die ook voor mindervaliden toegankelijk zijn. We gaan daarnaast met ondernemers in gesprek over publieke toegankelijkheid, ook voor niet-klanten, van toiletten in horeca en winkels.
- We zorgen ervoor dat alle nieuw aangelegde openbare ruimte standaard **toegankelijk is voor mensen met een beperking**. Bij onderhoud maken we bestaande openbare ruimte zo veel mogelijk toegankelijk. We halen obstakels weg en leggen rolstoelroutes aan van de buitenwijken naar het centrum en binnen het centrum. We verbieden reclameborden op stoepen als er geen toegankelijke ruimte overblijft van tenminste 1,5 meter breed. We zorgen voor voldoende bankjes en zitplekken in de openbare ruimte. We treden op tegen hinderlijk gestalde scooters en fietsen.

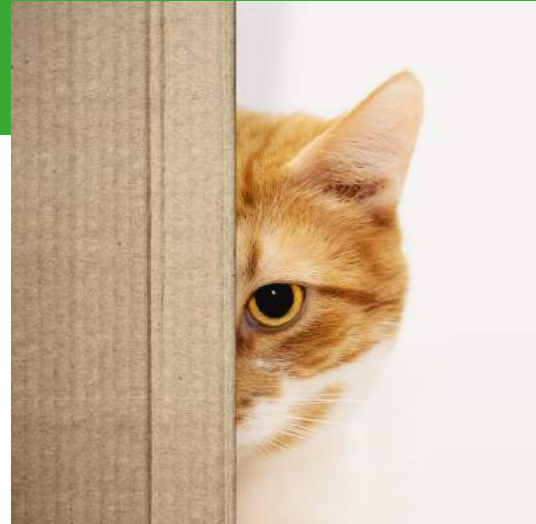

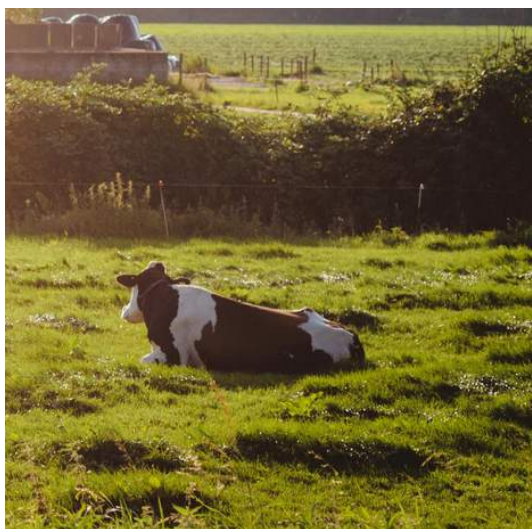
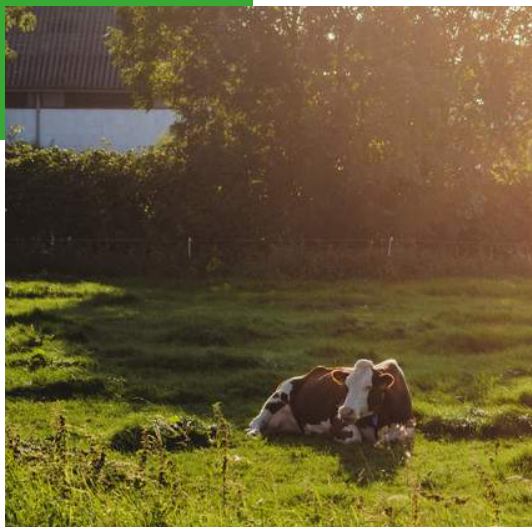

WE ZIJN DIERVRIENDELIJK

- Utrecht is verkozen tot meest bijvriendelijke gemeente. We zorgen dat de stad nog diervriendelijker wordt. Diervriendelijk bouwen wordt extra gestimuleerd op natuurlijke momenten zoals bij renovatie en transformatie van bestaande bouw. Met een campagne willen we Utrechters bewustmaken van biodiversiteit en manieren om hun **tuinen** diervriendelijk te maken, zoals het plaatsen van vleermuiskasten, bijenhôtels of nestkasten voor vogels, het aanleggen van egelschuilplaatsen en gifvrij en bijvriendelijk tuinieren. Zo zorgen we voor 60.000 nieuwe schuilplaatsen voor dieren bij particulieren.
- We faciliteren bedrijven die woningen isoleren bij het controleren of er dieren, zoals vleermuizen en zwaluwen, in daken of spouwmuren nestelen. Ook levert de gemeente een bijdrage wanneer dieren door een deskundige worden weggehaald en alternatieve **nestgelegenheid** krijgen.
- Om broedende vogels en andere in het wild levende dieren rust te gunnen, geldt een **maai- en kapverbod** tussen 15 maart en 15 juli.
- **Hengelsportclubs** krijgen in Utrecht alleen nog een vergunning als ze aantoonbaar hun leden bewegen tot zo min mogelijk voor vissen pijnlijke en ongemak veroorzakende manieren van vissen, zich houden aan de nieuwe Dierenwet en zo veel mogelijk bijdragen aan biodiversiteit en waterkwaliteit.
- We verplichten het chippen en registreren van katten en steriliseren zwerfkatten, om meer **zwerfdieren** te voorkomen.
- Om vogels te beschermen, stimuleren we eigenaren door middel van een campagne om hun **katten 's nachts binnen** te houden.
- Met een campagne en door gesprekken met dierenwinkels en tuincentra, **ontmoedigen we de verkoop van dieren**, gaan we impulsaankopen tegen en stimuleren we dat mensen dieren uit het asiel in huis nemen.
- We stimuleren de verkoop van diervriendelijke producten, zoals producten met een **keurmerk**. Daartoe starten we voorlichtingscampagnes en gaan we in gesprek met ondernemers.
- Bij opvang van slachtoffers van huiselijk geweld moeten zij hun huisdier mee kunnen nemen of er moet elders goede **opvang** zijn voor hun huisdier, tot het moment dat zijzelf weer huisvesting hebben. Wij gaan daartoe in gesprek met organisaties die slachtoffers van huiselijk geweld opvangen en organisaties voor dierenwelzijn.

- De gemeente blijft financieel bijdragen aan de opvang, verzorging, en het vervoer van in het wild levende dieren en zwerfdieren in en naar de **opvangcentra** en castratie en sterilisatie van zwerfdieren.
- We blijven campagne en gesprekken met ondernemers voeren om de verkoop van bont, angorawol en dons tegen te gaan, evenals de **consumptie** van kreeften en levende schaaldieren.
- De gemeente Utrecht heeft sinds 2014 een **wethouder Dierenwelzijn**, die al twee keer door GroenLinks is geleverd. We willen de aandacht voor het welzijn van dieren behouden als aparte portefeuille. De *Nota dierenwelzijn* wordt geactualiseerd en aangevuld.
 - We geven voorlichting over **wetgeving rond dierenwelzijn** en wat dat betekent voor het houden van dieren in Utrecht.
 - In publieke gebouwen als het stadhuis en bij alle door de gemeente verzorgde evenementen is de basis van de catering **plantaardig**; andere opties zijn indien gewenst verkrijgbaar.
 - Bij het vernieuwen van de pachtcontracten met boeren in de gemeente (Amelisweerd, Reyerskop, Haarzuilens) leggen we de nadruk op minder intensief en **natuurvriendelijker boeren**.
 - We leggen **groenblauwe verbindingen** aan waarmee we de mogelijkheden vergroten voor dieren- en plantensoorten om zich te verplaatsen in de stad. Dit versterkt de biodiversiteit en sluit bovendien aan bij de 3-30-300 vuistregel die eerder is genoemd.
 - Het gebruik van dieren bij evenementen levert onnodig leed op voor deze dieren. We willen dat er **geen vergunningen** worden verleend voor het gebruik van dieren bij evenementen, zoals bij levende kerststallen.

HOOFDSTUK 2

BETAALBAAR WONEN

GroenLinks wil een gezond, duurzaam en inclusief Utrecht, met diverse wijken waar in verschillende woontypen en woonvormen ruimte is voor iedereen: jong en oud, met of zonder beperking, gezinnen en alleenstaanden, met een hoog en laag inkomen en met verschillende culturele achtergronden. Een stad die leefbaar is voor alle inwoners, met voldoende betaalbare woningen, voorzieningen en groen.

Ondanks alle inspanningen groeit de stad scheef. Voor mensen met een laag of middeninkomen is er vrijwel geen betaalbare huur- of koopwoning te vinden. De wachttijd voor een sociale huurwoning is opgelopen tot meer dan 10 jaar. Mensen die dak- en thuisloos zijn, gevlucht zijn en asiel zoeken en andere inwoners in kwetsbare posities zitten vast in de opvang.

. Zij hebben te weinig mogelijkheden om weer ergens te gaan wonen en hun leven op te bouwen. En ook voor jonge mensen is nauwelijks plek. De tweedeling in de samenleving groeit: er zijn wijken met heel veel en wijken met heel weinig werkloosheid en armoede.

GroenLinks wil het scheefgroei proces op de woningmarkt in Utrecht keren, naar een evenwichtige groei van de stad. Er moeten voldoende woonplekken komen voor iedereen. Wij geven daarom prioriteit aan het realiseren van voldoende beschikbare sociale huurwoningen en betaalbare woningen voor mensen met een middeninkomen. Bij het aanpakken van het woningtekort willen we tegelijkertijd zorgen voor meer diverse wijken, waarbij we streven naar tenminste 40 procent sociale huurwoningen in elke wijk. Zodat Utrechters met elkaar in verbinding blijven, elkaar kunnen steunen, van elkaar kunnen leren en samenleven in de wijk.

We hebben de afgelopen vier jaar verschillende stappen gezet naar meer betaalbare woningen, ondanks dat door het falende nationale woonbeleid het wonen voor starters en andere woningzoekenden steeds onbetaalbaarder is geworden.

De nood is dusdanig hoog dat dit de komende jaren de allerhoogste prioriteit krijgt. Om de meest nijpende tekorten op te lossen, wijzen we met spoed plekken aan voor tijdelijke woningbouw. Daarnaast zorgen we voor structureel meer woningen: 60.000 voor 2040. Hiervoor vormen we eentonige kantorenparken aan de rand van de stad om tot levendige woon-werkgebieden, bijvoorbeeld in de A12 zone, op Papendorp, Rijnsweerd en de Merwedekanaalzone. We benutten de ruimte in de stad efficiënt om aan veel mensen een thuis te bieden en geven een impuls aan wonen boven winkels. Dit voorkomt leegstand en is goed voor de leefbaarheid in de stad.

Om de stad gezond en leefbaar te houden zorgen we dat de groei van het aantal inwoners gelijk opgaat met meer ruimte voor groen, voorzieningen en ontmoeting, op loop- en fietsafstand van huis. Iedere Utrechter moet een groen ommetje kunnen maken in zijn eigen buurt en wonen op minder dan 300 meter lopen van een groen park of plantsoen. Die ruimte is nodig om samen prettig te kunnen leven in Utrecht, nu en in de toekomst.

WE BOEKTEN SUCCESEN VOOR MEER BETAALBAAR WONEN

- We zorgden voor een **verbod op de verkoop van sociale huurwoningen** in de wijken waar het tekort het grootst is: de binnenstad, oost, noordoost en west.
- We hebben sociale huur toegevoegd aan **herontwikkelingsprojecten**, zoals bij de oude gevangenis aan het Wolvenplein.
- We voerden **woonplicht** in bij nieuwbouw (en straks ook bestaande bouw), om het opkopen van woningen door speculanten te voorkomen.
- We zorgden voor een fors **hogere percentage betaalbare woningen bij nieuwbouw**: alle nieuw in gang gezette ontwikkelingen hebben gemiddeld 40 procent sociale huur en 30 procent middenhuur en -koop.
- We gaven prioriteit aan de realisatie van **betaalbare studentenkamers**, zoals bijvoorbeeld aan de 2e Daalsedijk.
- We dringen het **woningtekort terug** en bouwen daarvoor snel nieuwe woningen.
- We realiseren kleinschalige complexen voor **gemengd wonen**: geen lange anonieme gangen maar gebouwd om elkaar te ontmoeten. Hier kunnen reguliere huurders of studenten samenwonen met bijvoorbeeld mensen die dak- en thuisloos zijn geweest, statushouders, jongeren met een licht verstandelijke beperking of met mensen die psychisch kwetsbaar zijn. Dergelijke woonprojecten mogen niet gebruikt worden als vervanging voor nodige zorg.
- We hebben de **woongroepwijken** in de binnenstad behouden.

WE BOUWEN SNEL NIEUWE WONINGEN

- Voor 2040 bouwen we **60.000 nieuwe woningen** in de stad, op loop- en fietsafstand van scholen, winkels, parken en andere voorzieningen. We zorgen met name voor meer woningen waar de tekorten het grootst zijn, zoals voor kleine huishoudens van 1 à 2 personen. We voorkomen dat de bouw van nieuwe woningen vertraagd wordt door gemeentelijke procedures.
- Om op korte termijn de meest urgente woningnood aan te pakken, zorgen we de komende vier jaar voor tenminste **1.000 extra tijdelijke woningen**, die minimaal vijf tot tien jaar kunnen blijven staan. Deze woningen moeten duurzaam, verplaatsbaar en dus herbruikbaar zijn. Voor de bouw ervan wijzen we plekken aan, zoals braakliggende terreinen en plekken waar planvorming vertraagd is, bijvoorbeeld het Befu-terrein in Hoograven.
- Waar mogelijk gaan we **grond aankopen** en in erfpacht uitgeven, om te zorgen voor bouw van woongelegenheden waaraan vooral behoefte is. We maken daarbij optimaal gebruik van de mogelijkheden van de Wet voorkeursrecht gemeenten, afgewogen tegen de financiële kosten, risico's, financieringsmogelijkheden en subsidiëring voor de gemeente. Tijdelijke woningen die korter dan 12 jaar staan, maken we financieel mogelijk door zo nodig het onrendabele deel mee te financieren.
- Nieuwbouw en transformatie zetten we vooral in ten behoeve van mensen met lagere en middeninkomens, de groepen die nu het moeilijkst aan nieuwe woonruimte komen. We gaan uit van een 40-40-20 verdeling bij nieuwbouw: 40 procent sociale huur, 40 procent middenhuur en goedkope koop, 20 procent duurdere huur en koop. We leggen de uitgangspunten voor prijsdifferentiatie vast in elk bestemmingsplan (straks omgevingsplan), zodat we ontwikkelaars hieraan kunnen houden. We leggen ook de voorkeur vast om bij elk woningbouwproject te starten met de bouw van **sociale huurwoningen**.
- **Landelijk** maken we ons hard voor afschaffing van de verhuurdersheffing, zodat corporaties meer financiële mogelijkheden hebben voor sociale woningbouw.
- We spreken met ontwikkelaars af dat **betaalbare koopwoningen** tenminste 50 vierkante meter moeten zijn.

- We herontwikkelen en verdichten kantorenparken Rijsweerd en Papendorp, bedrijventerrein Overvecht en de A12 zone tussen Utrecht en Nieuwegein. Deze parken worden daarmee levendige wijken met veel woon- en werkplekken. Maarschalkerweerd wordt een groot park met **ruimte voor woningen**. In elke wijk voegen we naast woningen **voldoende groen** toe: van plantsoenen en geveltuinen tot groene gevels en daken. Dit is essentieel voor de gezondheid van bewoners, de biodiversiteit en klimaatbestendigheid (zie hoofdstuk Groen Utrecht).
- We bouwen **geen woningen in Rijnenburg**. De polder Rijnenburg is een onwenselijke locatie voor woningbouw. Het is een bodemdalingsgebied met overstromingsgevaar waar OV-infrastructuur ontbreekt. Bebouwing ervan vraagt om een miljardeninvestering in nieuwe infrastructuur, en dan nog zou woningbouw in Rijnenburg leiden tot 20 á 30 procent meer autoverkeer dan woningbouw in de stad. De woningen die nodig zijn om het woningtekort aan te pakken, kunnen beter in de stad en bij OV-knooppunten gebouwd worden. Zo kan de polder Rijnenburg een groene oase aan de rand van de stad worden, met ruimte voor energie-opwekking, recreatie en natuur.
- We stimuleren **woningbouw op maat** voor specifieke doelgroepen, zoals hofjeswoningen voor ouderen, gemengd wonen voor jongeren en statushouders, en wooncollectieven zoals onder meer wooncoöperaties. Ook beschermen en faciliteren we moderne, traditionele en bijzondere woonvormen, zoals tiny houses, woonboten, yurts, caravans en woonwagens.

WE BENUTTEN BESTAANDE WOONRUIMTE BETER

- De bijna 160.000 woningen die er nu zijn in de stad, gaan we beter benutten. Nederlanders wonen met gemiddeld 65 vierkante meter per persoon veel ruimer dan bijvoorbeeld Duitsers (46 m²) en Britten (44 m²). We maken het in Utrecht aantrekkelijk voor ouderen om van een grote gezinswoning door te stromen naar een **kleinere woning** in de buurt. Op ons initiatief loopt er een pilot in Zuilen waarbij ouderen in een grotere woning voorrang krijgen voor een kleinere nieuwbouwwoning in de wijk. Als dit blijkt te werken, voeren we het meteen in de hele stad in. Ook maken we het makkelijker om woningen en voorzieningen te delen en onderzoeken we mogelijkheden om bestaande woonruimte beter te verdelen.
- Met het project *Onder de pannen* willen we Utrechters die groot wonen verleiden om tijdelijk een kamer legaal onder te verhuren aan een stadsgenoot die snel een woonplek nodig heeft, bijvoorbeeld door verlies van werk of als gevolg van een scheiding. Het project Kamers met Aandacht dat op eenzelfde manier jongeren in een kwetsbare positie helpt, breiden we uit. Samen met woningbouwcorporaties zoeken we naar meer creatieve mogelijkheden voor **gemengd wonen**, waarbij Utrechters met verschillende rugzakken samen een buurtje vormen.
- Door de coronacrisis heeft flexibel en thuis werken een vlucht genomen. De verwachting is dat een deel van de bestaande **kantoren** niet meer past bij de nieuwe manier van werken. Dat biedt ruimte voor woonplekken. Met ontwikkelaars, corporaties en andere partners in de stad ontwikkelen we een nieuwe combinatie van bedrijvigheid, werken, groen en wonen, waarbij we expliciet ruimte willen blijven bieden voor mensen die volledig op kantoor willen werken.
- (Tijdelijk) **leegstaande gebouwen**, zoals verouderde schoollokalen en vastgoed van de gemeente en de Rijksoverheid, gebruiken we als tijdelijke woonruimte.
- In de binnenstad en buurtwinkelcentra combineren we winkelen, maatschappelijke functies, cultuur, groen en wonen. **Wonen boven winkels** maken we meer mogelijk, evenals het laten ontstaan van scharrelruimte voor popup-stores en bijzondere initiatieven van bewoners en organisaties.
- We bewegen **particuliere verhuurders** om een deel van de taakstelling voor sociale woningbouw op zich te nemen, door afspraken met hen te maken over nette huurstijgingen en het helpen opvangen van de uitstroom uit de maatschappelijke opvang.
- Er is een groot tekort aan betaalbare en passende woonvormen voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking. Daarom maken we samen met de betrokkenen en hun belangenbehartigers afspraken met woningbouwcorporaties om bestaande sociale huurwoningen beter toegankelijk te maken voor bewoners met een beperking. Alle nieuw te bouwen woningen moeten tenminste **rolstoeltoegankelijk en bewoonbaar** zijn voor mensen met een beperking.

WE MAKEN WONEN BETAALBAAR

- Iedere (Utrechtse) jongere die **op kamers** wil, moet dat kunnen. We hebben daarbij in het bijzonder oog voor jongeren met een beperking en voor jongeren in een kwetsbare positie die niet studeren en niet bij hun ouders kunnen wonen. We willen dat veel meer studenten- of jongerenwoningen gebouwd worden als betaalbare kamers met gedeelde voorzieningen in plaats van dure studio's. Dat is gezelliger en vaak zo'n 300 euro per maand goedkoper voor huurders. Daarnaast willen we voldoende betaalbare zelfstandige kamers, omdat jongeren onder de 23 jaar alleen voor huurtoeslag in aanmerking komen als de huur lager is dan 442 euro per maand.
- Bij de gesprekken met projectontwikkelaars maken we **harde afspraken over huren**, kooprijzen en servicekosten in relatie tot de woonkwaliteit, zoals woninggrootte, duurzaamheidseisen en voorzieningen.
- Wonen is een grondrecht; een woning is **geen speculatieobject**. Om speculatie tegen te gaan stellen we in de hele stad verplicht dat de koper van een nieuwe of bestaande woning daar zelf in gaat wonen of de woning verhuurt tegen een sociale huurprijs. We doen dat onder andere via de zelfbewoningsplicht en het anti-speculatiebeding.
- Door woningen aan te bieden via constructies als **koopgarant, koopstart of duokoop**, zorgen we ervoor dat er blijvend betaalbare koopwoningen in de stad komen.
- We maken afdwingbare afspraken met projectontwikkelaars over een **huurplafond en maximale huurstijging** voor nieuwe huurwoningen in de vrije sector. Zonder deze afspraken weigeren we via een bestemmingsplanwijziging toestemming te geven voor de bouw.
- Zolang het streven van **40 procent sociale huurwoningen** in een wijk nog niet is bereikt, worden er geen sociale huurwoningen van corporaties verkocht of omgezet naar duurdere huurwoningen.
- Middenhuurwoningen moeten ook daadwerkelijk beschikbaar zijn voor Utrechters met middeninkomens. We maken afspraken met de grote particuliere verhuurders over **redelijke inkomenseisen** voor deze woningen, zodat ook zzp'ers en mensen met tijdelijke contracten een kans krijgen. We spannen ons in voor naleving van deze afspraken.
- We willen wonen in Utrecht betaalbaar houden, zeker voor mensen met een kleine beurs. Samen met de woningcorporaties werken we aan een experiment om huurders met een laag inkomen niet meer dan 30 procent daarvan aan woonlasten te laten betalen, door hun huur te verlagen of **huurkorting** te geven.

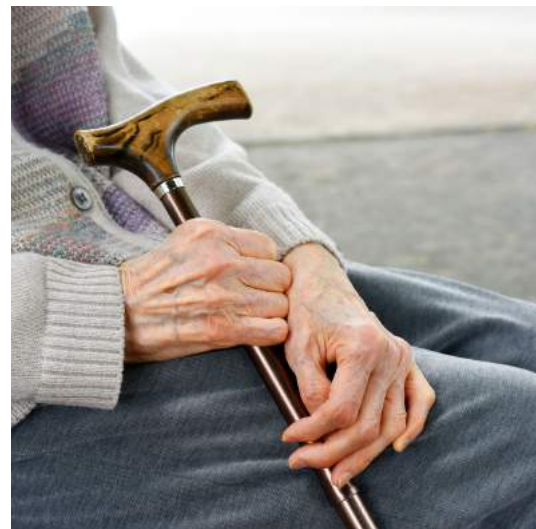

- **Energiebesparende en duurzaamheidsmaatregelen** leveren op langere termijn een besparing op, maar zijn voor mensen met een kleine beurs op korte termijn vaak onbetaalbaar. We spreken met woningbouwcorporaties en energiebedrijven af dat minima direct financieel voordeel hebben van energiebesparende en duurzaamheidsmaatregelen doordat hun woon- en energielasten omlaaggaan. Woningcorporaties moeten de huur van slecht geïsoleerde woningen bevriezen of verminderen.
- We voeren een **verhuurdervergunning** in, net als in Groningen is gedaan. Hierdoor wordt het makkelijker om eisen te stellen aan verhuurders. We kunnen huurbazen die discrimineren, intimideren en de regels aan hun laars lappen dan rechtstreeks aanpakken, ook zonder klachten van individuele huurders.
- Om het voor meer mensen financieel mogelijk te maken samen in één huis te wonen, maken we ons in de gemeente hard om met onze regionale maatschappelijke partners en de provincie te pleiten voor wetswijziging van de huidige **woningdelers- en kostendelersregelingen**.
- We stellen nadere regels op voor de toewijzing van particuliere huurwoningen. Daarmee voorkomen we dat verhuurders **onredelijke inkomenseisen** aan huishoudens stellen en alleenstaanden, zzp'ers en mensen met tijdelijke arbeidscontracten uitsluiten. Die regels voegen we toe aan onze huisvestingsverordening.
- Om de huurvoorraad beschikbaar te houden voor woningzoekenden en speculatie tegen te gaan, stellen we nadere **regels op voor vakantieverhuur** en short stay zoals bij verhuur via Airbnb. We zorgen voor handhaving via een vergunningplicht.
- Ook bij woningbouw valt veel klimaatwinst te boeken. Daarom stimuleren we **biobased bouwen** bij nieuwbouw. In 2025 willen we dat minstens 25% van de nieuwbouw met houtbouw of biobased materialen is gemaakt.

WE LEVEN SAMEN

- We streven naar een stad waar inwoners van alle leeftijden en met verschillende achtergronden en inkomens elkaar ontmoeten en met elkaar samenleven. Daartoe versterken wij hun zeggenschap over de leefomgeving. We mengen vaker verschillende **woningtypen** in buurten, straten en wooncomplexen. In wijken met weinig sociale huurwoningen bouwen we extra complexen voor gemengd wonen en in arme wijken voegen we duurdere woningen toe.
- We bouwen in elke wijk kleinschalige **woonzorgcomplexen**, zodat mensen die langdurige zorg nodig hebben daarvoor, met hun partner, in hun eigen wijk terecht kunnen. Ook voor ouderen die in hun eigen buurt oud willen worden, moeten meer plekken komen. We betrekken de ouderen en hun belangenorganisaties hier actief bij.
- Utrechters die dak- en thuisloos zijn, mensen uit beschermd wonen, met een verblijfstatus, jongeren zonder woonplek en andere **urgent woningzoekenden**, moeten eerder een (semi-permanente) kamer of woning toegewezen krijgen. Voor hen worden versneld en structureel nieuwe woningen gebouwd. Zo willen we de uitstroom uit de maatschappelijke opvang, beschermd wonen en asielzoekerscentra borgen en de mensen in de meest kwetsbare situaties helpen.
- We zorgen dat er in elke wijk en buurt voldoende groen is en **voorzieningen** zijn voor alle verschillende bewoners. Dan gaat het om natuurgroen, speel- en ontmoetingsplekken, sociale, culturele en sportvoorzieningen en een supermarkt. Dit geldt in het bijzonder voor het Utrecht Science Park, waar wij ons samen met bewoners al jaren hard maken voor meer voorzieningen zoals een supermarkt.
- We maken het **delen van woningen** makkelijker, met meer mogelijkheden voor meergeneratiewoningen, woongroepen, mantelzorg-bewoning, mensen met een verblijfstatus, mensen die dak- en thuisloos zijn en mensen uit de maatschappelijke opvang of beschermd wonen. Huidige belemmeringen (zoals de kostendelersnorm of vergunningen) worden opgeheven of soepeler toegepast.
- Voor de groeiende groep **ouderen** faciliteren we gezamenlijke woonvormen.

WE STEUNEN INITIATIEVEN VAN BEWONERS

- We helpen inwoners bij het opzetten van nieuwe vormen van organisatie en financiering van woonruimte, zoals kleine corporaties op straat- of buurtniveau, samen kopen en huur-met-koopgarantie. We leggen de rode loper uit voor **alternatieve woonvormen** zoals wooncoöperaties, woongroepen, woon-zorgclusters en collectieve zelfbouw. Dit doen we met begeleiding (in de vorm van subsidie voor onafhankelijke steun), een aanspreekpunt binnen de gemeente, het beschikbaar stellen van locaties door afspraken te maken met grondeigenaren, financiële steun (in de vorm van garantiestelling voor financieringsgat van 20 tot 30 procent) en subsidie voor het opstarten van projecten.
- We maken zogenaemde **Friends-woningen** mogelijk, zodat mensen die met zijn drieën een woning willen betrekken dit vergunningsvrij kunnen regelen. Voor starters is dit een uitkomst.
- We zorgen de komende jaren voor minstens 20 **nieuwe ligplaatsen** in de stad, bij voorkeur voor historische schepen.
- We respecteren, beschermen en faciliteren de **woonwagencultuur** in de stad, onder meer door ons in te zetten voor versnelde realisatie van nieuwe standplaatsen.
- De **nieuwe omgevingswet** geeft bewoners een belangrijke rol bij de inrichting van de openbare ruimte. We roepen bewoners op hier actief gebruik van te maken. Betrokkenheid van bewoners versterkt de leefbaarheid en draagt bij aan verbinding met de buurt. *Lees hierover meer in het hoofdstuk Groen Utrecht.*

WE HELPEN HUURDERS

- We breiden het **huurteam** uit, zodat iedere Utrechter die dat nodig heeft kan rekenen op hulp bij het krijgen van een eerlijke huurprijs en goed woningonderhoud. Via het huisjesmelkersteam pakken we verhuurders aan die regels aan hun laars lappen. Ook pakken we schrijnende woonsituaties van arbeidsmigranten aan.
- We voeren een **verhuurdervergunning** in. Hierdoor wordt het makkelijker om eisen te stellen aan verhuurders. Via zo'n vergunning kunnen we verhuurders tevens aanspreken om zich te houden aan de maximale huren volgens het woningwaarderingstelsel. We kunnen huurbazen die discrimineren, intimideren en de regels aan hun laars lappen dan rechtstreeks aanpakken, ook zonder klachten van individuele huurders.
- **Er komt een verbod op huisuitzettingen** en afsluiting van gas, water en licht als mensen hun huur niet meer kunnen betalen. De betreffende mensen krijgen hulp met hun schulden. Als uitzetting of afsluiting toch nodig is, dan alleen met een plan voor vervolghuisvesting en zorg om dakloosheid te voorkomen.
- We willen huurders vaker betrekken bij gemeentelijk overleg en besluitvorming en ze stimuleren zich sterker te organiseren. **Huurdersorganisaties** krijgen professionele én financiële ondersteuning, zodat ze als gelijkwaardige én volwaardige partner in gesprek kunnen met de gemeente en woningcorporaties, ook voor te maken prestatieafspraken. Huurdersorganisaties die geen stichting of vereniging zijn, moeten voortaan ook in aanmerking kunnen komen voor subsidie.
- **Internationale studenten** die naar Utrecht komen, moeten vooraf de zekerheid hebben dat er voor hen een betaalbare en fatsoenlijke kamer beschikbaar is. We gaan instellingen voor hoger onderwijs aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor de huisvesting van internationale studenten. Als er niet voor iedereen een kamer is, moeten zij het aantal plekken voor internationale studenten begrenzen.
- We verscherpen het **toezicht** op kamerverhuur en treden op tegen illegale en onveilige situaties. Voor het krijgen van een omzettingsvergunning voor het verhuren van kamers in een voorheen zelfstandige woning, moeten verhuurders aantonen dat de kamerhuur getoetst is aan het puntenstelsel.

HOOFDSTUK 3

ZEKERHEID EN PERSPECTIEF

GroenLinks zet alles op alles om een einde te maken aan armoede en groeiende ongelijkheid in Utrecht. We maken ons hard voor werkgelegenheid met goede arbeidsvoorwaarden en sociale minimaregelingen voor Utrechters met een laag inkomen. We strijden tegen stage- en arbeidsdiscriminatie. Zo garanderen we dat iedereen rond kan komen én volwaardig kan deelnemen aan de samenleving.

Werken vanuit vertrouwen staat voorop. Iedereen kan op zijn eigen manier een steentje bijdragen: door te zorgen voor een ziekt familielid, vrijwilligerswerk te doen of door betaald werk te zoeken. Wij bouwen aan een gemeente die naast je gaat staan, die vraagt wat je zelf wil en die je helpt om je doelen te bereiken. Met werkgelegenheid die past bij de inwoners van onze stad, bieden we iedereen perspectief.

In Utrecht laten we niemand vallen. De afgelopen periode hebben we minimaregelingen verruimd en zijn we de strijd aangegaan met de schuldenproblematiek. We willen onze ambitieuze en succesvolle schuldenaanpak voortzetten en de komende jaren extra geld vrijmaken voor Utrechters met een laag inkomen. Zo zorgt GroenLinks voor bestaanszekerheid voor iedere Utrechter.

WE ZORGEN VOOR WAARDIGE WERKGELEGENHEID

- We zorgen voor **werkgelegenheid op alle opleidingsniveaus**, met extra aandacht voor praktisch geschoolde Utrechters. We geven de voorkeur aan banen met toekomstperspectief en maatschappelijke waarde, zoals in het onderwijs, de zorg, de ict, techniek en de energietransitie. We stimuleren inwoners om zich om te scholen voor dit werk en bieden hier actief mogelijkheden voor.
- Groepen die hard geraakt zijn door de coronacrisis, zoals jongeren, zzp'ers, mensen met flexibele arbeidscontracten, kleine ondernemers en mensen met weinig opleiding, **ondersteunen** we waar nodig. We pakken jeugdwerkloosheid aan.
- We bestrijden **discriminatie op de arbeidsmarkt** en bij stageplaatsen. We gaan door met het anti-discriminatiepact en houden het meldpunt discriminatie. De gemeente werkt samen met arbeidsinspectie en andere relevante partijen aan vervolgstappen om arbeidsdiscriminatie tegen te gaan, bijvoorbeeld door de inzet van mystery guests.
- We staan voor **goede arbeidsvoorwaarden**. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie en werkt alleen samen met werkgevers waar de arbeidsomstandigheden goed zijn.
- Werkenden moeten zich kunnen blijven **ontwikkelen**, in hun eigen vakgebied of door te bewegen tussen bedrijfstakken. De gemeente maakt afspraken met onderwijs, bedrijven en andere partners om dit te bewerkstelligen.
- De **circulaire economie**, energietransitie en vergroening van de stad bieden veel kansen voor nieuwe banen. Bijvoorbeeld doordat we meer gaan hergebruiken in plaats van vervangen en op nieuwe manieren duurzaam gaan bouwen. We ontwikkelen daarbij ook leer-werktrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

WE BIEDEN PASSEND WERK

- We investeren fors in **begeleiding** richting passend werk, zodat iedereen de aandacht krijgt die nodig is. Begeleiding en hulp richting werk zijn toegankelijk voor iedereen zonder werk of met onzeker werk.
- We accepteren niet dat mensen met een **arbeidsbeperking** langs de kant staan. Met hun talenten kunnen ze een waardevolle bijdrage leveren. De gemeente zet alles op alles om hen aan het werk te helpen en houden, bijvoorbeeld via loonkostensubsidie, jobcoaches en baangarantie.
- Werkgevers ondersteunen en begeleiden we bij het bereiken van **inclusief werkgeverschap**, zodat iedere werknemer zich thuis voelt in de organisatie. We faciliteren het delen van goede voorbeelden door werkgevers. We stimuleren werkgevers om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in vaste dienst te nemen.
- **Psychische kwetsbaarheid** is een belangrijke oorzaak van ziekteverzuim, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid. We zorgen voor werk waarbij mensen ruimte krijgen om meer zichzelf te zijn. Werken is geen doel op zich, maar kan wel een middel zijn om psychische kwetsbaarheid te voorkomen. Wij zetten (vrijwilligers)werk juist in als middel tegen deze kwetsbaarheid. Herstel kan hierbij een doel zijn. We werken hiervoor samen met GGZ-instellingen.
- We investeren in toekomstbestendige **basisbanen** voor mensen die geen werk kunnen vinden maar zich wel willen inzetten. Zij doen dit vrijwillig, tegen normale betaling en onder fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden. Er is voldoende zinvol werk, dat niet leidt tot verdringing. Gesubsidieerd werk kan en mag ook het einddoel zijn.

WE GEVEN VERTROUWEN EN PERSPECTIEF

- Zzp'ers en flexwerkers krijgen **flexibele bijstand**, als hun inkomen tijdelijk onder het sociaal minimum zakt. Deze terugvaloptie voorkomt stress en geeft zekerheid.
- We maken het eenvoudiger om bij te verdienen naast een uitkering om zo ook **parttime werk** te stimuleren.
- De gemeente biedt inwoners de kans een **opleiding** te volgen of zich te laten omscholen, passend bij iemands wensen, mogelijkheden en behoeften.
- Een **persoonlijke aanpak** werkt. Utrechters hebben zeggenschap over hun eigen traject bij de gemeente. De gemeente maakt duidelijk wat de mogelijkheden zijn richting werk, waarna inwoners zelf kunnen kiezen wat voor hen passend is en iedereen de begeleiding krijgt die nodig is. We hebben tegelijkertijd aandacht voor andere vraagstukken, zodat mensen niet langs verschillende afdelingen hoeven
- We maken de **overgang** tussen dagbesteding en betaald (beschut) werk makkelijker.
- We zorgen voor een sociale bijstand. Dit betekent dat we mensen zo veel mogelijk **vrijheid** geven en zo min mogelijk verplichtingen. We blijven ons verzetten tegen de verplichte tegenprestatie in de bijstand.
- De fysieke inrichting van de afdeling waar mensen een uitkering aanvragen passen we in overleg met het cliëntenplatform aan, zodat mensen zich **welkom en veilig** voelen.

WE ZORGEN DAT ELKE UTRECHTER KAN DEELNEMEN AAN DE SAMENLEVING

- Met de **U-pas** kunnen alle Utrechters meedoen aan activiteiten. De komende periode maken we de U-pas nog makkelijker in gebruik. We zorgen dat je snel kan zien waarop je recht hebt en dat je overgebleven tegoed kunt meenemen naar een volgend jaar. Daarnaast willen we een volledig gezinstegoed.
- Utrechters die iets meer dan het minimumloon verdienen, krijgen ook recht op de U-pas (tot 135 procent). We zorgen dat het **U-pastegoed** langzaam afloopt, zodat je niet in één keer alles verliest wanneer je meer gaat verdienen.
- Elk kind moet kunnen meedoen aan **educatieve, sportieve en culturele activiteiten**, ongeacht het inkomen van de ouders. Dat is nu niet het geval in Utrecht, met name voor gezinnen met oudere kinderen. We zorgen voor ruime regelingen en investeren in brugfunctionarissen op scholen die bekend zijn met regelingen en de wijk. Zij helpen gezinnen met het oplossen van financiële belemmeringen zodat ieder kind echt mee kan doen.
- Een **identiteitskaart** is noodzakelijk om regelingen aan te vragen en deel te nemen aan de samenleving. Daarom maken we deze kaart gratis voor mensen met een laag inkomen.

WE BIEDEN BESTAANSZEKERHEID

- Met **ruimhartige minimaregelingen** zorgen we dat alle Utrechters kunnen rondkomen en meedoen. We zorgen dat iedere Utrechter voldoende leefgeld heeft om rond te komen. Dat betekent dat we niet uitgaan van bruto inkomen maar van besteedbaar inkomen.
- We pakken armoede bij de wortels aan. Of het nu gaat om werk, welzijn, zorg, onderwijs of wonen, alle afdelingen van de gemeente moeten **samenwerken om armoede te voorkomen**. We zorgen dat problemen vroeg worden gesignaleerd, zodat we mensen op tijd kunnen helpen. Buurteams krijgen een budget om bewoners te helpen met kleine problemen, om erger te voorkomen.
- **Ondernemers met een laag inkomen** kunnen rekenen op onze steun. We zorgen dat zij bekend zijn met de minimaregelingen en organiseren ondersteuning die past bij hun situatie.
- We zorgen dat regelingen bij iedereen bekend en **makkelijk aan te vragen** zijn. Als je een regeling aanvraagt, wordt gekeken of je ook recht hebt op andere regelingen. We maken een einde aan onnodig veel papierwerk en bewijsstukken.
- We verzetten ons **tegen landelijke regels** die het leven van mensen moeilijker maken, zoals de kostendelersnorm en vermogensgrens voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. We maken maximaal gebruik van de mogelijkheden om af te wijken van de wet. We willen problemen aanpakken, niet verergeren.
- De gemeente biedt **financiële ondersteuning** aan huishoudens die niet in aanmerking komen voor toeslagen, maar hier wel recht op zouden moeten hebben volgens hun inkomenssituatie, zoals gezinnen waarbij een persoon ongedocumenteerd is.

WE STRIJDEN TEGEN SCHULDEN

- We werken samen met andere overheden om schulden te voorkomen en spreken bedrijven aan op hun **incassobeleid**. Wie niet wil meewerken, sluit achteraan in de rij bij het terugvorderen van schulden.
- We voorkomen grote(re) schulden door vroegsignalering en zetten in op **preventie** met bijvoorbeeld voorlichting en een digitaal huishoudboekje. Een kleine schuld schelden we in één keer kwijt, zodat met een schone lei begonnen kan worden.
- Het door ons geïnitieerde **Jongerenfonds** is een groot succes. We gaan het opkopen van schulden ook inzetten voor zoveel mogelijk andere groepen inwoners van Utrecht.
- We maken schuldtrajecten zo kort mogelijk, zorgen dat er geen wachtlijsten zijn als je hulp vraagt en nemen stress weg door het aantal schuldeisers te verminderen. Zo bieden we zo **snel** mogelijk perspectief.
- We zetten ons in voor **kwalitatieve bewindvoering**, zodat mensen die zelf hun financiën niet kunnen regelen goed geholpen worden. Daartoe zijn extra afspraken en regulering nodig.

WE MAKEN PLEK VOOR SEKSWERK

- Sekswerk is werk. We doorbreken het **stigma** op dit beroep door sekswerkers te betrekken bij het beleid en met een klankbordgroep. Sekswerkers hebben dezelfde rechten en mogelijkheden als andere dienstverlenende ondernemers.
- We creëren **ruimte** voor sekswerk door locaties te bieden voor verschillende vormen van sekswerk. We sluiten geen locaties voordat er nieuwe plekken zijn. Ook thuiswerken zonder vergunning moet mogelijk gemaakt worden.
- **Overstappen** naar een ander beroep moet worden ondersteund door verschillende organisaties.

HOOFDSTUK 4

ENERGIE VOOR DE TOEKOMST

GroenLinks zet vol in op de energietransitie, en zorgt dat deze toegankelijk, inclusief en betaalbaar is. Overgaan op een duurzaam energiesysteem is van cruciaal belang om klimaatverandering tegen te gaan. Tegelijkertijd biedt het veel kansen om de leefbaarheid in wijken te vergroten en de energievoorziening te democratiseren.

Met z'n allen moeten we het verbruik van energie verminderen; de energie die we gebruiken moeten we duurzaam opwekken. GroenLinks zorgt allereerst dat meer gebouwen beter worden geïsoleerd. Daarnaast vergroten we de productie van duurzame energie, met projecten op kleine en grote schaal waarbij we omwonenden actief betrekken. Ook bij zakelijk vastgoed kunnen we meer energie besparen en duurzaam opwekken.

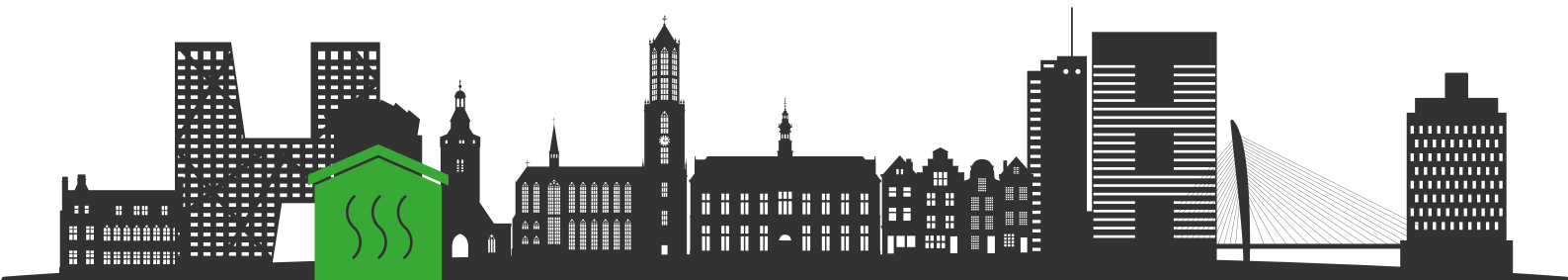
Een groot deel van de opgewekte energie is bestemd voor gebouwen. Met de *Transitievisie Warmte* hebben we besloten wat het alternatief voor aardgas is en welke wijken als eerste van het gas af gaan. We gaan nu met de bewoners van deze wijken plannen maken over hoe we dat precies gaan doen. Van essentiële experimenten en koploper projecten zoals de toekomstige aardgasvrije wijk Overvecht Noord, leren we dat de energietransitie ingrijpend is. Het vroegtijdig betrekken van bewoners, duidelijke communicatie en betaalbaarheid is van doorslaggevend belang om te komen tot een volledig duurzaam energiesysteem.

WE WEKKEN ENERGIE LOKAAL EN DUURZAAM OP

- De stad moet de energie die ze gebruikt zoveel mogelijk lokaal en duurzaam opwekken. We maken hierbij onderscheid tussen **warmte en elektriciteit** en kijken wat de meest passende duurzame oplossing is. Om de vraag naar elektriciteit beter op het duurzame stroomaanbod af te stemmen, starten we twee pilots waarbij we gebruik maken van energieopslag en variabele stroomtarieven om het elektriciteitsgebruik slim te sturen.
- We zorgen ervoor dat 35 procent van de Utrechtse daken in 2025 **zonnepanelen** heeft. Daartoe organiseren we informatieavonden en collectieve inkoopacties met lokale ondernemers. Met het Zonnepact stimuleren we zonnepanelen op bedrijfsdaken. We ontmoedigen de plaatsing van zogenaemde schaampanelen door woningeigenaren om nog net even de energielabelnorm te halen. Het beschikbare dakoppervlak dient passend gebruikt te worden om ervoor te zorgen dat woningen dichter bij energieneutraal komen.
- Duurzame energie wordt ook grootschalig opgewekt door combinaties van **windmolens** en zonnepanelen, zoals in poldergebied Rijnenburg. Andere locaties waar we graag initiatieven voor energieopwekking zien, zijn Lage Weide, Utrecht Science Park, Voordorpse polder, de strook boven de Noordelijke Randweg Utrecht, Ockhuizen, Dorpeldijk en de oksel van de A27 en spoorlijnen in noordoost Utrecht. Samen met omwonenden en initiatiefnemers zorgen we voor zoveel mogelijk natuur en biodiversiteit in deze projecten en zo min mogelijk overlast.
- Van deze energieprojecten, met minimaal vijftig procent **lokaal eigenaarschap**, kunnen ook inwoners met een kleine beurs mee profiteren.
- We ondersteunen nieuwe en bestaande **bewonersinitiatieven** die bijdragen aan de energietransitie. We bieden financiële hulp en begeleiding om de plannen uit te werken en op te schalen.

WE BOUWEN ENERGIEZUINIG

- **Isolatie** van muren, vloeren, daken en ramen van gebouwen leveren de grootste energiebesparing op. Daarom maken we isolatie vast onderdeel van verduurzamingsplannen en stimuleren we mensen om op verandermomenten zoals een verhuizing of verbouwing, het huis direct grondig te isoleren. Met als bijkomend voordeel meer wooncomfort en een lagere energierekening.
- Om het isoleren van huizen te stimuleren, zetten we in op **collectieve inkoopacties**. Daarbij geven we voorrang aan wijken en woningen waar veel CO2-reductie en financiële winst te behalen is.
- **Woningcorporaties** bezitten een groot deel van de woningen in Utrecht. We zorgen dat hun verduurzamingsplannen aansluiten bij de gemeentelijke plannen om wijken aardgasvrij te maken. We stellen als voorwaarde dat huurders met een laag inkomen niet extra mogen gaan betalen en juist profiteren door een lagere energierekening. Daarbij maken we ook afspraken over hoe de woningcorporaties huurders meenemen in bijvoorbeeld de overgang naar elektrisch koken.
- We helpen Utrechters om de eerste stappen te zetten naar verduurzaming van hun **koopwoningen**, door hen actief te informeren over de mogelijkheden per type woning. Met lokale ondernemers organiseren we acties voor het inkopen van bijvoorbeeld isolatie, zonnepanelen of (hybride) warmtepompen.
- We zorgen voor meer bekendheid van hét centrale informatiepunt voor inwoners die hun huis willen verduurzamen. We leiden meer coaches en ambassadeurs op die **gericht en concreet advies** kunnen geven over de energiebesparende maatregelen die bewoners kunnen nemen. We behouden de subsidie voor Utrechters die advies willen over hoe hun woning te verduurzamen.
- Inwoners met een laag inkomen waarvan de energierekening meer dan 10 procent is, geven we gratis advies en **energiebesparende hulpmiddelen** zoals tochtstrips, ledlampen en radiatorfolie. Hiermee pakken we energiemoede proactief aan.
- Utrechters voor wie een grote investering lastig is, kunnen gebruik maken van een **duurzaamheidslening**. Zij kunnen dan geld lenen om een duurzame investering te doen en deze tegen lage rente terugbetalen. Bij grote vraag hiernaar vullen we dit fonds verder aan.
- Mensen met lagere inkomens moeten kunnen meedoen aan de energietransitie, zonder dat hun financiële situatie hierdoor verslechtert. We lobbyen actief bij de Rijksoverheid voor bijvoorbeeld een **inkomensafhankelijke subsidie**, om de lasten van de energietransitie eerlijk te verdelen.
- We zorgen dat **nieuwbouwwijken** energieneutraal worden opgeleverd.
- Bij het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen voor de energietransitie streven we ook naar **circulariteit en klimaatadaptatie**.

WE VOORZIEN IN DUURZAME WARMTE

- Landelijk wordt uiterlijk in 2050 gestopt met het gebruik van aardgas. In Utrecht doen we dit eerder, waarmee we een voorbeeld vormen voor de rest van het land. Stoppen met aardgas betekent vooral dat we onze huizen anders moeten verwarmen. We **onderzoeken** verschillende mogelijke bronnen van duurzame stadswarmte, zoals geothermie, aquathermie, restwarmte en individuele warmtepompen. De resultaten van dit onderzoek passen we direct toe in de praktijk. Ook lobbyen we bij de landelijke overheid voor een eerdere stop op aardgas.
- We hebben als doel om de benodigde warmte binnen de stad te verkrijgen. Hierbij kiezen we **per wijk** de warmtevoorziening die het best past.
- We zorgen dat voor alle Utrechters **duidelijk** is welke oplossing er in hun wijk komt en wanneer dat gaat gebeuren. Ook leggen we alle bewoners uit wat dit concreet voor hen gaat betekenen, zodat ze bij investeringen in hun huizen de juiste keuzes kunnen maken.
- Voor 2030 halen we de eerste 40.000 bestaande woningen **van het aardgas af**. We gaan samen met de bewoners van de betreffende wijken plannen maken over hoe we dat precies gaan doen. In 2026 komen we met een *Transitievisie Warmte 2.0* waarin we bepalen welke 20.000 woningen voor 2035 van het gas af gaan.
- We grijpen kansen die de energietransitie met zich meebrengt om wijken daarbij **leefbaarder** te maken, zoals vergroening en bouw van woningen, door er in de planning rekening mee te houden. Lees hierover meer in het hoofdstuk Groen Utrecht.
- Warmte is een basisbehoefte. Daarom willen wij het energiesysteem niet overlaten aan de markt. We willen een nutsvoorziening waarin **publieke belangen** gewaarborgd zijn en het eigendom in handen is van bewoners(coöperaties) en de overheid, bijvoorbeeld de gemeente.
- Het verbranden van biomassa reststromen is voor ons het minst wenselijke en een tijdelijk alternatief voor fossiele brandstoffen. We bouwen het actief af. We hanteren **strengere criteria voor de herkomst van biomassa** om er zeker van te zijn dat er geen natuurgebieden, zoals bossen, in opgaan. Ook gebruiken we strenge criteria voor luchtkwaliteit en CO₂-besparing in de keten.
- We willen dat de **stadsverwarming** vanaf 2035 geheel duurzaam is; biomassa moet dan vervangen zijn door duurzame bronnen. Met Eneco spreken we af dat in 2025 een CO₂-reductie van 75 procent is gerealiseerd. Nieuwe warmtenetten moeten vanaf de start volledig CO₂-neutraal zijn.

WE BEPERKEN HET ENERGIEVERBRUIK VAN BEDRIJVEN EN GEMEENTE

- Bedrijven zijn verplicht om **energiebesparende maatregelen** te nemen met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar. Wij houden ze daaraan. We zetten ons op landelijk niveau in voor meer budget voor toezicht en handhaving van deze verplichting. Ook geven we, gevraagd en ongevraagd, advies over maatregelen met een langere terugverdientijd.
- We stimuleren bedrijven om het **energielabel** van hun gebouwen te verbeteren, tot minimaal label B. Bij oplevering van nieuwe gebouwen controleren we of deze aan de gestelde energieprestaties voldoen.
- We maken afspraken met horeca en andere bedrijven over **duurzame logistiek** en maatregelen tegen energieverspillers. Deze afspraken leggen we vast in een akkoord.
- De gemeente gaat samen met de industrie in de stad plannen maken over hoe te **verduurzamen**, en daartoe een akkoord sluiten.
- We gaan door met het plaatsen van **laadpalen** voor elektrische auto's en bussen. Daarbij onderzoeken we de mogelijkheden om laadpalen van bedrijven buiten kantooruren in te zetten voor bewoners.
- De gemeente moet het eigen vastgoed, zoals scholen en sportaccommodaties, en vervoer verduurzamen. Nieuwe gemeentelijke gebouwen worden **energieneutraal** opgeleverd.
- Ook **bedrijven** gaan van het gas af. In de (woon)wijken nemen we bedrijven mee in de wijkgerichte aanpak en zullen ze gelijk met woningen overstappen op alternatieven. Voor bedrijventerreinen organiseren we ook een gebiedsgerichte aanpak. In 2022 stellen we vast met welke bedrijventerclusters we als eerste aan de slag gaan om energie te besparen en van het gas af te gaan. In 2030 moet minimaal één Utrechts bedrijventerrein aardgasvrij en CO₂-neutraal zijn.
- Met de 10 grootste **vastgoedeigenaren** van de stad maken we afspraken over de verduurzaming van hun gebouwen, zodat ook deze snel energiezuinig en aardgasvrij worden.

WE BLIJVEN LEREN EN PROBEREN

- Utrecht loopt voorop in de energietransitie. Van **koploper projecten** zoals de wijk Overvecht Noord en Beurskwartier leren we veel. We brengen deze lessen in de praktijk, bijvoorbeeld door het vroegtijdig betrekken van bewoners, duidelijke communicatie en betaalbaarheid.
- We stimuleren experimenten met **flexibiliteit** op het net, zoals energieopslag in elektrische auto's, om de sterke toename van duurzaam opgewekte energie lokaal te kunnen opvangen.
- We stimuleren experimenten met nieuwe **vormen van energie**, opwek, opslag en energiedragers zoals waterstof.

HOOFDSTUK 5

MEER GELIJKHEID IN ZORG

Voor GroenLinks is gezond zijn meer dan niet-ziek zijn. Het betekent lekker in je vel zitten, controle hebben over je leven en meedoen zoals jij dat wil. Een goede gezondheid hangt daarmee samen met een zinvolle dagbesteding, groene leefomgeving, schone lucht, gezond eten en ontspanning. We zetten als GroenLinks in op preventie om verdere zorg te voorkomen en werken eraan om gezondheidsverschillen te verkleinen. GroenLinks zet zich ervoor in dat alle Utrechters zich goed voelen, fysiek én mentaal.

Het welzijn in de stad is verslechterd tijdens de coronacrisis. Onze fysieke en mentale gezondheid is achteruitgegaan doordat we verplicht thuiszaten en er minder ruimte was voor sociaal contact en beweging.

Er wordt veel gevraagd van zorgverleners; door personeelstekorten is de kwaliteit van de zorg verder onder druk komen te staan. De structurele problemen rondom zorg en welzijn zijn nog schrijnender geworden: in de Utrechtse wijk Overvecht leven mensen 7 jaar korter dan in Tuinwijk, het verschil in gezonde levensjaren is zelfs nog groter. Er is veel uitgestelde zorg en stress door discriminatie leidt ook tot depressie en hart- en vaatziekten.

Iedereen moet de juiste zorg kunnen krijgen. Voor GroenLinks is extra duidelijk geworden dat de mens centraal moet staan in het beleid rondom zorg en welzijn. We willen dat het normaal is om hulp te vragen. Wanneer er zorg nodig is, geven we die zo snel mogelijk, aan iedereen. Zo voorkomen we dat problemen erger worden. We geven zorg- en hulpverleners de ruimte om te doen wat nodig is en luisteren naar de wensen en behoeften van inwoners.

GroenLinks staat voor inclusieve zorg, dichtbij huis en gebaseerd op vertrouwen. Als in buurten de gezondheid van inwoners onder druk staat, is dit een collectief probleem. Dankzij ons wordt in Utrecht gekozen voor ongelijk investeren om gelijke gezondheid te bereiken. We bieden zorg die aansluit bij de behoefte van mensen met verschillende (culturele) achtergronden, sociaaleconomische status of beperkingen. Bij alle Utrechters in de buurt zorgen we voor samenwerkende voorzieningen en ouderen helpen we zelfstandig te blijven wonen. Extra aandacht is nodig om de jeugdzorg te versterken. Zo zorgt GroenLinks ervoor dat iedereen in Utrecht zich goed kan voelen en, zo nodig, de juiste zorg krijgt.

WE WILLEN WELZIJN

- We maken met basisscholen, de jeugdgezondheidszorg, kinderopvangorganisaties en buurtteams afspraken over **bewustwording** en het tegengaan van onbewuste verschillen in gedrag tegenover jongens en meisjes en verbeteren van gevoel voor culturele verschillen.
- Iedereen mag zichzelf zijn, maar helaas is dit nog niet altijd vanzelfsprekend. We ondersteunen **LHBTQI+ jongeren** in Utrecht met specifiek beleid op het vlak van onderwijs, gezondheidszorg, cultuur en veiligheid. Zo zetten wij ons in voor gedegen voorlichting op elke school en goede samenwerking tussen vertrouwenspersonen en jeugd-GGZ. Ook zorgen we voor een plek in de stad waar LHBTQI+ jongeren kunnen samenkomen.
- Niet iedereen kan **menstruatieproducten** betalen, en het taboe hierop is groot. Wij regelen dat er op elke openbare plek en op elke school gratis maandverband en tampons beschikbaar zijn.
- We voorkomen en pakken **eenzaamheid** aan. Hierbij geven wij sport, cultuur en buurthuizen een belangrijke rol. In het plan van aanpak van de gemeente Utrecht is er in het bijzonder aandacht voor ouderen, kwetsbare groepen en jongeren. Onder deze groepen is eenzaamheid sterk toegenomen door de coronacrisis.
- Onder jongeren is ook **stress** een groeiend probleem. We gaan samenwerken met onderwijsinstellingen, jongerenwerk, welzijnswerk en sportverenigingen om beginnende psychische problemen en stress bij jonge Utrechters te herkennen en bespreekbaar te maken.
- Mensen met een **licht verstandelijke beperking** (LVB) lopen op school of het werk vaak tegen problemen aan, omdat hun beperking niet wordt herkend of erkend. Wij zetten ons in voor meer kennis en expertise in de hulpverlening voor deze groep. Met tijdige signalering, begeleiding op school, besef bij de werkgever en ondersteuning vanuit de omgeving zorgen we ervoor dat Utrechters met een LVB zonder problemen kunnen meedoen en zichzelf kunnen zijn.
- We gaan in gesprek met werkgevers om **geestelijke gezondheidsproblemen** bespreekbaar te maken op de werkvloer. Daarnaast worden werkgevers (financieel) geprikkeld om mensen met psychische kwetsbaarheden aan te nemen.

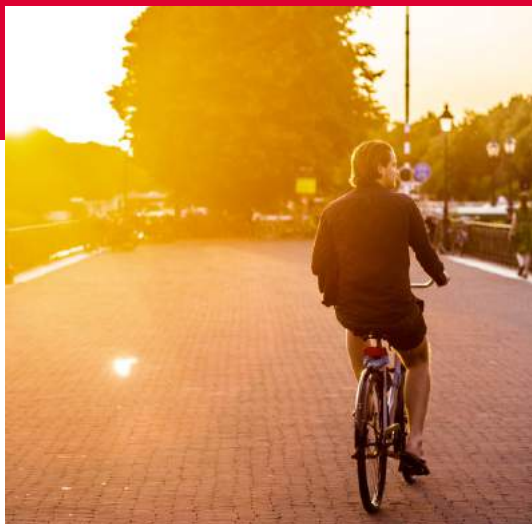

WE BEGINNEN BIJ PREVENTIE

- We zetten in op een gezonde levensstijl. We enthousiasmeren werkgevers om mee te doen aan de landelijk campagne Werken in Beweging, om zo deelname van hun werknemers te faciliteren. Ook maken we de buitenruimte in Utrecht aantrekkelijk om te **bewegen**.
- Een goede gezondheid gaat gepaard met **gezonde voeding**. Wij hebben in Utrecht gezorgd voor een voedselagenda: overal waar de gemeentelijke agenda raakt aan voeding zet Utrecht nu in op gezond, duurzaam en betaalbaar. We gaan hiermee verder door bijvoorbeeld fruitbomen in de openbare ruimte te plaatsen en te werken aan gezonde voeding op school met het project de *Gezonde Basisschool van de Toekomst*. Ook zetten we in op voorlichting over verantwoord alcoholgebruik.
- Ten behoeve van de seksuele gezondheid van Utrechters regelen we dat **testen op seksueel overdraagbare aandoeningen** snel en gratis kan. PrEP, een medicijn dat voorkomt dat je HIV oploopt, maken we toegankelijk voor iedereen die risico loopt op besmetting.
- Om **drugsgebruik veiliger** te maken, moeten gebruikers drugs altijd kunnen laten testen in Utrecht. Ook lobbyen we landelijk voor xtc-shops en voor het goed regelen van de achterdeur van coffeeshops, zodat er meer zicht op en regulering van verkoop komt. *Lees hierover meer in het hoofdstuk Veilige stad.*
- Naast schoolpleinen en speeltuinen, maken we alle sportparken in Utrecht **rookvrij**. Zo voorkomen we ook het schadelijke meeroken.
- Om seksueel en gendergerelateerd geweld tegen te gaan en **zorggericht vaderschap** te stimuleren, stimuleren we het opzetten van activiteiten gericht op mannen, zoals vaderschaps cursussen en relatiecursussen. Deze activiteiten integreren we op plekken waar opvoedondersteuning, jongerenwerk en ander maatschappelijk werk plaatsvindt. Buurtteams bijvoorbeeld, kunnen mannen betrekken bij en voorlichting geven over gendergerelateerde thema's. Bovendien subsidiëren en faciliteren we trainingen op scholen om jongens en mannen te betrekken.

WE ZETTEN DE MENS CENTRAAL

- We willen het taboe rond de zorgvraag doorbreken. In Utrecht moet het normaal zijn om hulp te vragen, want iedereen heeft het wel eens moeilijk. Dit doen wij door hulp dichtbij mensen te organiseren en daar problemen **bespreekbaar** te maken.
- Niet de beleidsterreinen, maar de mens staat centraal. We moeten problemen in **samenhang** bekijken. Daarom zorgen we dat binnen de gemeente intensief wordt samengewerkt tussen portefeuilles zoals jeugd, zorg, onderwijs, werk en inkomen, participatie, wonen en diversiteit.
- Het is belangrijk om opgebouwde contacten van zorg- en hulpverleners en netwerken in de buurt te behouden. Vertrouwen opbouwen kost tijd. Daarom zijn wij niet voor aanbestedingen van zorgverlening en welzijnswerk. We benutten liever de mogelijkheden van de gemeente om met huidige partners bij te sturen op kwaliteit en zo te zorgen voor **continuïteit**.
- **Kwaliteit** moet het uitgangspunt zijn bij samenwerking tussen zorgaanbieders. Door budgetten te bundelen, staat de vraag wat cliënten daadwerkelijk nodig hebben aan zorg en ondersteuning centraal. Om te voorkomen dat Utrechters met een ingewikkelde problematiek tussen wal en schip vallen, verstevigen we de banden tussen buurtteams en specialistische zorg.
- **Ervaringsdeskundigen** zijn onmisbaar in de zorg. Zij weten immers uit eigen ervaring wat werkt en kunnen mensen helpen op de weg naar herstel. We zorgen er daarom voor dat zij altijd meedenken bij de vorming van beleid; de gemeente moet hen daartoe eerlijk vergoeden of in dienst nemen.
- We gaan samenwerken met **sleutelfiguren in de wijk**, zodat we meer bewoners bereiken. Andersom kunnen deze sleutelfiguren ook bij de gemeente aankloppen als zij zien dat er iets in hun omgeving moet gebeuren. Hierbij houden we rekening met diversiteit.

WE MAKEN HULP EN ZORG BEREIKBAAR

- We gaan **mantelzorgers beter ondersteunen**. Om te voorkomen dat ze overbelast raken, betrekken we mantelzorgers bij het bepalen van de zorgvraag, zetten we tijdig 'respijtzorg' in en maken we ons hard voor betaalde aanwezigheidszorg. De gemeente houdt hierbij rekening met verschillende culturen, met name culturen waarin het vragen om hulp als ongewoon wordt gezien. Ook onderzoeken we welke mogelijkheden we mantelzorgers kunnen bieden om op adem te komen en zichzelf weer op te laden.
- Eigen keuze is voor ons een belangrijk uitgangspunt. Iedereen die vanwege een beperking of ouderdom zorg nodig heeft, heeft recht op een **persoonsgebonden budget** (pgb). Mensen die dat willen en kunnen, geven we een integraal pgb waaruit zorg, werk, wonen en onderwijs betaald kan worden. In Utrecht is het mogelijk om met het persoonsgebonden budget (pgb) zorg van de eigen mantelzorger te betalen of hiervoor iemand anders in te huren. We gaan pgb-ontvangers en mantelzorgers hierop wijzen.
- Het is van belang dat de zorg in begrijpelijke taal **toegankelijk** is voor iedereen. We zetten ons in voor maatwerk, met simpele manieren om zorg aan te vragen die ruimte laten aan de complexiteit van individuele ondersteuningsvragen.
- In een wijk met een sterke sociale cohesie vangen mensen elkaar veel beter op dan in een wijk waar men gescheiden van elkaar leeft. Ook daarom zetten wij in op **ontmoetingsmogelijkheden** van bewoners in hun wijk.

WE ZORGEN VOOR ALLE UTRECHTERS

- Te weinig inkomen mag er niet toe leiden dat mensen zorg mijden. Daarom blijft de **bijzondere bijstand** toegankelijk voor medische kosten en onderzoeken wij of deze moet worden uitgebreid.
- We willen dat U-pashouders **passend verzekerd** zijn en niet te veel betalen voor hun zorgpremie. We onderzoeken of dit het best bereikt kan worden met behoud van de U-polis of door mensen te ondersteunen bij het vinden van de voor hen beste polis en het geven van een korting op de premie. U-pashouders geven we korting op hun zelfgekozen zorgverzekering. We zetten ons extra in voor toegankelijke mondzorg voor mensen met een laag inkomen.
- We maken de zorg **inclusiever** door zorgverleners, welzijnswerkers en ambtenaren te scholen op het gebied van discriminatie, racisme en seksuele en genderdiversiteit, en meer mensen met een diverse achtergrond een werkplek te bieden in de zorg.
- Er zijn lange wachtlijsten voor specialistische zorg voor **transgender personen**. Huisartsen mogen hormonen voorschrijven en doorverwijzen voor het testen van de bloedwaarden, maar doen dat nauwelijks. We willen dat de gemeente met huisartsen in gesprek gaat, om hen te wijzen op de mogelijkheden en in kaart te brengen waarom ze daarvan geen gebruik maken.
- Mensen blijven tot op steeds hogere leeftijd **zelfstandig wonen**. Daarbij moeten ze de hulp krijgen die ze nodig hebben. Wij willen dit gaan ondersteunen met levensloopbestendige woningen.
- Wanneer mensen niet langer zelfstandig kunnen wonen, willen we dat er een aanbod is dat aansluit bij de **wensen van ouderen**. We bevorderen de bouw van aanleunwoningen, knarrenhofjes en andere woonvormen voor ouderen.
- De gemeente moet onderzoek doen naar diverse behoeften onder ouderen, zoals **anderstalige zorg** voor dementerende ouderen en tolken.
- We onderzoeken of de gemeente het mogelijk kan maken voor mensen met dezelfde culturele achtergrond om **bij elkaar te wonen binnen verzorgingshuizen** en of er roze afdelingen voor LHBTQI+ ouderen geregeld kunnen worden voor mensen die dat willen.
- We zetten ons in voor Utrechters met **geestelijke gezondheidsproblemen**. Met hulp en ondersteuning zorgen we dat zij zich thuis voelen in hun wijk en weerbaarder worden. We streven naar een divers aanbod van verschillende vormen van begeleid wonen en voldoende inloopcentra, GGZ-informatiepunten en time-outvoorzieningen voor mensen in crisis, waarbij we oog hebben voor de achtergrond van cliënten.

- De gemeente moet zorgverleners gaan trainen in **omgang met trauma's** door bijvoorbeeld racisme, seksisme, LHBTQIA+ discriminatie en validisme.
- De aanpak van **huiselijk geweld** vraagt om een lange adem. Uit ervaring en onderzoek weten we dat nazorg alleen niet afdoende is bij ernstig en structureel huiselijk geweld. We beschermen de veiligheid van gezinnen door te zorgen voor een brede en innovatieve samenwerking tegen huiselijk geweld.
- Zorg moet toegankelijk zijn voor **sekswerkers**, die een risicovol beroep hebben. We zorgen voor zichtbare zorg door het ondersteunen van initiatieven als inloopsprekuren en vraagbaken. Zo kunnen sekswerkers hulpinstanties vinden en vice versa. Niet-gespecialiseerde prostitutiehulpverleners bieden we training aan om het stigma op sekswerk te verkleinen.

WIJ PAKKEN DE JEUGDHULP OP

- De eerste 1000 levensdagen van kinderen zijn cruciaal voor hun ontwikkeling. Met het project **Gezonde start** pakt stichting Al Amal in Overvecht gezondheidsachterstanden vanaf de geboorte aan. Dit is een succes en gaan we ook in andere wijken opzetten.
- We willen dat **kinderrechten** nadrukkelijk worden meegenomen in beleid dat kinderen en jongeren raakt. De gemeente moet toezien op de naleving van rechten van kinderen en jongeren en indien nodig actie ondernemen.
- Ouders, medeopvoeders, school, kinderopvang, peuterspeelzalen, buitenschoolse opvang, kinder-, tiener- en jongerenwerk, hulp- en zorgverleners en sportverenigingen hebben allemaal een belangrijke rol in de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Met **integraal jeugdbeleid** is er aandacht voor de situatie en omgeving van kinderen en jongeren.
- Voor goede jeugdhulp is positief jeugdbeleid noodzakelijk. We willen dat ieder kind aandacht krijgt. De gemeente heeft een **regierol** en zorgt ervoor dat organisaties samenwerken. De gemeente moet investeren in een goede start en zet zich in voor gezinnen die worstelen met bijvoorbeeld armoede, taalachterstand of een ongezonde leefomgeving.
- Integrale zorg is ook voor de jeugdhulp belangrijk. Daarom zetten we in op **samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp**, zodat scholen en jeugdhulp elkaar weten te vinden. Bij voorlichting zetten we ervaringsdeskundigen in.
- We zetten ons speciaal in voor kinderen en jongeren die in een niet-Nederlandse culturele omgeving zijn opgegroeid. Zij vinden vaak moeilijk hun weg naar jeugdhulp. We versterken de samenwerking met **sleutelpersonen** van jongeren in de wijken, die goed contact met hen hebben en weten wat nodig is.
- Het **jongerenwerk** speelt een belangrijke rol in het ondersteunen van de ontwikkeling van jongeren in Utrecht, met én zonder problemen. We steunen dit werk en blijven hierin investeren. Laagdrempelige voorzieningen moeten de jeugdzorg zo toegankelijk mogelijk maken.
- Voor jongeren mag de hulpverlening niet abrupt stoppen als ze 18 jaar worden. We willen dat de mogelijkheden van **verlengde jeugdhulp** meer gebruikt worden en de overgang naar zelfstandigheid soepeler maken.

WE INVESTEREN IN MENSEN DIE DAK- EN THUISLOOS ZIJN OF DREIGEN TE WORDEN

- We investeren in de **begeleiding** van mensen die dakloos, thuisloos of cliënt in de geestelijke gezondheidszorg zijn geweest bij het oppakken van hun leven en het verwerven van een plek in de samenleving. Daarbij hoort goede nazorg op het moment dat zij doorstromen naar een eigen woning.
- Wonen is een eerste levensbehoefte. We zetten daarom vol in op *Housing First*, waarbij dakloze Utrechters **eerst een huis** krijgen om pas daarna aan de slag te gaan met andere problemen. Dit project is bijzonder succesvol en wordt uitgebreid.
- Wij hebben ervoor gezorgd dat Utrecht vooroploopt met de aanpak van dakloosheid. Ons ideaal is dat er **geen tijdelijke opvang meer nodig** is, maar iedereen direct een woonplek en begeleiding krijgt. Plekken waar mensen die dakloos zijn geweest kunnen blijven wonen wanneer ze geen begeleiding meer nodig hebben, hebben onze voorkeur.
- Door lange wachtlijsten voor maatschappelijke opvang komen er Utrechters op straat te staan. Dat vinden wij onacceptabel. Daarom zorgen we voor **meer door- en uitstroom**, met time-outplekken, speciale woonvormen en betaalbare woonruimte. We maken hierover afspraken met woningcorporaties.
- We zorgen voor begeleiding op maat van iedereen die op straat leeft in Utrecht, ook **EU-burgers en personen zonder papieren**. We werken samen met organisaties die deze groepen ondersteunen.
- We trekken extra geld uit voor goede begeleiding van **kinderen in de maatschappelijke opvang** bij het verwerken van trauma's en het leiden van een zo normaal mogelijk leven. Ook voor hun gezinnen zetten wij in op *Housing First*, zodat ze snel een woning krijgen.
- We geven **slachtoffers zonder verblijfsvergunning** toegang tot de opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld. Omdat dit niet door de WMO vergoed wordt, betaalt de gemeente dit.

WE WERKEN AAN BETERE ZORG

- We geven de cliënten van instellingen voor zorg en welzijn grotere invloed op de **beoordeling** van de kwaliteit van de dienstverlening.
- Iedere Utrechter die voor zorg afhankelijk is van meer dan één wet, heeft het recht om een **eigen zorgplan** te maken. Dit maakt het makkelijker om integrale zorg te krijgen. De gemeente moet gaan samenwerken met relevante partijen om het makkelijker te maken voor mensen om een plan op te stellen.
- Utrechters met een zorgvraag die samen een **woongroep** willen vormen, moeten daarvoor letterlijk en figuurlijk de ruimte krijgen. In een woongroep houden bewoners optimale zeggenschap over hoe zij hun zorg en woonomgeving willen inrichten. We maken dit mogelijk met meer financiering, geschikte woningen en ondersteuning.
- We vinden het belangrijk dat gebruikers van zorg weten wat hun **rechten** zijn. We vragen toezichthouders op de zorg om cliënten voorlichting te geven over hun rechten en hoe ze daarvan gebruik kunnen maken.
- In een steeds meer digitale samenleving neemt de kans toe op het lekken van **medische gegevens**. De gemeente zet zich ervoor in dat elke organisatie data van patiënten veilig gebruikt en opslaat, digitaal of op papier, en pakt organisaties aan waarbij dit niet in orde is.
- Dankzij ons is het **buurtpact** geïntroduceerd. In een buurtpact maken bewoners en organisaties afspraken met elkaar om sociale problemen in de buurt beter aan te pakken. Dit willen wij verder uitbreiden in Utrecht.
- We vragen **zorgaanbieders** om te luisteren naar de ideeën van hun eigen personeel en daar mee aan de slag te gaan, om hulp en zorg in de praktijk makkelijker en effectiever te kunnen geven.
- De verschillende **professionals en bewonersinitiatieven** in een buurt werken samen. Ze maken samen met buurtbewoners afspraken over het aanpakken van de belangrijke kansen en uitdagingen in de buurt.
- We gaan uit van **vertrouwen**, maar zorgaanbieders die ons vertrouwen misbruiken en belangen van cliënten schaden door bewust te frauderen, moeten niet alleen zorggeld terugbetalen maar krijgen ook boetes en worden uitgesloten van het aanbieden van zorg in Utrecht. In dit geval regelt de gemeente met spoed vervangende zorg.
- Racisme of discriminatie in de zorg is onacceptabel: We zorgen voor een duidelijk **meldpunt** voor klachten naar aanleiding van racisme of discriminatie bij zorg. De gemeente monitort hier zelf ook op en handhaaft met boetes.

HOOFDSTUK 6

BREDE WELVAART

GroenLinks plaatst het welzijn en geluk van Utrechters boven economische groei. We zetten ons daarom alleen in voor economische activiteiten die passen bij de maatschappelijke belangen van de stad en die zorgen voor waardige werkgelegenheid voor iedereen, op korte en lange termijn. De stad groeit, maar groei is geen doel op zich. We gaan voor brede welvaart binnen de grenzen van het ecologische plafond.

GroenLinks wil overgaan op een lokale circulaire economie die draait op duurzame energie, voor alle inwoners. We stimuleren sociaal, duurzaam en lokaal ondernemerschap. Dit zorgt voor een gevarieerder aanbod van ondernemingen in de stad. De stad is er voor iedereen en moet aantrekkelijk blijven om in te wonen, werken en vrije tijd door te brengen. We creëren daartoe een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid. Daarbij is samenwerking van bewoners en organisaties in de stad noodzakelijk. De gemeente neemt daarin een actieve, regisserende rol.

Digitale systemen en technologie spelen een steeds grotere rol in ons leven. Toegang krijgen tot digitale systemen is niet voor iedere inwoner even eenvoudig, vanwege kosten of vaardigheden. GroenLinks zet zich ervoor in om deze kloof te verkleinen en digitale systemen te laten bijdragen aan het welzijn van alle Utrechters.

WE ZETTEN GELUK EN WELZIJN VOOROP

- We laten ons niet leiden door economische groei, maar door het geluk en welzijn van inwoners en de **toekomstbestendigheid** van activiteiten. We werken met passende indicatoren zoals gezonde levensjaren en geluk.
- Van bedrijven gevestigd in Utrecht verwachten we dat ze voldoen aan onze duurzaamheidsambities (zie hoofdstuk *Duurzame stad*) en zorgen voor **werkgelegenheid** die past bij de mensen in de stad (zie hoofdstuk *Zekerheid en perspectief*).
- Utrecht heeft van zichzelf een uitstekend vestigingsklimaat voor bedrijven. Wat ons betreft is **bedrijvigheid die past bij de stad** extra welkom, zoals bedrijven in de gezondheidssector, bedrijven die bijdragen aan de circulaire economie en culturele bedrijvigheid.
- Utrecht heeft een vitale en veerkrachtige economie. Maar niet iedereen profiteert van de investeringen in en het opleven van sterke sectoren. Wij zetten meer in op werk voor **mensen met weinig of praktische scholing**, in de duurzame maakindustrie, technische dienstverlening en wijk economie.
- We stimuleren **sociaal ondernemerschap**. Bij inkoop en aanbesteding geeft de gemeente ruimte aan sociaal ondernemers en zzp'ers, bijvoorbeeld door te werken met kleinere opdrachten.
- De gemeente **verbindt grote en kleine bedrijven**, opdat ze elkaar versterken en daarmee een maatschappelijk belang dienen. Zo kunnen grote bedrijven bij kleine lokale ondernemingen inkopen en de innovatie van startende initiatieven ondersteunen.
- In Utrecht zitten veel onderwijs- en onderzoeksinstituten. We zetten de Utrechtse kenniseconomie in om bij te dragen aan **maatschappelijke opgaven** als de klimaatcrisis. Lees hierover meer in het hoofdstuk *Goed onderwijs voor iedereen*.
- Utrecht ligt midden in het land en heeft daarmee een belangrijke rol als logistiek knooppunt. We gebruiken dit om **duurzame vormen van transport en vervoer** aan te jagen, bijvoorbeeld door de juiste infrastructuur voor duurzame transportmiddelen aan te leggen en overslag op schonere vervoersmiddelen.
- We helpen Utrechtse ondernemers en werknemers bij het oprichten van **coöperaties** die ten goede komen aan de lokale economie en zorgen voor een eerlijkere verdeling van winsten. We stimuleren bedrijfsvormen waarin de zeggenschap meer bij de werknemers en inwoners ligt door bijvoorbeeld een Co-op Incubator op te starten. Deze helpt ondernemers met het inrichten van succesvolle werknemerscoöperaties, die meer schokbestendig en duurzaam zijn, en waar de lusten en lasten eerlijker verdeeld worden. Ook onderzoeken we of we dit kunnen stimuleren via bijvoorbeeld de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij.
- We bevorderen dat investeringen in en **geldstromen** door de wijk ook inkomsten, werk en ondernemerskwaliteit opleveren voor mensen en buurten die extra kansen verdienen.

WE ZORGEN VOOR LEEFBAARHEID EN LEVENDIGHEID

- We stimuleren de **wijkeconomie**. Dit zorgt ervoor dat de binnenstad leefbaar blijft voor inwoners en dat buurten en wijken levendiger worden. Bewoners en ondernemers in de wijk profiteren hiervan. Bij OV-knooppunten combineren we wonen en werken.
- We zorgen voor een aantrekkelijke stad met een breed en divers aanbod van winkels en horeca, door ook **kleine ondernemers** de ruimte te geven. Creatieve en innovatieve initiatieven krijgen van ons alle mogelijkheid om zich te ontplooiën.
- We versterken de levensvatbaarheid van de winkelgebieden in de binnenstad en andere wijken door **winkelstraatmanagement** en door culturele en maatschappelijke activiteiten toe te voegen.
- Naast bedrijvigheid is er ook voldoende ruimte voor kosteloze initiatieven. Op pleinen maken we niet alleen ruimte voor terrassen, maar zorgen we ook voor voldoende **publieke plekken** waar je kosteloos kunt uitrusten of ontmoeten. Zo kan iedere inwoner vertoeven in de binnenstad.
- **Evenementen en festivals** brengen bewoners samen. Wij zijn voorstander van kleinschalige evenementen in de wijken die in balans zijn met de omgeving. We stimuleren festival- en evenementorganisaties om duurzaam te werken door korting aan te bieden op de vergunningskosten.
- **Toerisme** moet passen bij de schaal van Utrecht en bij de groene en sociale ambities. Voor ons staat een leefbare stad voor inwoners voorop. Daarom reguleren we toeristische verhuur en voorkomen we overlast.

DIGITALE STAD VOOR IEDEREEN

- Digitalisering is een ontwikkeling die kansen biedt, maar ook **risico's** met zich meebrengt, zoals verlies van persoonlijk contact en uitsluiting. Digitalisering mag er niet voor zorgen dat de kloof tussen mensen wordt vergroot, bijvoorbeeld door gebrek aan digitale vaardigheden (*zie hoofdstuk Goed onderwijs voor iedereen*) of beperkte middelen.
- Digitalisering kan bijdragen aan onze maatschappelijke opgaven. Digitalisering is geen doel op zich, maar **helpt om problemen op te lossen**. Wanneer we voor digitalisering kiezen, moet het ons vooruithelpen. De gemeente benut innovatief vermogen van kennisinstellingen en bedrijven in de stad om impact te vergroten.
- We zorgen dat er voldoende plekken in de hele stad zijn met gratis **internet** en computers voor inwoners die dit niet kunnen betalen, door bijvoorbeeld afspraken te maken met internetaanbieders.
- **Algoritmes** mogen niet leiden tot discriminatie. We wegen daarom kritisch af hoe en wanneer we algoritmes gebruiken. Over de algoritmes bij de gemeente is menselijke controle nodig. Daarom zullen alle in gebruik zijnde algoritmes, zoals te vinden in het algoritmeregister, worden getoetst op privacy en ethiek.
- **Dienstverlening** van de gemeente is digitaal waar dat kan, maar er is altijd fysieke dienstverlening mogelijk. *Lees hierover meer in het hoofdstuk Samen maken we de stad.*
- Bij het gebruik van digitale systemen staat **privacy** en autonomie voorop: een inwoner heeft zeggenschap over persoonlijke data. Daarom maakt de gemeente openbaar welke data van burgers ze verzamelt en met welke instanties deze worden gedeeld. Alle inwoners die inzicht willen in de gegevens die de gemeente over hen bezit, moeten dit via een duidelijk bekend kanaal kunnen opvragen en binnen een redelijke periode krijgen.
- We bieden voldoende mogelijkheden voor elke inwoner om zich te scholen in **digitale vaardigheden en mediawijsheid**. *Lees hierover meer in het hoofdstuk Goed onderwijs voor iedereen.*
- Bij **ICT-aanbestedingen** spelen de kwaliteitsnormen, privacy standaarden, opensource software en duurzaamheid een leidende rol, naast de kosten.

HOOFDSTUK 7

DUURZAME STAD

De vervuiling en uitputting die veroorzaakt wordt door onze economie schaadt de natuur en het klimaat, op grote schaal. GroenLinks wil dat veranderen, door over te gaan op een circulaire economie.

Economische groei staat niet centraal. Het gaat om duurzaamheid, evenals het welzijn en geluk van inwoners. Een circulaire economie is in alles gericht op duurzaam (her)gebruik van grondstoffen. Het uiteindelijke doel is een kringloop zonder afval. Dit vraagt om verandering bij zowel consumenten als producenten.

Utrecht staat aan het begin van de weg naar een duurzame economie. We gaan bewustwording creëren onder alle inwoners van Utrecht, en duurzame keuzes voor iedereen mogelijk maken. We zetten producenten aan tot experimenteren en samenwerken. En wanneer nu nog afval wordt weggegooid, zorgen we dat we deze grondstoffen duurzaam verwerken.

WE MAKEN DUURZAME CONSUMPTIE MAKKELIJK

- We maken duidelijk waar je in Utrecht **duurzame keuzes** kunt maken door dergelijke initiatieven te stimuleren en onder de aandacht te brengen.
- We stimuleren de **deeleconomie** vanuit publiek belang door deze op de juiste plekken in de stad ruimte te geven, bijvoorbeeld met parkeerplaatsen exclusief voor deelauto's. We zorgen dat deelauto's, deelfietsen en deelplatforms voor spullen toegankelijk en betaalbaar zijn voor alle inwoners van Utrecht. We maken prijsafspraken met aanbieders, waarbij we korting voor U-pashouders bedingen en maken het mogelijk om de U-pas voor deelvervoersmiddelen te gebruiken.
- We werken samen met kringloopwinkels, buurthuizen, Repair Cafés en digitale platformen om **hergebruik en reparatie** van spullen te stimuleren. Dit biedt ook mogelijkheden voor werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- De gemeente moet het **goede voorbeeld** geven, door duurzaam en circulair in te kopen. We willen dat dit in 2025 geldt voor minimaal vijftig procent van alle inkoop, van kantoorartikelen tot vastgoed.

WE STIMULEREN DUURZAME INITIATIEVEN

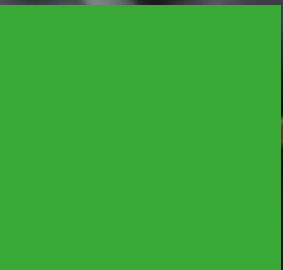
- We zien het plan Utrecht Circulair 2020-2023 als een belangrijk startschot voor de overgang naar een volledig circulair Utrecht in 2050. **Leren en proberen** staan hierin centraal, zodat we na 2023 grote stappen kunnen maken.
- We ondersteunen initiatieven van **bewoners en bedrijven** die bijdragen aan een circulaire economie. We verbinden initiatieven, geven ze de ruimte en denken mee over financiering.
- We creëren een actief circulair **samenwerkingsplatform** waarop burgers, organisaties en bedrijven elkaar kunnen vinden. Zo koppelen we vraag en aanbod, waardoor bijvoorbeeld grondstoffen die vrijkomen bij bouwprojecten (her)gebruikt worden. We ondersteunen ook bestaande platformen zoals de Duurzame Week.
- We lobbyen bij het Rijk om regelgeving zo aan te passen dat de gemeente **reclame** voor niet-duurzame producten en bedrijven kan weigeren. Daarnaast gaan we hierover in gesprek met aanbieders van reclameruimte in de openbare ruimte, zoals op bushokjes.
- We zetten volop in op **circulair bouwen**, waarbij ambitie het uitgangspunt is. Bij aanbestedingen stellen we hoge eisen aan energie, circulariteit en klimaatadaptatie. Daarbij streven we ernaar verder te gaan dan de minimale verplichting vanuit de overheid. We controleren gedurende het hele bouwproces of de afspraken worden nageleefd.
- We stimuleren duurzame **innovatie** van bouwmethodes en -materialen, door de ruimte en een podium te geven aan proefprojecten met minder uitstoot van CO₂, in het bijzonder houtbouw.

WE VERWERKEN AFVAL ZO DUURZAAM MOGELIJK

- We gaan afval beter scheiden, zodat we zoveel mogelijk (plastic, blik, papier, glas en groente-, fruit- en tuinafval) kunnen **hergebruiken**. Op deze manier verminderden we huishoudelijk restafval, tot maximaal 30 kilo per persoon in 2025.
- Een substantieel deel van het restafval bestaat op dit moment uit groente-, fruit- en tuinafval (gft). We zorgen dat er mogelijkheden komen om gft gescheiden in te zamelen, ook bij hoogbouw. Daarnaast zorgen we voor meer **inzamelplekken** voor niet dagelijks afval zoals hout, elektrische apparaten en chemisch afval.

HOOFDSTUK 8

GOED ONDERWIJS VOOR IEDEREEN

Iedere Utrechter heeft recht op goed en inclusief onderwijs. GroenLinks wil dat iedereen zichzelf kan ontwikkelen, door kennis en vaardigheden op te doen én door kennis te maken met mensen vanuit allerlei hoeken van de samenleving. Utrecht is een echte studentenstad. Veel jongeren werken hier aan hun toekomst, op universiteiten, hogescholen en mbo-scholen. We willen dat alle jongeren gelijkwaardige kansen krijgen om zich in Utrecht te scholen.

Het meeste onderwijsbeleid wordt landelijk gemaakt, maar ook de gemeente kan veel betekenen. GroenLinks wil die kans grijpen in Utrecht. Te beginnen bij het zorgen voor een goede basis voor ieder kind. Want niet ieder kind groeit op in een leeromgeving waar ouders kunnen helpen bij huiswerk, waar ruimte is voor een eigen studeerplek of geld voor een laptop. De coronacrisis heeft verschillen verder vergroot. Kinderen van wie de ouders niet hebben gestudeerd of waar in het huishouden niet veel geld is, krijgen veel vaker een advies voor een praktische opleiding, ook als zij goed kunnen leren. Andersom pushen sommige ouders hun kinderen in theoretisch onderwijs, terwijl praktisch onderwijs beter zou passen.

Voor GroenLinks staat voorop dat ieder kind de mogelijkheid krijgt om talenten te ontwikkelen en dromen na te jagen.

We dagen schoolbesturen uit om drempels tussen schooltypes weg te nemen, zodat leerlingen kunnen kennismaken met verschillende vervolgopleidingen. Je moet de kans krijgen om je te blijven ontwikkelen, ook op latere leeftijd. GroenLinks heeft daarbij extra aandacht voor mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en digitale vaardigheden. Inwoners zonder werk of met onzeker werk bieden we de mogelijkheid om door te leren. Zo kan iedereen volwaardig deelnemen aan het leven in de stad Utrecht.

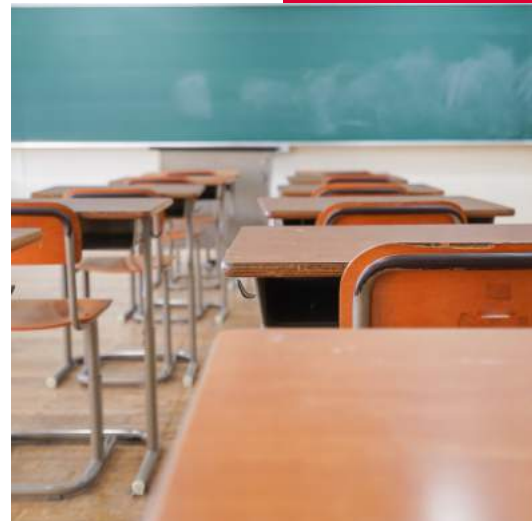

WE GAAN UITSLUITING TEGEN

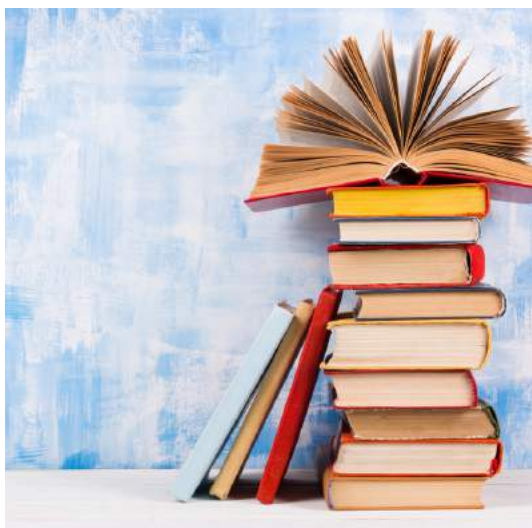
- In de **Utrechtse onderwijsagenda** blijft de focus liggen op eerlijke kansen in het onderwijs en komt er meer aandacht voor het tegengaan van segregatie. De gemeente betreft scholen, samenwerkingsverbanden, ouders en leerlingen actief en spreekt partijen aan die zich niet aan de afspraken houden.
- Scholen zijn de aangewezen plekken waar leerlingen van verschillende achtergronden elkaar ontmoeten. Scholen kunnen hieraan meer invulling geven met bijvoorbeeld burgerschapsonderwijs, niveau-overstijgende projecten en vriendschapsscholen. De gemeente stelt hiertoe subsidie beschikbaar aan scholen om docenten te trainen in het omgaan met structurele uitsluiting zoals racisme en discriminatie, zodat docenten zich bewust worden van hun onbewuste vooroordelen. De gemeente draagt zo een steentje bij aan daadwerkelijk breed **inclusief onderwijs**: onderwijs waaraan elk kind volwaardig en veilig kan deelnemen.
- Door coronamaatregelen zijn de verschillen in onderwijskansen verder vergroot. Om deze ontwikkeling te keren, moeten we **ongelijk investeren**. Wij kiezen ervoor om te investeren in de kinderen die dit het hardst nodig hebben. Gemeentelijke onderwijsbudgetten moeten worden verdeeld aan de hand van de achterstandsscores van scholen. We vragen organisaties die natuur- en milieueducatie en cultuureducatie aanbieden om zich meer te focussen op deze scholen. Sociale opleidingen zouden meer kunnen samenwerken met deze scholen door studenten er opdrachten uit te laten voeren of stage te laten lopen.
- Kinderen **met een beperking** moeten regulier onderwijs kunnen volgen met andere leeftijdsgenoten. Schoolgebouwen worden hiervoor geschikt gemaakt, bijvoorbeeld door te zorgen voor individuele begeleidings- en verzorgingsruimte. We willen dat de gemeente samenwerking tussen scholen en zorgverleners en initiatieven zoals *Samen naar School* klassen, stimuleert.
- We creëren eerlijke kansen voor, op en na school. Een gelijke start begint al voor de basisschool. We stimuleren **voorschoolse educatie** voor alle kinderen, zorgen dat deelname door kinderen die risico lopen op een onderwijsachterstand toeneemt en steunen initiatieven als de *VoorleesExpress* om taalachterstanden bij kinderen te voorkomen.
- Door ouders hun kind op één centrale plek voor de basisschool te laten aanmelden, geeft de gemeente Utrecht iedereen een gelijke kans op een plekje op de gewenste school. Wij zijn trots op deze manier van werken. We zorgen dat het **aanmeldbeleid** blijft bijdragen aan gelijkwaardige kansen en scholen als afspiegeling van de wijk. De gemeente maakt afspraken met scholen over hun maximale capaciteit, zodat groei van de school geen doel op zich is.

- We vinden het belangrijk dat kinderen en hun verzorgers op school terecht kunnen voor verschillende faciliteiten, zoals opvang en zorg. Deze Integrale Kind Centra (IKC) zorgen voor **afstemming tussen onderwijs en andere partners**, met één pedagogische aanpak en gemak voor kind en ouders. De gemeente combineert bij nieuwe scholen standaard verschillende voorzieningen. Omdat niet al deze voorzieningen betaalbaar zijn voor iedere ouder, start de gemeente een subsidie voor aanbod dat toegankelijk is voor elk kind op school.
- We vinden het belangrijk dat leerlingen en ouders kennismaken met verschillende **vervolgopleidingen** en beroepen van verschillende niveaus, bijvoorbeeld via projecten als *Petje Af of JINC-stages*. Zo verbreden we de mogelijkheden voor ieder kind.
- De overgang van basisschool naar middelbare school is vaak bepalend voor het onderwijsniveau van leerlingen, terwijl sommige kinderen later tot bloei komen. We stimuleren initiatieven om dit beslismoment uit te stellen, zoals een tienercollege. We verwachten van basisscholen een dubbel **schooladvies** (vmbo/havo of havo/vwo) en stimuleren brede brugklassen en langere brugperiodes. Brede schoolgemeenschappen hebben onze voorkeur. Ze worden door de gemeente gestimuleerd bij gebiedsontwikkelingen en door het behoud van de brede school-subsidie.
- Sommige leerlingen hebben **extra begeleiding** nodig bij het maken van huiswerk of het volgen van vakken. Dit wordt zoveel mogelijk door school geboden. De gemeente en scholen maken afspraken met commerciële huiswerkbegeleidingsorganisaties om gratis begeleiding te geven aan kinderen waarvan de ouders dit niet kunnen betalen. Buurtcentra en bibliotheken bieden huiswerkbegeleiding en studiewerkplekken aan voor kinderen en jongeren die thuis die ruimte niet hebben.
- Geen enkel kind mag noodgedwongen thuiszitten zonder onderwijs. In Utrecht zorgen we daarvoor in **samenwerking met scholen, jeugdzorg en leerplichtambtenaren**. Kinderen die geen onderwijs meer volgen worden naar school begeleid of digitaal ondersteund. Extra aandacht moet daarbij uitgaan naar leerlingen die door corona uit beeld zijn geraakt.
- **Stagetekorten** op mbo-scholen die door corona zijn opgelopen, pakken we aan. We gaan in gesprek met onderwijsinstellingen en bedrijven om het mogelijk te maken meerdere stageplekken op één plek te creëren, zogenoemde stagebroedplaatsen.

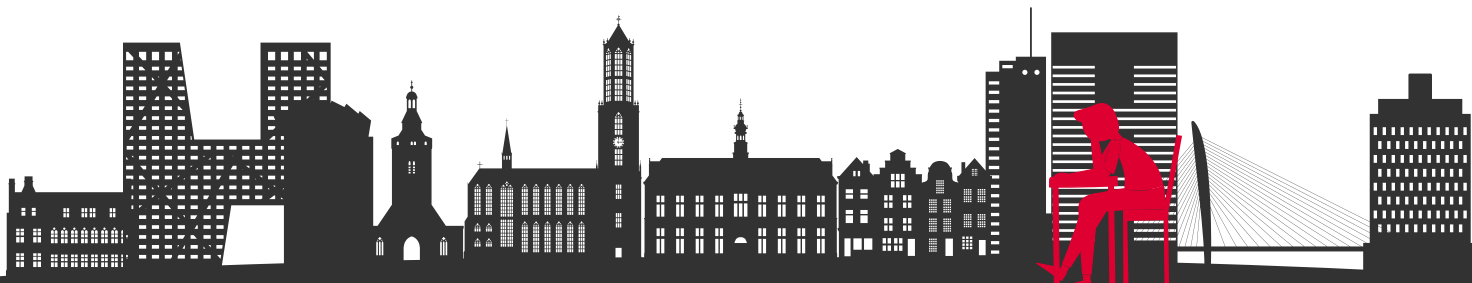

WE BETREKKEN DE BUURT ERBIJ

- Scholen moeten een afspiegeling zijn van de buurt; ieder kind moet **onderwijs in de eigen buurt kunnen volgen**. We willen dat kinderen van verschillende achtergronden, met en zonder beperking, met elkaar naar school gaan en daarbij de ondersteuning en aandacht krijgen die zij nodig hebben. We letten erop dat er voldoende scholen zijn in elke buurt en proberen verschillende soorten onderwijs over de hele stad te verspreiden.
- **Buurtteams en jongerenwerk** moeten nauw blijven samenwerken met scholen, om jongeren met problemen of een zorgvraag te begeleiden. We houden de buurtteams op het mbo in stand en geven ook Utrecht Science Park een eigen buurtteam.
- Scholen hebben een **buurtfunctie**. We vinden dat buurtbewoners na schooltijd gebruik moeten kunnen maken van schoolpleinen, gymzalen en leslokalen voor bijvoorbeeld laagdrempelige sportieve en creatieve activiteiten.
- Nieuwe **schoolgebouwen** moeten energieneutraal zijn, voldoen aan de toegankelijkheidseisen, met een gezond binnenklimaat en voldoende buitenruimte. Bestaande schoolgebouwen gaan we verduurzamen.
- We zien graag nog meer **groene schoolpleinen**. Dit is niet alleen belangrijk voor het klimaat en de stadsnatuur, maar ook voor de leefbaarheid in de buurt en ontmoeting tussen buurtbewoners. Daarom blijven we vergroening van schoolpleinen subsidiëren. We stimuleren en ondersteunen leerlingen, ouders en buurtbewoners om de groene schoolpleinen samen te onderhouden.
- Alle scholen moeten een **veilige plek** zijn. De succesvolle aanpak *Vreedzaam op scholen en in de wijk* blijft behouden en kan een rol spelen in het stimuleren van ontmoeting tussen kinderen.
- Een hechte gemeenschap van leerlingen, ouders en leerkrachten maakt een school sterk. Daarom stimuleren we ouderinitiatieven en initiatieven van leerlingen en moedigen nieuwe vormen van (mede)zeggenschap aan. De gemeente moet het goede voorbeeld geven door **studenten, leerlingen en ouders** structureel te laten **meepraten** over beleid dat hen treft.
- De **bibliotheek** is een belangrijke plek voor ontmoeting tussen en ontwikkeling van alle Utrechters. Kinderen worden er aangemoedigd om te lezen en volwassenen kunnen er terecht voor het opdoen van basisvaardigheden. Het netwerk van de bibliotheek door de wijkvestigingen in de hele stad moet daarom behouden blijven.

WE LEREN IN DE PRAKTIJK

- We gaan (stage)discriminatie tegen, met behulp van het plan van aanpak tegen stagediscriminatie, zodat alle jongeren een kans krijgen om aan hun toekomst te werken. Utrecht loopt hierin voorop, dankzij ons. We willen dat scholen **stageplaatsen aanwijzen** in plaats van studenten te laten solliciteren bij bedrijven. Studenten die in aanraking komen met discriminatie krijgen steun van hun onderwijsinstelling.
- Het onderwijs moet aansluiten op de arbeidsmarkt. Daartoe is het cruciaal dat leerlingen kennismaken met de praktijk. De stagetekorten, met name op het mbo, zijn opgelopen door de coronacrisis. We pakken dit probleem aan met het opzetten van een bedrijvennetwerk voor **stages en werkbezoeken** voor vmbo- en mbo-studenten. We maken ons hard voor een eerlijke stagevergoeding.
- Er is een tekort aan vakmensen, bijvoorbeeld in de techniek en ict. We gaan dit tegen door er samen met de onderwijsinstellingen voor te zorgen dat deze **vakopleidingen** niet verdwijnen uit Utrecht en dat scholen leerlingen stimuleren hiervoor te kiezen.
- We moedigen aan dat mbo-scholen, hogescholen en universiteiten zich inzetten voor de internationaal afgesproken **Duurzame Ontwikkelingsdoelen** (SDG's), bijvoorbeeld met studie- en praktijkopdrachten die hierbij aansluiten.
- De gemeente moet zorgen voor **uitwisseling** tussen de stad en de mbo-scholen, hogescholen en universiteiten, door samen aan projecten en onderzoeken te werken. Dit leidt tot stageplekken en in de praktijk toepasbare onderzoeken en kennis.

WE BLIJVEN LEREN

- We zorgen ervoor dat Utrechters zich kunnen **om- en bijscholen**, om aan de slag te gaan in vakgebieden met personeelstekorten zoals de zorg, de bouw, energietransitie en het onderwijs. Dit geldt met name voor mensen die werkloos zijn of (dreigen te) raken. *Lees hierover meer in het hoofdstuk Zekerheid en perspectief.*
- Het **lerarentekort** baart ons zorgen. Naast om- en bijscholing tot docent, stimuleren we andere vormen van instroom. En we onderzoeken of de gemeente het vak aantrekkelijker kan maken, bijvoorbeeld door het extra ondersteunen van startende docenten.
- Om deel te nemen aan de veranderende samenleving zijn **basisvaardigheden** noodzakelijk. Zo'n 30.000 Utrechters zijn laaggeletterd, spreken geen Nederlands of zijn niet digitaal vaardig. Projecten die deze Utrechters helpen, kunnen rekenen op onze steun. We willen dat er een *actieplan basisvaardigheden* komt dat onder andere onderwijs, zorg en werk aan elkaar koppelt. Op deze manier helpen we groepen die snel uit het zicht raken.

HOOFDSTUK 9

VERWELKOMENDE STAD

GroenLinks zet zich in voor een Utrechtse samenleving waaraan iedereen die in Utrecht woont volwaardig kan deelnemen. In het geval van mensen die gevlucht zijn, doen we dat door te investeren in huisvesting, opleiding en werk, en daarmee in inburgering, integratie en participatie.

GroenLinks staat voor een rechtvaardig en humaan asielbeleid. Dat betekent een menselijk beleid ten aanzien van mensen die gevlucht zijn en die asiel zoeken in onze stad. We zorgen voor goede opvang.

Ook mensen zonder verblijfsstatus vangen we op. We zijn er trots op dat Utrecht een groot draagvlak kent voor de opvang van mensen die gevlucht zijn, die huis en haard hebben achtergelaten op zoek naar een veilige thuisbasis. Wij willen dat zij zich snel thuis voelen in de stad en zo snel mogelijk Nederlands leren, onderwijs volgen en aan het werk gaan. Mensen die asiel zoeken moeten dan ook vanaf dag één kunnen deelnemen aan onderwijs en de mogelijkheid hebben om vrijwilligerswerk te doen. In het geval dat een asielzoeker geen recht krijgt op asiel of zelf wil terugkeren naar het land van herkomst, dan willen we dat deze mensen niet opgesloten worden en op een waardige manier behandeld worden.

We bestrijden uitbuiting en mensonterende omstandigheden met alle middelen die we hebben.

GroenLinks staat voor een verwelkomende stad. Ook voor mensen uit andere landen die in Utrecht wonen en werken, kenniswerkers uit voornamelijk westerse landen en praktisch geschoolden en vakmensen uit Zuid- en Oost-Europa. De afgelopen jaren zien we dat steeds meer bedrijven misbruik van maken van de economische positie van arbeiders uit andere EU-landen. GroenLinks wil ervoor zorgen dat deze personen niet worden uitgebuit en onder goede omstandigheden werken en wonen in Utrecht.

WE HELPEN MENSEN DIE ASIEL ZOEKEN

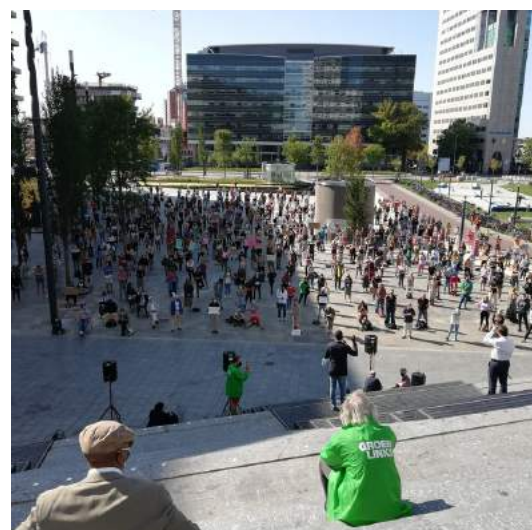
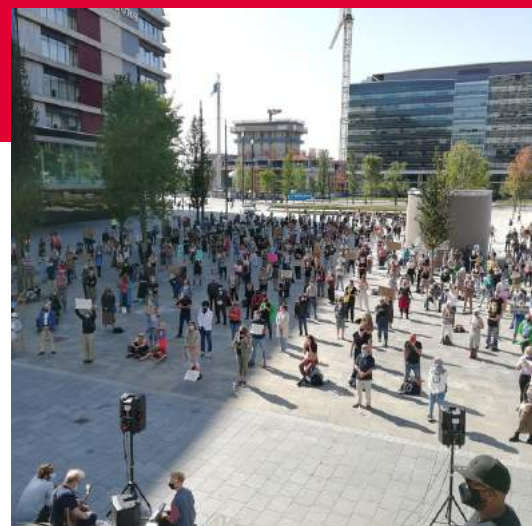

- We zijn er trots op dat er **al meer dan 25 jaar** mensen die asiel zoeken worden opgevangen in Utrecht en blijven dit doen.
- Voor wie geen recht heeft op asiel maken wij ons hard voor een duurzame en **waardige terugkeer** naar het land van herkomst. We willen voorkomen dat mensen vanuit het asielzoekerscentrum op straat komen te staan. We blijven investeren in opvang en toegang tot lichamelijke en psychische zorg.
- Een toekomstige **regionale opvanglocatie** moet, in navolging van het succes van *Plan Einstein*, flexibel wonen, onderwijs en activiteiten mogelijk maken vanaf de eerste dag.
- De gemeente biedt **opvang en begeleiding** aan mensen zonder verblijfsvergunning, via de Landelijke Vreemdelingen Voorziening en zo nodig daarbuiten. We zetten ons ervoor in dat mensen zonder papieren actief blijven door hen zo veel mogelijk toegang te geven tot scholing, stages en werkervaringsplekken.
- We zorgen ervoor dat het voor mensen zonder verblijfsvergunning veilig blijft om **aangifte** te doen van strafbare feiten bij politie en van geboorten en huwelijk bij de gemeente, zonder het risico op arrestatie en uitzetting.
- Voor in Utrecht gewortelde mensen zonder verblijfsvergunning of mensen in schrijnende situaties biedt de huidige wetgeving geen oplossing. Mensen die hun nationaliteit moeilijk kunnen aantonen, maar niet erkend worden als stateloos belanden vaak in een papierwinkel zonder uitzicht. Een procedure om ze uit deze situatie te helpen, zoals in een aantal andere Europese landen wel bestaat, kennen we in Nederland (nog) niet. Samen met andere gemeenten hebben we dit probleem landelijk op de agenda gezet. We pleiten daarbij voor **legalisering** van staatlozen. Utrecht loopt voor op aankomende wetgeving door mensen zonder nationaliteit zoveel als mogelijk te erkennen als stateloos.
- We zorgen voor voldoende **sociale huurwoningen en jongerenhuisvesting** voor statushouders. *Lees hierover meer in het hoofdstuk Betaalbaar wonen.*
- We stimuleren **interculturele zorg** voor mensen die asiel zoeken.

WE NEMEN DE REGIE BIJ INBURGERING

- Gemeenten hebben per 2022 de regie over inburgering in plaats van mensen die inburgeren zelf. In Utrecht willen we **maatwerk** gaan leveren, door aan te sluiten bij de wensen en capaciteiten van de persoon die inburgert. Via het *Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie* stellen we doelen, die we waar nodig naar boven of naar beneden toe bijstellen.
- We zorgen voor voldoende en passende plekken waar mensen die inburgeren kunnen meelopen in werk of studie, zodat ze aansluitend bij hun taalniveau **ervaring opdoen** in een veilige omgeving. We zorgen voor *Welkomhuizen*, waar zij andere Utrechters uit hun buurt kunnen ontmoeten.
- Ook mensen die naar Utrecht komen voor gezinshereniging bieden we de nieuwe inburgering en begeleiding zoveel als mogelijk aan. We pleiten voor **kinderopvang** bij inburgeringsactiviteiten.
- De wet biedt mogelijkheden voor de gemeente om **boetes** uit te delen aan mensen die inburgeren voor het niet nakomen van afspraken. Wij pleiten echter voor het geven van positieve prikkels, en zien erop toe dat in Utrecht terughoudend gebruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid.
- Door coronamaatregelen is de integratie van veel inburgeraars gestagneerd, omdat examens zijn uitgesteld, taallessen alleen online worden aangeboden en sociale interactie is weggefallen. De lening van mensen die inburgeren is vaak onvoldoende om extra lessen in te kopen. Wij zoeken, in overleg met inburgeraars en taalaanbieders, naar mogelijkheden voor **extra lessen** en begeleiding.
- Een deel van de huidige groep mensen die in Utrecht inburgeren, beschikt nog over te weinig taalvaardigheden om volwaardig te kunnen meedoen in de samenleving. We onderzoeken, in navolging van de pilots *Zelfstandigheidsroute bij inburgering (Z-route)*, hoe we deze groep **meer ondersteunen** kunnen.
- We blijven ons hardmaken voor het welzijn van kinderen en **jonge mensen die gevlucht zijn**, die samen met ouders of als alleenstaande minderjarige in Utrecht een veilig thuis zoeken. Ieder kind heeft recht op een nieuwe goede start om het beste uit zichzelf te halen. De gemeente zorgt voor extra begeleiding van deze groep vluchtelingen en biedt op maat alle hulp die nodig is.

WE ZETTEN ONS IN VOOR ARBEIDSMIGRANTEN

- We creëren een fysiek en digitaal **informatieloket** dat aansluit op de leefwereld van arbeidsmigranten in de regio Utrecht. Bij dit loket worden arbeidsmigranten geïnformeerd over hun rechten. De medewerkers van dit loket bestaan voor een deel uit ervaringsdeskundigen. Zij gaan in samenwerking met relevante organisaties aan het werk om illegale woonsituaties op te sporen. Ook ondersteunen zij arbeidsmigranten om zichzelf te organiseren.
- Bedrijven en uitzendbureaus die misbruik maken van arbeidsmigranten omdat ze weigeren te betalen voor fatsoenlijke omstandigheden, willen we hierop aanspreken. Uitzendbureaus zorgen dat arbeidsmigranten vaak onzichtbaar blijven voor de gemeente door ze regelmatig te verhuizen. We willen in de regio **zicht krijgen** op waar arbeidsmigranten werken en wonen. We maken afspraken met werkgevers om arbeidsmigranten bij de gemeente in te schrijven vanaf de dag van aankomst (inschrijving bij de *Basisregistratie Personen* is wettelijk verplicht na vier maanden). Bij de tijdelijke registratie bij *Registratie Niet-ingezetenen* (RNI) vragen we om ook het verblijfsadres vast te leggen. Als inschrijving niet gebeurt en een arbeidsmigrant werkloos raakt, verliest deze persoon verzekeringen en kunnen kinderen niet naar school, dat willen we voorkomen. Illegale onderhuur pakken we harder aan (*zie hoofdstuk Betaalbaar wonen*).
- We maken plannen voor **huisvesting** in samenwerking met uitzendbureaus. Arbeidsmigranten die gaan werken in de regio kunnen hier goede huisvesting huren zonder dat het uitzendbureau huisbaas en werkgever ineen is. Ook arbeidsmigranten die werken als zzp'er of dakloos zijn geworden omdat ze hun werk hebben verloren, moeten daar terecht kunnen. We proberen hiermee te voorkomen dat belabberde huisvesting een verdienmodel wordt.
- We verwachten dat het aantal arbeidsmigranten in de regio zal blijven toenemen. De gemeente houdt daar rekening mee in haar **diversiteitsbeleid**. Buurtteams, sociale dienst, toezicht en handhaving worden versterkt met ervaringsdeskundigen en mensen die de taal van veel arbeidsmigranten spreken. Bij de nieuwe aanpak van inburgering en taalonderwijs wordt er actief gezocht naar in deelname geïnteresseerde arbeidsmigranten en hun gezinnen.
- Nederlanders die gedwongen terugkeren na een lang verblijf in het buitenland, vangen we op. We helpen hen aan **doorstroomwoningen**, zodat zij (opnieuw) een start kunnen maken in Utrecht.

HOOFDSTUK 10

VOORRANG VOOR FIETSERS EN VOETGANGERS

Ruim 350.000 Utrechters bewegen zich elke dag weer door Utrecht, Haarzuilens, Vleuten en de Meern. Op weg naar winkels, school of werk, maar ook om te sporten, spelen of om een frisse neus te halen. Daarbovenop vinden dagelijks honderdduizenden werknemers en bezoekers van buiten Utrecht hun weg naar de stad. Al deze mensen moeten zich op een fijne manier kunnen verplaatsen door de stad, ongeacht hun leeftijd, inkomen of fysieke gesteldheid. Het doel is dat zelfstandig reizen door Utrecht nu en in de toekomst betaalbaar, toegankelijk en ontspannen is voor iedereen: van jong tot oud, met een hoog of een laag inkomen en met of zonder een beperking.

De afgelopen jaren heeft GroenLinks zich in het stadsbestuur hard gemaakt voor meer ruimte voor fietsers en voetgangers.

En dat merk je. Zo is het weer mogelijk om een rondje om de oude binnenstad te wandelen en te varen, nu de autosnelweg is omgevormd tot historische stadsbuitengracht. Er is een gloednieuwe fietstunnel aangelegd onder de Nelson Mandelabrug, zodat je langs het Merwedekanaal kan blijven fietsen. In veel straten is de maximale snelheid verlaagd tot 30 kilometer per uur, waardoor de luchtkwaliteit en veiligheid is verbeterd. De laatste zeven jaar is het aantal verkeersslachtoffers in Utrecht gehalveerd, tegen de landelijke stijgende trend en de groei van de stad in. Niet voor niets is Utrecht meerdere keren uitgeroepen tot een van de beste fietssteden ter wereld.

Om klaar te zijn voor de toekomst, staat Utrecht op het gebied van verkeer voor belangrijke keuzes. De klimaatcrisis maakt het noodzakelijk om de uitstoot van CO₂ door auto's en vrachtwagens fors te verlagen. Straten en bermen moeten anders worden ingericht zodat extra regenwater beter kan worden opgevangen.

Daarnaast bouwen we ongekend veel nieuwe woningen, in de strijd tegen het woningtekort. In 2040 telt Utrecht naar verwachting meer dan 450.000 inwoners, die zich door de stad moeten kunnen bewegen.

Naast de uitdagingen van de klimaatcrisis en de groei van de stad is er een fundamentele keuze te maken: wie krijgt de ruimte op straat? Op dit moment wordt in Nederlandse steden ruim 55 procent van de ruimte gereserveerd voor de auto, met ruime autowegen en veel parkeerplaatsen. GroenLinks kiest voor een stad die gebouwd is voor mensen en niet voor machines. Voetgangers en fietsers moeten letterlijk en figuurlijk voorrang krijgen; op steeds meer plekken is de auto 'te gast'. Hierbij kiest GroenLinks voor alle voetgangers en fietsers. Dus ook voor voetgangers en fietsers die minder behendig zijn en zich met aangepaste middelen, zoals rollators en handbikes, voortbewegen. Dat is gezonder, veiliger en kost veel minder ruimte. Op deze manier komt er ruimte op straat vrij voor natuur, voor spelen, voor sporten en voor ontmoeten.

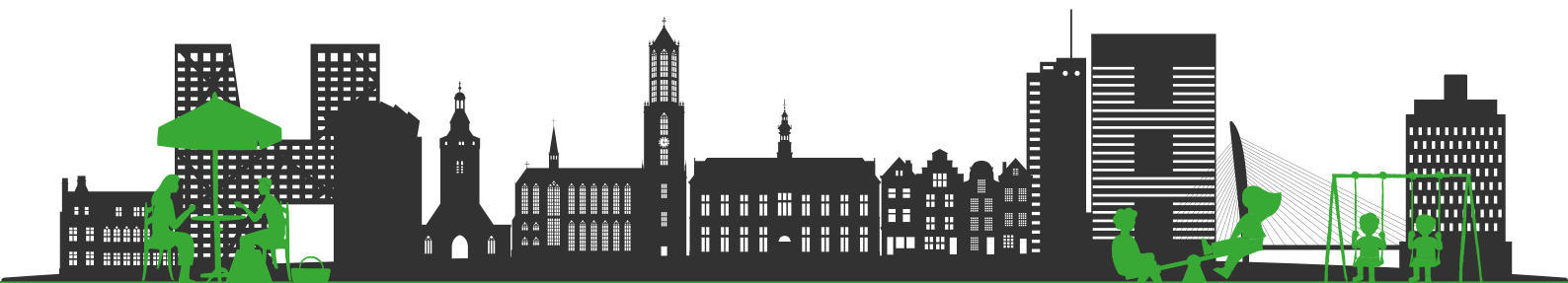
WE GEVEN VOETGANGERS EN FIETSERS VOORRANG

- We zorgen ervoor dat iedere Utrechter **dicht bij de belangrijkste voorzieningen woont**, op minder dan 10 minuten lopen van bijvoorbeeld (sport)school, winkels en bibliotheek. Nieuwbouw van woningen plannen we dicht bij werk en openbaar vervoer. Zo voorkomen we veel verkeer door de stad en maken we buurten leefbaar en levendig.
- Voetgangers en fietsers krijgen de ruimte. In alle buurten komen comfortabele en **groene wandelpaden, ruime fietsstroken en meer fietsstraten**. Het bewonersinitiatief *De vertraagde stad* met de mogelijke groene wandelroutes is hiervoor een goed startpunt.
- Belemmeringen om door te lopen en fietsen **in de stad** lossen we op. Zo willen we een tunnel onder de sporen bij de Nicolaas Beetsstraat, een prettigere en veiligere fiets- en wandelstrook over de DEMKA-brug en een betere verbinding tussen de route over de Prins Clausbrug en de hoofdfietsroute langs het Amsterdam-Rijnkanaal.
- We blijven prioriteit geven aan **verkeersveiligheid**, zeker ook die van voetgangers en fietsers. Dat doen we door geld uit te trekken om verkeerssituaties veiliger te maken, alle basisschoolkinderen verkeersexamen te laten doen en door innovaties zo snel mogelijk in te voeren, zoals snelheidsbegrenzers in auto's en apps voor vaker groen licht voor fietsers.
- We zien de fiets als belangrijk vervoersmiddel, ook voor middellange en langere afstanden. Fietspaden worden zo kort mogelijk afgesloten voor wegwerkzaamheden, waarbij we altijd zorgen voor een duidelijke omleidingsroute. Fietsers krijgen **voorrang bij verkeerslichten** en waar mogelijk worden verkeerslichten weggehaald. Er komt een gemeentelijk meldpunt voor tips om fietsroutes te verbeteren, bijvoorbeeld door het anders afstellen van stoplichten. Fietsparkeerplekken maken we toegankelijk voor aangepaste fietsen, zoals driewiel fietsen en handbikes.
- Sinds de coronacrisis zijn grotere delen van de Oudegracht in het centrum van Utrecht overdag alleen bestemd voor voetgangers. We behouden dit **uitgebreide voetgangersgebied in de binnenstad**. Aan de randen ervan zorgen we voor aantrekkelijke fietspaden en voldoende fietsparkeerplekken. Utrechters die in het voetgangersgebied wonen, kunnen een ontheffing krijgen zodat zij met hun fiets bij hun woning kunnen komen. Mensen die wel kunnen fietsen maar slecht ter been zijn, geven we een ontheffing om in het voetgangersgebied te fietsen en parkeren.
- We investeren in **voetgangersgebieden** in de stad. We breiden 30-kilometerzones uit, starten een actie voor het melden door bewoners van ontbrekende schakels in het voetgangersnetwerk, introduceren veilige school-looproutes en stimuleren loopgroepen.

- Het wordt drukker op de fietspaden, met ook steeds meer snelle en grote fietsen: **elektrische fietsen**, speedpedelecs en zware elektrische bakfietsen van bezorgbedrijven. Deze fietsen zijn een goede innovatie, die ervoor zorgen dat de fiets ook gebruikt wordt voor bezorgdiensten en lange afstanden. Om ze niet te laten botsen met minder snelle fietsen, willen we zware elektrische bakfietsen een veilige plek geven op de gewone rijbaan. Ook daarom is het goed dat de maximale snelheid op wegen in de stad wordt verlaagd naar 30 kilometer per uur.
- Alle wegen binnen de stad worden 30 km-wegen, met uitzondering van de verbindingswegen voor doorgaand verkeer. Daarbij richten we straten in om **langzaam rijden** te stimuleren, met meer groen en ruimte voor wandelaars en fietsers.
- In **woonstraten** kiezen we voor het verlagen van de snelheid naar 15 kilometer per uur. Zo wordt het veiliger om op straat te lopen en fietsen, ook voor kinderen en ouderen.
- We maken afspraken met zogenoemde **flitsbezorgdiensten**. De tijdsdruk die zij hun bezorgers opleggen, zorgt voor onveilige situaties in het verkeer. Dat is zeker het geval wanneer bezorgers op hoge snelheid over het fietspad fietsen. We verbieden dit soort diensten om de '10 minuten' bezorging door te voeren, om de veiligheid van bezorgers en andere verkeersgebruikers te vergroten.

WE GEVEN BEWONERS MEER RUIMTE OP STRAAT

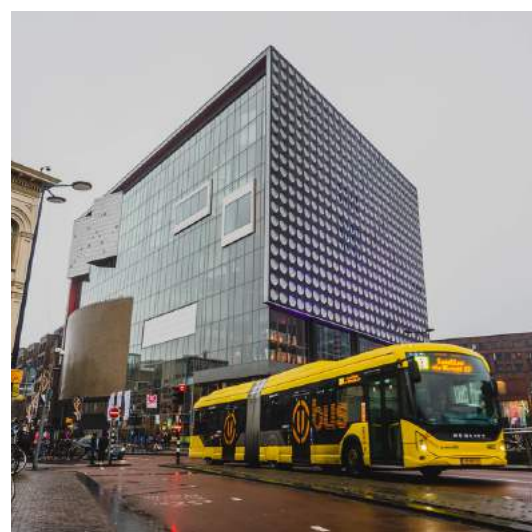

- Het wordt makkelijker om autoparkeerplekken op te heffen voor het toevoegen van openbaar groen, fietsparkeerplekken, moestuintjes, een speelplek of andere ideeën van bewoners. We gaan jaarlijks 1% van de parkeerplaatsen omzetten in een **plek voor de buurt**.
- We ondersteunen bewonersinitiatieven voor bijvoorbeeld het verlagen van de maximale snelheid in een woonstraat naar 15 kilometer per uur of het in de zomer omtoveren van de straat tot autovrije **leefstraat**.
- Ouders, leraren en kinderen krijgen de ruimte om de straat rondom hun school veiliger te maken. Initiatieven voor het instellen van een **schoolstraat** waarin tijdens het brengen en halen een half uur lang geen auto's en brommers mogen rijden, krijgen geld en ondersteuning van de gemeente.
- We willen dat nieuwe **straatnamen** in Utrecht een afspiegeling zijn van onze stad en zetten ons in voor meer straten vernoemd naar voorvechters van de afschaffing van slavernij, van gelijke rechten voor vrouwen en LHBTQI+ rolmodellen.
- We zetten ons in om **koloniale straatnaambordjes** en koloniale beelden uit het straatbeeld te verwijderen en te vervangen door de namen van vrijheidsstrijders tegen het kolonialisme. Daarnaast willen we bewustwording creëren over deze zwarte bladzijde uit onze geschiedenis door informatiebordjes of QR-codes te plaatsen, die aangeven wat de voormalige koloniale naam van de straat was en de geschiedenis daarachter. We ondersteunen hiertoe ook initiatieven zoals de *Bitterzoete Route* in Lombok.
- We richten de openbare ruimte zo in dat deze inclusief is: voor iedereen en **niet-beperkend**. Dat doen we bij de aanleg van nieuwe openbare ruimte en bij regulier onderhoud.

WE VERBETEREN HET OPENBAAR VERVOER

- Het openbaar vervoer (OV) in Utrecht moet fors worden verbeterd. We leggen met tram- en metrolijnen een **OV-ring** aan rondom de stad. Zo kun je snel en comfortabel reizen van Kanaleneiland naar Lunetten of naar Overvecht en Leidsche Rijn, ook zonder dat je over het steeds drukker wordende treinstation Utrecht Centraal hoeft. We pakken eerst de OV-lijnen aan met naar verwachting het hoogste aantal reizigers. Ook kiezen we voor snelle aanleg van OV-lijnen naar gebieden waar veel nieuwe woningen gebouwd kunnen worden. De OV-ring wordt zorgvuldig ingepast in de stad, in nauwe samenwerking met bewoners. We voorkomen dat de nieuwe tramlijnen zorgen voor barrières in de stad of voor aantasting van parken.
- We willen dat **intercity's** ook gaan stoppen op de treinstations Lunetten en Leidsche Rijn Centrum. We pleiten bij het rijk voor financiële bijdrages om de stations daarop in te richten.
- We willen **trappen naar de treinperrons** van Utrecht Centraal vanaf de Moreelsebrug, de voetgangers- en fietsbrug over de perrons en treinsporen, om de drukte op het treinstation te spreiden. De mogelijkheden voor het plaatsen van liften laten we onderzoeken.
- We willen **meer nachtbussen** in Utrecht, zodat mensen na een nachtje stappen met het OV naar huis kunnen. Ook willen we zorgen voor betere bereikbaarheid van industriegebieden waar veel mensen werken.
- We zorgen ervoor dat iedereen zich kan verplaatsen door de stad, door het openbaar vervoer in alle wijken te versterken. Zolang er nog geen hoogwaardige OV-ring is, zetten we in op meer en **betere busverbindingen** tussen Utrechtse wijken, zodat de bus een goed vervoersmiddel binnen de stad wordt in plaats van vooral een manier om naar het station te reizen. Daarbij kiezen we voor elektrische bussen.

WE PAKKEN VERVOERSARMOEDE AAN

- Iedereen moet toegang hebben tot een betaalbare fiets. Met een **U-pas fietsabonnement** kunnen kinderen op elke leeftijd over een geschikte fiets beschikken, ook wanneer ouders een laag inkomen hebben. Voor volwassenen met een laag inkomen maken we het mogelijk om eens in de paar jaar een tweedehands fiets te kopen voor 30 euro. Ook fietsonderhoud en -reparatie moet vanuit de U-pas betaald kunnen worden.
- We blijven **fietslessen** geven aan inwoners die als kind niet hebben leren fietsen. Voor ouderen zijn er ook e-bikelessen.
- We investeren in **veilige straten**, zodat het ook in het donker voor alle Utrechters veilig en comfortabel is om door de stad te lopen of fietsen.
- We geven inwoners met een laag inkomen **korting op het openbaar vervoer** in de stad.
- Voor mensen met een beperking of chronische ziekte blijft **Regiotaxi** Utrecht een betaalbare aanvulling op het openbaar vervoer. We breiden de tijden uit waarop de regiotaxi rijdt en verbeteren de kwaliteit ervan.
- We streven ernaar dat bus- en tramhaltes in Utrecht **rolstoeltoegankelijk** zijn. Op dit moment is 72 procent van de haltes rolstoeltoegankelijk. We willen nu eerst zorgen voor een toegankelijke halte in iedere buurt.

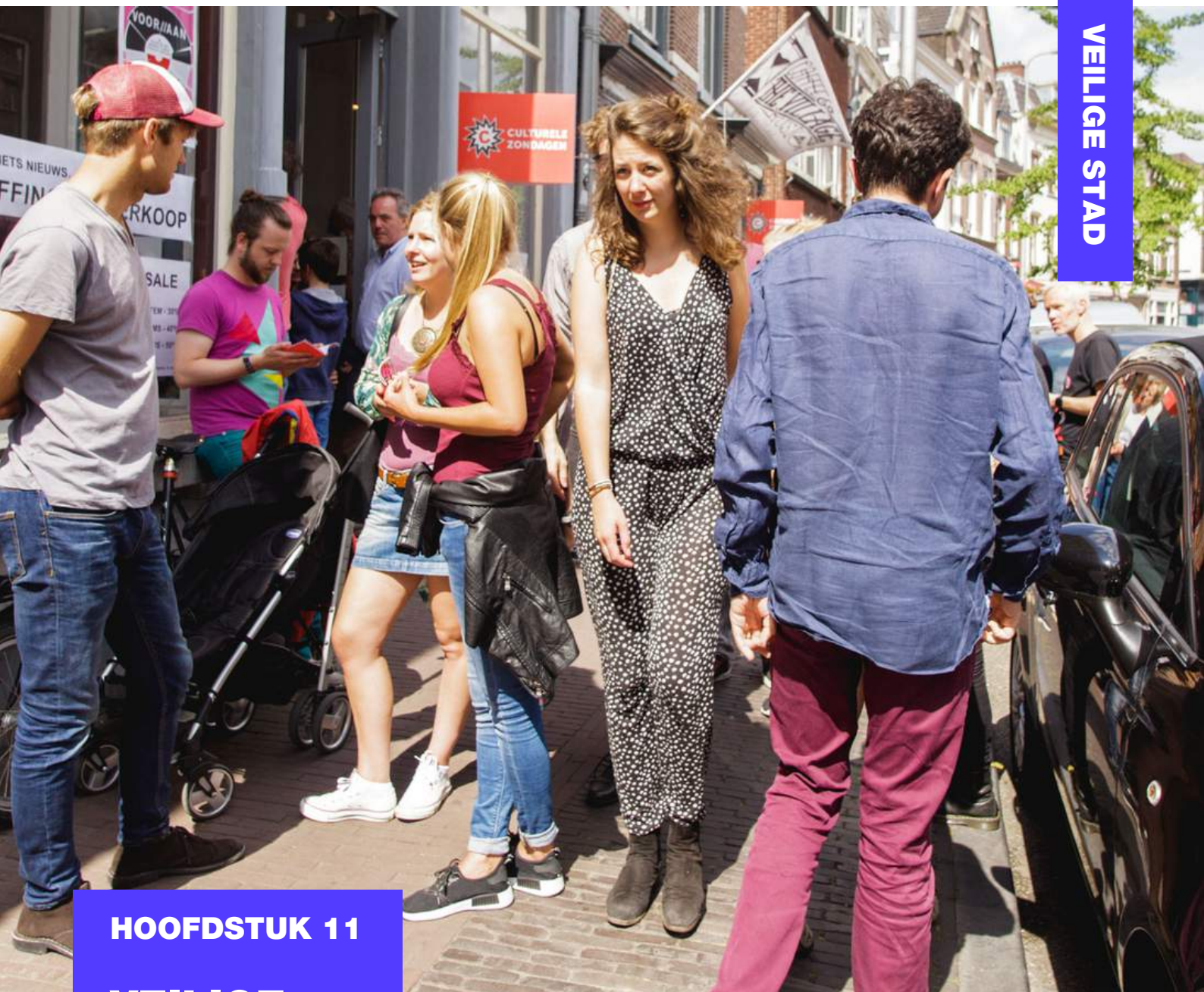
WE VERMINDEREN VERKEERSOVERLAST EN ZORGEN VOOR SCHONE LUCHT

- We zijn tegen de verbreding van de A27 door Amelisweerd. De verbreding is niet nodig en schadelijk voor mens, dier en natuur. In plaats daarvan willen we de **snelheid op de Ring Utrecht verlagen** naar 80 kilometer per uur. Daarmee verbeteren we de luchtkwaliteit, neemt de geluidsoverlast af en verbetert de doorstroming.
- We blijven pleiten voor snelle verbetering van de **geluidsschermen langs de A12**, om de geluidshinder en luchtvervuiling voor omwonenden te beperken.
- De **milieuzone** in de stad wordt uitgebreid tot de ringweg, voor schonere lucht in de hele stad, ook in Leidsche Rijn. Boten die door Utrecht varen moeten eveneens gaan voldoen aan de standaarden van de milieuzone: vervuilende dieselmotoren zijn niet meer welkom.
- Vanaf 2030 komen alleen nog **emissievrije auto's** de stad in, zoals afgesproken in het *Actieplan Schone Lucht uit 2020*.
- We willen de verkeersdrukke in woonwijken terugdringen door het **voorkomen van sluipverkeer**. We 'knippen' drukke verkeerswegen, zodat ze niet langer aantrekkelijk zijn als doorgaande autoroute en automobilisten eerder zullen kiezen voor de ringweg om de stad.
- We verminderen de parkeerdruk in de wijken, onder meer door het gebruik van **deelauto's** te stimuleren en goedkoper te maken voor mensen met een laag inkomen. Daartoe investeren we in goede mobiliteitshubs bij afritten van snelwegen en aan de randen van wijken. Bij deze hubs is het mogelijk om je auto op afstand te parkeren en verder de stad in te reizen met een deelauto, (elektrische) fiets of bakfiets. Op deze manier wordt het doorgaand autoverkeer in de wijken verminderd en komt er meer ruimte op straat.
- De oude binnenstad wordt vrij van parkeerplaatsen op straat. We maken de Oudegracht en het Janskerkhof versneld auto- en **parkeerplaatsvrij**, met meer mogelijkheden voor parkeren op afstand en het stimuleren van deelauto's. Daardoor komt er meer ruimte in de binnenstad voor groen en ontmoeting. Uiteraard zijn er vrijstellingen mogelijk voor mensen die vanwege een handicap afhankelijk zijn van een auto.
- Nieuwe wijken worden zoveel mogelijk **autovrij** gebouwd, zodat er binnen woonbuurten veel ruimte is voor groen en spelen op straat. We gaan uit van weinig mensen met een 'eigen' auto, stimuleren het delen van auto's en bieden mogelijkheden voor parkeren op afstand. De ervaring die hiermee wordt opgedaan in de Utrechtse nieuwbouwwijken Merwedekanaalzone en Cartesiusdriehoek, gebruiken we bij nieuwe projecten in de stad.

- We willen **minder vervuilende bezorgbusjes** die voor opstoppingen zorgen in de Utrechtse straten. Daarom stimuleren we bezorgdiensten om gebruik te maken van mobiliteitshubs aan de randen van de stad, vanwaar goederen met een duurzaam en licht voertuig efficiënter in de wijken kunnen worden bezorgd. Wanneer dit onvoldoende effect heeft, onderzoeken we mogelijkheden om het gebruik van hubs verplicht te stellen.
- We voeren in de hele stad **betaald parkeren** in. Zo verminderen we de sluipende subsidie voor autobezit. Uit onderzoek blijkt dat elke auto de samenleving jaarlijks 717 euro kost. Dit zijn onder meer kosten van de aanleg van parkeerplekken en het grondgebruik. We laten autobezitters een beperkt deel van deze kosten voortaan zelf betalen door in alle wijken betaald parkeren in te voeren. Het gebruiken van een deelauto wordt hierdoor aantrekkelijker en het aantal geparkeerde auto's in de stad zal afnemen. Zo ontstaat er meer ruimte om te spelen en voor groen. Voor mensen die afhankelijk zijn van de auto en een laag inkomen hebben, maken we het mogelijk om een ontheffing aan te vragen voor de kosten van een parkeervergunning.
- Bij de plannen voor de vernieuwing van de **Noordelijke Randweg Utrecht** zorgen we dat de leefbaarheid in de naastgelegen wijk Overvecht verbetert, met minder geluidsoverlast en fijnstof en meer toegankelijke en veilige fiets- en wandelroutes naar het groene Noorderpark aan de overkant van de weg.
- De **Waterlinieweg** is nu ingericht als een soort snelweg en vormt daarmee een flinke barrière in de stad die alleen gebruikt wordt voor autoverkeer. Zodra het verkeer binnen de stad afneemt, willen we deze weg weer inrichten als een gewone gelijkvloerse straat. Door de snelheid te verlagen naar 30 kilometer per uur, kunnen ook fietsers gebruik gaan maken van de weg en zijn er oversteekplaatsen voor voetgangers mogelijk. Zo ontstaat een nieuwe snelle verbindingroute voor fietsers en wandelaars.
- Het **Ledig Erf** richten we in als echt 'erf', door er een pleintje van te maken dat de Ooster- en Westerkade verbindt met de binnenstad. Mensen kunnen er op een bankje of terras zitten en genieten van de omgeving. Voetgangers en fietsers zijn welkom; gemotoriseerd verkeer alleen met een bestemming in de buurt.

HOOFDSTUK 11

VEILIGE STAD

GroenLinks staat voor mensenrechten en bescherming van de rechtstaat. Iedereen heeft recht op vrijheid en veiligheid. Met de groeiende georganiseerde criminaliteit in Utrecht, staat deze veiligheid in onze stad onder druk. Drugsmaffia ondermijnt de openbare orde met liquidaties en witwaspraktijken. GroenLinks schuwt niet om hiertegen op te treden, maar maatregelen moeten een begin zijn van een structurele oplossing. De meest effectieve manier om de veiligheid in Utrecht te vergroten, is misdaad voorkomen en preventief signaleren. Voorkomen dat iemand in de criminaliteit belandt, voorkomt veel leed en werkt op lange termijn beter dan misdaadbestrijding.

Mensen voelen zich veiliger naarmate ze meer vertrouwen hebben in en betrokken zijn bij de stad. De gemeente investeert in contact tussen bewoners. Gelukkig heeft Utrecht veel bewoners en organisaties die zich inzetten voor de sociale cohesie in hun wijk. Zo zijn er jongerenwerkers, die met de tijd meegaan door steeds meer online actief te zijn en meer aandacht te besteden aan het zogenaamde meidenwerk. Deze en andere professionals kunnen evenals vrijwilligers rekenen op de steun en het vertrouwen van GroenLinks.

In Utrecht moet iedereen zichzelf kunnen zijn. Onveiligheid van verschillende groepen inwoners wordt, naast andere problemen, aangekaart door bijvoorbeeld MeToo, Black Lives Matter en de LHBTIQ+ gemeenschap.

GroenLinks wil maatregelen nemen om hun veiligheid op straat te verbeteren. We bestrijden racisme, seksisme, vandalisme, discriminatie en uitsluiting vanuit een intersectioneel perspectief. Een rechtstaat moet mensen ook beschermen tegen de overheid. Daarom neemt GroenLinks de privacy van de inwoners van Utrecht serieus en perken we dataverzameling in. Om zich veilig te voelen, is het belangrijk dat Utrechters kunnen vertrouwen op de gemeente en de politie. Dankzij GroenLinks wordt onderzoek gedaan naar institutioneel racisme en andere vooringenomenheid in de ambtelijke organisaties. We veroordelen alle vormen van etnisch profileren. Door meer openheid te vragen van handhavingsorganisaties zoals de politie, gaan we dat uitbannen.

WE INVESTEREN IN EEN VEILIGE STAD

- We investeren volop in armoedebestrijding, goede geestelijke gezondheidszorg en veilige inrichting van de openbare ruimte. Dit komt de veiligheid in de stad ten goede, doordat criminaliteit geen overlevingsstrategie of uitlaatklep wordt. Deze investeringen doen we niet alleen vanuit het oogpunt van veiligheid, we doen ze voor een **leefbare stad**. Lees hierover meer in de hoofdstukken *Goed onderwijs voor iedereen*, *Zekerheid en perspectief*, *Meer gelijkheid in zorg* en *Groen Utrecht*.
- Psychische verwarring moet worden onderscheiden van criminaliteit. We willen dat personen die **verward gedrag** vertonen, hulp krijgen van een speciaal team van geestelijke gezondheidsspecialisten, dat snel in actie kan komen. Dit team ontlast daarmee de politie, die ingezet kan worden voor het opsporen en aanpakken van daadwerkelijke criminaliteit.

WE BESCHERMEN INWONERS

- **Online intimidatie** is een groeiend probleem. Met een campagne moet de gemeente cyberpesten, sextortion en shaming in Utrecht bespreekbaar maken. Scholen, jongerenwerk en de gemeente moeten meer voorlichting geven en we investeren in online jongerenwerk.
- We willen meer zogenoemde **safe streets**: routes door de stad die zo zijn ingericht en verlicht dat ze 's nachts veiliger te gebruiken zijn. Te vaak voelen vrouwen, LHBTIQ+'ers, mindervaliden en sekswerkers zich nu niet veilig onderweg naar huis.
- Het **demonstratierecht** is een groot goed dat we koesteren; in Utrecht mag voor elke opvatting worden gedemonstreerd. Maar als er sprake is van **intimidatie of racisme** wordt er ingegrepen.
- **Mensenhandel en uitbuiting** heeft geen plek in de stad. We willen dat werkgevers van groepen die vatbaarder zijn voor uitbuiting, zoals arbeidsmigranten die onbekend zijn met hun rechten, meer worden gecontroleerd. Samen met de arbeidsinspectie willen we toezien op goed werk en goede huisvesting. Ook meldingen van sekswerkers nemen we serieus, waarbij we de privacy van de melder waarborgen.
- De gemeente helpt mensen na het uitzitten van hun straf bij het **terugkeren in de maatschappij**, onder meer met het vinden van huisvesting, werk en inkomen. Wij willen dat de gemeente zich hiervoor blijft inzetten en dat in detentie vanaf dag één wordt gewerkt aan terugkeer naar de samenleving.
- We willen dat **vreemdelingenbeleid** en bestrijding van geweld in Utrecht gescheiden processen blijven. Inwoners zonder papieren moeten zonder angst voor uitzetting naar de politie kunnen als zij slachtoffer zijn van geweld, dwang of uitbuiting.
- Sekswerk is een beroep met veiligheidsrisico's. Wij willen die zoveel mogelijk beperken door plaats te maken voor sekswerk in Utrecht, zodat sekswerkers niet uit beeld verdwijnen. In de directe omgeving van grote **sekswerklocaties**, zoals het nieuwe Zandpad, zorgen we voor een politiepost, zorglocatie en pinautomaat om geld te storten. Dit vergroot de veiligheid van sekswerkers.
- We willen het stigma op sekswerk verder doorbreken en nemen elke vorm van **geweld tegen sekswerkers** serieus, ook stalking, ongewenste intimiteiten en outing. Sekswerkers moeten altijd veilig een beroep kunnen doen op de politie, zonder angst voor negatieve gevolgen zoals boetes en (huis)uitzetting. We moedigen de politie aan om ervaren contactambtenaren aan te stellen en te trainen op een respectvolle bejegening van sekswerkers.

WE LEGGEN CONTACT

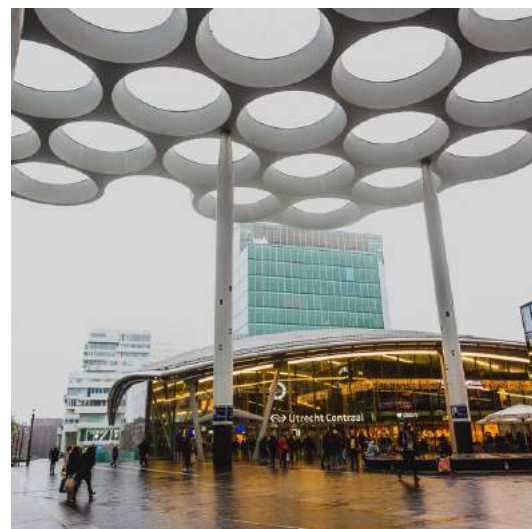

- We zorgen voor diverse **rolmodellen, mentoren en ervaringsdeskundigen** die positieve voorbeelden zijn in de buurt. Hun aanwezigheid op scholen, in wijken en bij maatschappelijke organisaties werkt inspirerend. In combinatie met de *Vreedzame aanpak* leren kinderen van jongs af aan hoe ze conflicten kunnen oplossen en anderen kunnen aanspreken op hun gedrag of verantwoordelijkheid.
- **Jonge rolmodellen en jongerenteams** worden opgeleid om verantwoordelijkheid te nemen in hun buurt. Met de juiste ondersteuning kunnen ze aan de slag om hun stad een stukje beter te maken.
- Buurtvaders, -moeders en -jongeren voorkomen onrust door buurtgenoten aan te spreken op hun gedrag op straat. Wij vinden persoonlijk **contact tussen inwoners** van de stad belangrijk en willen dat de gemeente waardering heeft voor deze sleutelfiguren. Niet alleen op de momenten dat zij in actie komen, maar het hele jaar door.
- Contact tussen wijkbewoners over wat er speelt in de buurt kan gevoelens van onveiligheid wegnemen. Daarom investeren we in **bewonersoverleggen**.
- **Bemiddeling** kan veel oplossen. Hulpverleners peilen – mits gepast – of slachtoffer en dader openstaan voor een gesprek met elkaar. Bij burenruzies weten steeds meer bewoners en zorgverleners buurtbemiddeling te vinden, maar we willen dat buurtteams eerder bemiddeling inschakelen. De uitkomst van pesten mag nooit zijn dat de gepeste persoon moet verhuizen.
- We zijn voorstander van bekende gezichten in de wijk. Daarmee bouw je vertrouwen op: het maakt het makkelijker om inwoners aan te spreken en voor inwoners om hulp te vragen. We pleiten daarom voor de wijkagent en de **presentiebenadering**, waarbij professionals zo veel mogelijk in de buurt te vinden zijn en niet achter hun bureau.

WE WAARBORGEN PRIVACY

- We willen dat de gemeente zorgvuldig omgaat met **digitale gegevens** en informatie van inwoners. Gegevens worden niet gedeeld met andere organisaties, tenzij daar specifiek toestemming voor wordt gegeven. De gemeente zal altijd specifiek aangeven met welke organisaties welke gegevens gedeeld worden en waarom. Inwoners hebben recht om het delen van gegevens onvoorwaardelijk stop te zetten.
- We breiden het mandaat van de **Functionaris Gegevensbescherming** uit. We vragen de functionaris niet alleen toe te zien op de gegevens die worden verzameld door de gemeente, maar breder op te komen voor de privacy van Utrechters.
- **Camera's** leiden niet tot een groter gevoel van veiligheid en helpen niet tegen geweld. Wel gaan ze ten koste van het recht op privacy. We willen daarom alleen tijdelijk en gericht cameratoezicht in Utrecht, in het geval van een terugkerend veiligheidsprobleem. Tegelijkertijd moet worden gewerkt aan een structurele oplossing, zoals het stimuleren van sociale controle en het herinrichten van straten. Ook helikopters en drones moeten minder en gericht worden ingezet.
- We staan niet toe dat camera's **biometrische gegevens** verzamelen, bijvoorbeeld met gezichtsherkenning.

WE STAAN VOOR JE KLAAR

- **Wijkboa's en wijkagenten** spelen een belangrijke rol bij het voorkomen van crimineel gedrag. Een goede band met inwoners, scholen en buurthuizen komt signalering van criminele betrokkenheid en radicalisering ten goede.
- Boa's hebben een andere opleiding, takenpakket en **uitrusting** dan de politie. We willen niet dat zij als agenten worden ingezet. Hun takenpakket ligt bij handhaving op leefbaarheid, daarbij past een uitrusting met zo min mogelijk geweldsmiddelen.
- De vraag of boa's of agenten camera's op hun lichaam moeten gaan dragen, stelt ons voor een dilemma. Zonder deze **bodycams** worden incidenten vaak gefilmd door omstanders, maar die beelden vertellen niet altijd het complete verhaal. Bodycams zorgen voor meer complete registratie van incidenten. Maar als ze altijd aanstaan, is dat wandelend cameratoezicht. Er loopt onderzoek waarin de argumenten rondom veiligheid van burgers en handhavers, privacy van burgers, de complexiteit van maatregelen terugdraaien en controle op geweldsmonopolie worden gewogen. We wachten af wat de uitkomsten hiervan zijn. Bij gebruik van de bodycam moeten beelden van geweldsincidenten worden opgeslagen en zijn deze ook opvraagbaar voor personen betrokken bij het incident.
- We willen dat agenten meer een **afspiegeling** vormen van de samenleving. Zowel boa's als agenten moeten scholing krijgen over inclusie en diversiteit.
- Het vertrouwen van inwoners in boa's en agenten wordt jaarlijks gemeten. In wijken waar het **vertrouwen** laag is, moet dit groeien. Een manier om vertrouwen te vergroten is door ontmoetingen te organiseren tussen boa's, agenten en buurtbewoners, in het bijzonder jongeren, waarbij zij hun kritiek en zorgen kunnen delen. Met voorlichting over politiecontroles, klachtenprocedures en aangiften voorkomen we escalatie en kweken we begrip over en weer.
- De app die de politie sinds november 2020 ter beschikking heeft als **middel tegen etnisch profileren** moet verplicht in gebruik worden genomen. Nu is de app vrijwillig en wordt er nauwelijks gebruik van gemaakt. Met data uit de app wordt inzichtelijk in hoeverre politiecontroles leiden tot vaststelling van strafbare feiten en of bepaalde groepen in de samenleving onevenredig vaak worden gecontroleerd. Ons doel is dat alle relevante agenten de app eind 2022 gebruiken. Ook willen we inzicht in afspraken over wat er gebeurt als agenten de app niet gebruiken.

WE VOEREN NUCHTER DRUGSBELEID

- We willen drugsgebruik zo veilig mogelijk maken, maar verslaving en criminaliteit tegengaan. We zorgen dat je drugs in Utrecht anoniem en gratis kunt laten **testen**, waarbij je dan wel bewust wordt gemaakt van de schaduwwereld die kleeft aan het kopen van drugs. Drugsverslaafden helpen we afkicken.
- We laten **ervaringsdeskundigen** op scholen en verkooppunten voorlichting geven over de negatieve gevolgen van drugsgebruik en eventuele drugscriminaliteit die daarmee gepaard gaat.
- We spannen ons in voor verdere **legalisering** van productie en verkoop van softdrugs (wiet en hash), omdat de huidige gedoogconstructie niet houdbaar is.
- We streven naar landelijke **verruiming** van de definitie van softdrugs. Met het legaliseren van de handel in bijvoorbeeld XTC worden criminele geldstromen drooggelegd en kan de kwaliteit van drugs gecontroleerd worden. In Utrecht staan we daarom open voor een XTC-experiment.
- **Lachgasgebruik** neemt toe in de stad. Dit leidt tot overlast, waaronder zwerfafval door achtergelaten ballonnen en patronen. Bovendien wordt lachgas vaak in het verkeer gebruikt en kan het ernstige zenuwschade toebrengen. Ten behoeve van de veiligheid gaan we onderzoeken hoe lachgasgebruik ontmoedigd dan wel in goede banen kan worden geleid in Utrecht.

WE GRIJPEN IN

- Om op tijd te kunnen ingrijpen, is het belangrijk dat **signalering** van criminalisering en alle soorten radicalisering onder inwoners van Utrecht worden opgepakt door politie, handhaving en reclassering. We willen voorkomen dat deze taak structureel wordt neergelegd bij welzijnswerkers en docenten, omdat het niet hun expertise is en stigmatisering aanwakkert. Wel moet er voor docenten en welzijnswerkers training beschikbaar zijn zodat ze signalen kunnen herkennen en hulp kunnen inschakelen wanneer dat nodig is.
- Na signalering moet verdere vervreemding van de maatschappij worden tegengegaan, door met de betreffende inwoners in gesprek te blijven en hen te betrekken bij daarvoor opgezette **programma's**. We maken pas een dossier aan als criminele feiten zijn begaan en deelnemers aan programma's moeten hun eigen dossiers altijd kunnen inzien.
- Bij de bestrijding van **drugscriminaliteit** richten we ons op topcriminelen en centrale figuren in de drugsnetwerken. Witwaspraktijken worden opgespoord, zodat criminele geldstromen stoppen.
- Ondernemers zijn kwetsbaar voor **ondermijning**. Sommige ondernemers nog meer omdat ze gedurende de coronacrisis minder inkomsten hadden. Door de grote drugsorganisatie in Utrecht is de verleiding aanwezig om geld te verdienen in samenwerking met criminelen. Wij willen dat de gemeente ondernemers ondersteunt en weerbaarder maakt met training en informatie. *Lees hierover meer in het hoofdstuk Brede welvaart.*

HOOFDSTUK 12

SPORTIEVE STAD

Sport en bewegen is leuk en gezond. Mensen die voldoende bewegen leven gemiddeld langer en gelukkiger. Ook verbindt sport mensen, doordat ze elkaar tijdens het beoefenen ervan tegenkomen op het sportveld, in het park of in de kantine van de vereniging. Daarom stelt GroenLinks sport centraal, als doel op zich én als middel voor gezondheid en participatie in Utrecht.

Bewegen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Tussen Utrechtse wijken bestaan grote verschillen: in Utrecht Oost sport bijna ieder kind, in veel andere wijken niet. Door de sportdeelname onder kinderen uit sociaaleconomisch minder sterke wijken te vergroten, wil GroenLinks de tweedeling in de stad tegengaan. We zorgen ervoor dat alle Utrechters een leven lang met plezier kunnen sporten en bewegen, dichtbij huis en op elk niveau, te beginnen op de basisschool.

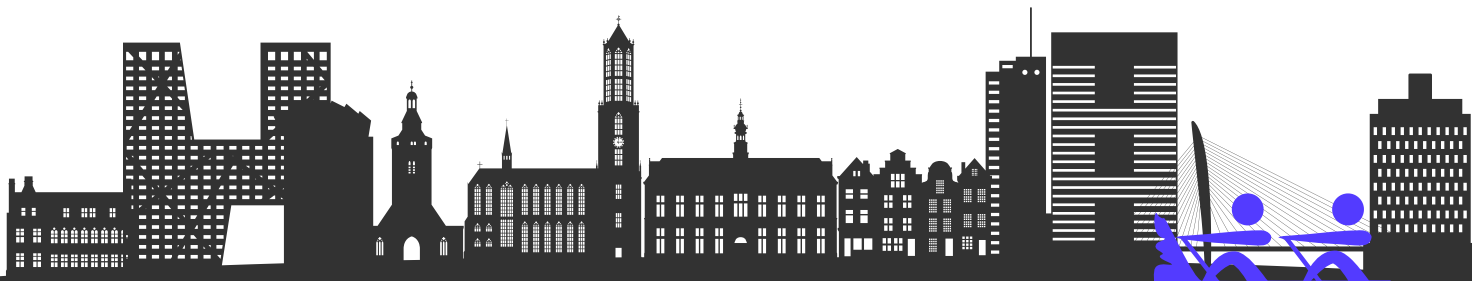
Door corona heeft buiten sporten en bewegen een vlucht genomen. GroenLinks is blij dat inwoners op deze manier blijven bewegen. Tegelijkertijd willen we volop steun geven aan (kleine) sportverenigingen, als structurele sport- en ontmoetingsplek in de stad.

WE MAKEN SPORT INCLUSIEF

- Jong geleerd is oud gedaan. Het is daarom belangrijk om kinderen van jongs af aan te stimuleren om te bewegen, spelen en sporten. We willen dat kinderen **op school** kennismaken met verschillende sporten en spellen en dat hun leefomgeving uitnodigt tot bewegen.
- We willen de tweedeling in de stad tegengaan, onder meer door de sportdeelname te vergroten onder kinderen uit sociaaleconomische zwakke wijken. Dit bereiken we met meer inzet van buurtsportcoaches en door de financiële drempel te verlagen via de **U-pas** en het **Paul Verweel Sportfonds**.
- Om gezond oud te kunnen worden, is het belangrijk om in beweging te blijven. We ondersteunen (eenzame) ouderen hierbij, met **hulp en aanmoediging** van bijvoorbeeld de Ommetjes-app, buurtsportcoaches en zorgverleners. Ook stimuleren we Utrechtse ouderen om in georganiseerd verband te sporten en bewegen.
- We zetten ons in voor een **inclusieve sportcultuur**. We binden de strijd aan met verbaal en fysiek geweld op het sportveld en seksisme, uitsluiting, discriminatie en racisme binnen sportverenigingen. We moedigen clubs en verenigingen aan om zich, samen met de John Blankenstein Foundation, in te zetten voor de acceptatie van de LHBTQI+ gemeenschap in de sport en op of rondom sportvelden. Ook sporen wij clubs en verenigen aan om mensen met een beperking actief te betrekken bij de clubactiviteiten.
- We zoeken de samenwerking op met het anti-discriminatiebureau Art. 1 Midden-Nederland en sportbonden- en organisaties, zoals de KNVB en het NOC*NSF, voor het ontwikkelen van effectieve aanpakken tegen **discriminatie en racisme** in de sport.
- Nieuwkomers moeten de mogelijkheid krijgen om sportief in te burgeren in de stad. We willen inburgeraars op een laagdrempelige manier kennis laten maken met sport en bewegen in **combinatie met het leren van de taal**. Sport en bewegen kan nieuwkomers helpen participeren.
- We ondersteunen projecten, zoals *U on Board*, die als doel hebben het welzijn van kinderen en jongeren te bevorderen door middel van **informeel** georganiseerde sporten. We onderzoeken de mogelijkheid om dit soort projecten uit te breiden naar andere doelgroepen.
- Leren zwemmen is van levensbelang. We willen dat alle scholen **zwemles** aanbieden, zodat ieder kind leert zwemmen.

WE STEUNEN (KLEINE) SPORTVERENIGINGEN

- We stimuleren **intensiever gebruik** van sportaccommodaties voor andere sociale activiteiten, zoals huiswerkbegeleiding.
- Als sportverenigingen of -clubs (dreigen te) verdwijnen, moet de gemeente actief zoeken naar mogelijkheden voor **herstart**. Dit is vooral belangrijk bij kleine verenigingen, met een minder grote en krachtige organisatie en vaak gevestigd in sociaaleconomisch zwakke wijken.
- We ondersteunen sportverenigingen die getroffen zijn door coronamaatregelen en helpen zoeken naar mogelijkheden om **coronaproof** open te blijven.
- We analyseren of de **beschikbare sportaccommodaties** voldoende zijn afgestemd op de groei van de stad. Bij stadsuitbreiding voegen we zo nodig accommodaties toe, met extra aandacht voor de behoefte en wensen van kleine verenigingen.

WE INSPIREREN

- We onderzoeken de mogelijkheid om de **Special Olympics** naar Utrecht te halen, in samenwerking met Sport Utrecht. Samen met de Provincie Utrecht werken we aan betere ondersteuning van buurtsportcoaches en verenigingen die sport en bewegen voor licht verstandelijk beperkte inwoners organiseren.
- We verbinden (professionele en informele) **sporters als rolmodel** aan scholen, om jongeren te inspireren hun dromen te verwezenlijken. We onderzoeken welke rol topsporters uit Utrecht kunnen spelen om de sportdeelname in wijken te verhogen.
- **(Top)sportevenementen** kunnen de bekendheid met en populariteit van sport vergroten. Deze evenementen hebben niet onze prioriteit, tenzij het een duidelijke maatschappelijke meerwaarde heeft voor de stad die niet op een andere manier kan worden bereikt. We vinden het belangrijk dat alle inwoners daarbij worden bereikt en betrokken. Topsportevenementen gebruiken wij als middel om gelijkwaardigheid en onrechtvaardigheid binnen sport aan de orde te stellen. In deze gevallen steunen we de organisatie ervan, mits dit niet ten koste gaat van kleinere lokale initiatieven.

WE GEVEN INWONERS BEWEEGRUIMTE

- We onderzoeken of leegstaande parkeerplekken buiten kantoor tijden ingericht kunnen worden als **(mobiele) beweegplekken**.
- Fietsroutes maken we, met behulp van markeringen, ook geschikt voor **wandelen en hardlopen**, waar dat veilig kan.
- Buurtbewoners krijgen de mogelijkheid om te sporten op tijdelijk **braakliggende terreinen**.
- We creëren **doorlopende beweegroutes**, zoals Het Lint, die verschillende delen van de stad met elkaar verbinden.
- We zetten ons in voor **goed roeiwater** door bij het Merwedekanaal te zorgen voor peilerloze bruggen, venstertijden waarin roeiers alle ruimte krijgen op het kanaal en een goed coachpad. Ook steunen wij de zoektocht naar een **blijvende roeilocatie** voor (top)sportroeiers.
- We stimuleren **sportinitiatieven van bewoners**, zoals het gebruik van zwembad Krommerijn, de ontwikkeling van de Oosterspoorbaan tot fietsroute en de skatebaan op het Jaarbeursplein.
- Beweegruides in de openbare ruimte richten we in **samen met de gebruikers ervan**.
- Bij **(her)inrichting van beweegruides** houden wij rekening met de behoeften van meisjes en jongvolwassen vrouwen.

HOOFDSTUK 12

RUIMTE VOOR KUNST EN CREATIVITEIT

Utrecht is een creatieve stad. Met een eigen kunstvakopleiding (HKU), musea, theaters, concertzalen en festivals van nationale én internationale betekenis. Een stad met talentvolle makers. GroenLinks is daar trots op, want kunst en cultuur zijn van onschatbare waarde voor de stad en het welzijn van haar inwoners. Kunst en cultuur houdt ons – gevraagd en ongevraagd – een spiegel voor, doet ons voelen, verwonderen en verbazen, inspireert en brengt mensen samen.

We pleiten voor een (her)waardering van de Utrechtse kunst- en cultuursector. De intrinsieke waarde staat voorop. Corona heeft ingrijpende gevolgen gehad, ook voor de culturele sector in Utrecht. We helpen deze herstellen en er sterker uit te komen, door lokaal in kunst en cultuur te blijven investeren. In alle vormen van kunst en cultuur, in de binnenstad en de wijken, in nieuwe stadsdelen en bestaande buurten, in professionals, amateurs en publiek, in interactie en experiment, in ruimtes waar je kunst kunt opzoeken en plekken waar je er onverwacht tegenaan loopt.

Kunst en cultuur door en voor alle Utrechters, dat wil GroenLinks. Hierdoor wordt kunst en cultuur een afspiegeling van de mensen in onze stad. Bij het maken van plannen voor het inrichten van de stad, zoals (her)ontwikkeling van stadsdelen, willen we vanaf het begin af aan aandacht en ruimte voor kunst en cultuur en vernieuwende ideeën. Zodat creativiteit alom aanwezig is en gedijt in Utrecht.

WE BEGINNEN BIJ DE BASIS

- Kunst en cultuur moet zo toegankelijk mogelijk zijn: **dicht bij huis en van jongs af aan**. We willen dat de gemeente inwoners actief betreft bij het maken en beleven van kunst en cultuur, door kinderen er op school mee te laten kennismaken, wijkcultuurhuizen te koesteren en ruimte te geven aan tijdelijke initiatieven en experimenten.

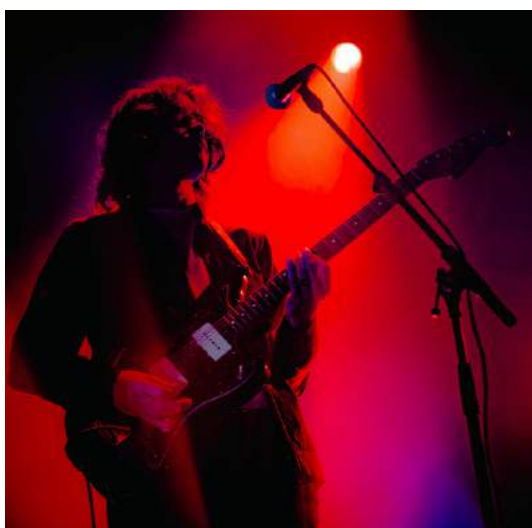
- **Cultuureducatie** draagt bij aan de ontwikkeling van creatieve en kritische kinderen en jongeren. Daarom bevorderen wij de samenwerking tussen scholen, kunst en culturele instellingen in Utrecht.

- De **coronasteun** aan culturele instellingen, voorzieningen, makers en culturele zzp'ers moet worden voortgezet zolang ze dat nodig hebben.

- We willen dat het **cultuurbudget** meegroeit met de stad, evenals het aantal (middelgrote) podia en expositieruimtes.

- Makers moeten de ruimte krijgen, ook letterlijk. We zetten ons in voor meer betaalbare gecombineerde **werk- en expositieruimtes**.

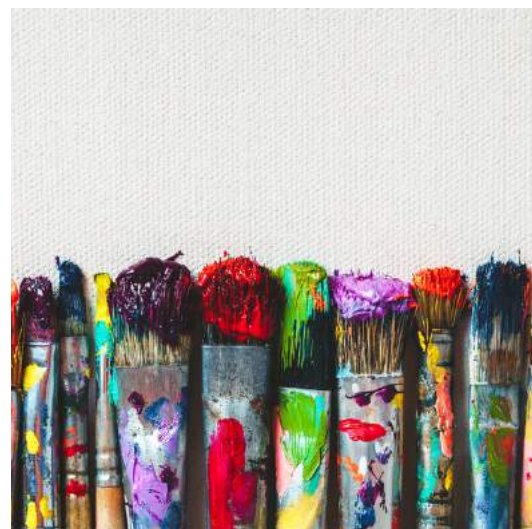
- We geven **nieuwe initiatieven** een kans, door in te zetten op innovatie (zoals met het Cultuur Innovatiefonds Provincie Utrecht), talentontwikkeling en nieuw leiderschap in de culturele sector (zoals met Leadership in Culture Utrecht).

WE LEVEREN MAATWERK

- We **geven makers een grotere rol** bij stedelijke ontwikkeling. We benutten de open blik van de kunstenaar, het commentaar van de theatermaker, de verrassende ideeën van vrijdenkers. Zo kan kunst leiden tot vernieuwing.
- We faciliteren **nieuwe kunstvormen** zoals augmented reality art. Ook willen we meer aandacht voor urban art, zodat inwoners de ruimte krijgen hun eigen stad in te kleuren.
- Kunst en cultuur is van en voor iedereen. We willen dat de gemeente **diversiteit** behoudt als vereiste voor subsidie.
- Culturele instellingen, besturen en adviescommissies moeten meer oog hebben voor diversiteit in hun instellingen en zich actief **committeren** aan de *Code Diversiteit en Inclusie*. Ook moet er aandacht zijn voor wie nog niet bereikt wordt, met cultureel aanbod en subsidies.
- Wie werkt moet fatsoenlijk betaald worden. We blijven ons hard maken voor een **eerlijke beloning** in de culturele sector. De *Fair Practice Code* blijft bestaan als subsidievoorwaarde. De gemeente maakt hiervoor extra middelen vrij.
- We pleiten voor een makkelijker, flexibeler en minder bureaucratisch **subsidiestelsel**. We laten daar makers, culturele instellingen en andere overheden over meedenken. Het nieuwe systeem moet meer ruimte laten voor vernieuwing en samenwerking, voor experimenten en het nemen risico's. Nieuwkomers moeten er makkelijker aanspraak op kunnen maken en het moet instellingen zekerheid bieden, zodat ze kunnen groeien.

WE CREËREN EEN GEVARIEERD AANBOD

- Door te investeren in mensen, ideeën en samenwerking zorgen we voor een gevarieerd en **inclusief** aanbod van kunst en cultuur in Utrecht. Dit trekt veel bezoekers, ook uit het buitenland.
- Wij stimuleren **kleinschalige initiatieven** in de ondergrondse muziekcultuur. Hiermee krijgen wij een sterkere muziekinfrastructuur die aansluit bij de hedendaagse behoeftes van de stad.
- We erkennen de waarde van de **nachtcultuur** als belangrijk onderdeel van de culturele sector. Wij zetten ons in voor een inclusief en gevarieerd nachtleven en maken ons hard voor het voortbestaan van muzikale broedplaats dB's.
- Wij geven ruimte aan een verscheidenheid van kunst- en cultuurevenementen, zoals SPRING, Boks en het Internationaal Literatuur Festival Utrecht. Dit draagt bij aan de **uitstraling** van Utrecht als culturele stad, en versterkt op z'n beurt de lokale culturele sector. Hiermee benadrukken wij de positie van Utrecht als stad van kunst en cultuur.
- De gemeente moet meer **samen optrekken** met culturele instellingen, makers en opleidingen, maar ook met andere overheden en fondsen, bij het vormen van kunst- en cultuurbeleid. Samen creëren we een kunststad die past bij de ambities van Utrecht.

HOOFDSTUK 14

SCHONE EN GEZONDE STAD

GroenLinks werkt aan een stad met schone lucht, zonder geluidshinder en zonder zwerfafval, voor iedereen. Een schone stad is een gezonde stad. Vervuiling brengt gezondheidsrisico's met zich mee en zorgt voor vroegtijdige sterfgevallen. Vooral kwetsbare groepen worden hier de dupe van.

De luchtkwaliteit in Utrecht moet beter. Dat is voor iedereen gezonder, en met name belangrijk voor inwoners met een kwetsbare gezondheid. Daarom heeft GroenLinks zich de afgelopen jaren ingezet voor de milieuzone in Utrecht. We gaan deze uitbreiden en maken de stad autoluw, om uiterlijk in 2030 te voldoen aan de luchtkwaliteitsnormen van de Wereldgezondheidsorganisatie.

GroenLinks heeft ook hard gewerkt aan het verminderen van geluidshinder, wat na luchtvervuiling de grootste milieugerelateerde gezondheidsproblemen veroorzaakt.

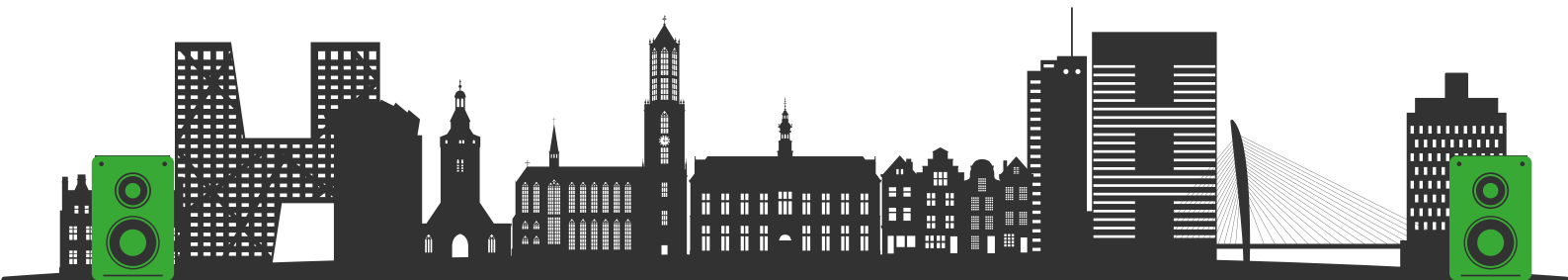
Toch zijn er nog veel inwoners die overlast ervaren, vooral van geluid. We helpen hen, door in te grijpen op plekken waar het geluidsniveau boven de 50 decibel komt. Deze norm is 5 decibel ambitieuzer dan de landelijke norm. We geven bij de aanpak van geluidshinder voorrang aan buurten met een lagere sociaaleconomische status. Door te werken aan een schone stad verkleinen we zo ook de sociale verschillen in Utrecht.

WE VERBETEREN DE LUCHTKWALITEIT

- Het verkeer is een van de grootste veroorzakers van luchtvervuiling. Milieuzones, waar je niet in mag met een oude dieselauto of -vrachtwagen, zijn een goede manier om de luchtkwaliteit te verbeteren. We vergroten de **milieuzone** in Utrecht en stellen strengere eisen aan voertuigen.
- We zetten ons in voor een **autoluwe stad** met autovrije gebieden. Dat is beter voor de luchtkwaliteit, vermindert geluids- en stankoverlast en schept ruimte voor groen. Zodat iedereen door een schone stad kan lopen en fietsen.
- We geven veel ruimte aan **voetgangers, fietsers en openbaar vervoer**. *Lees hierover meer in het hoofdstuk Voorrang voor fietsers en voetgangers.*
- Het transport voor het bevoorraden binnen de stad veroorzaakt veel luchtvervuiling. Dat pakken we aan met **strengere uitstooteisen** voor deze stadslogistiek, die uiterlijk in 2025 emissievrij moet zijn.
- Het afsteken van vuurwerk veroorzaakt ongelukken, luchtvervuiling en geluidsoverlast. Het afsteken van **consumentenvuurwerk verbieden** we daarom in Utrecht, ten behoeve van de gezondheid van mensen én dieren. In plaats daarvan organiseert de gemeente jaarlijks één centrale vuurwerkshow.
- Houtstook voor verwarming van huizen is een van de grootste veroorzakers van fijnstof. In nieuwbouwwijken leggen we geen rookkanaal meer aan. In bestaande wijken stimuleren we inwoners om hun rookkanaal en houtkachel te verwijderen, met **houtstookvrije wijken** als doel.
- We zorgen voor meer bekendheid van de **stookwijzer**, die aangeeft wanneer de weersomstandigheden ongeschikt zijn om te stoken. En we willen op die momenten een stookverbod instellen.

WE VERMINDEREN GELUIDS- EN LICHTHINDER

- Geluidshinder wordt voor een groot deel veroorzaakt door verkeer. Op plekken waar het geluid boven 50 decibel uitkomt, nemen we maatregelen zoals het **verlagen van de snelheid** en het vervangen van het wegdek. De planning hiervan stemmen we af met de benodigde aanpassingen voor bijvoorbeeld de energietransitie en digitalisering, zodat de straat maar een keer open hoeft.
- Elke inwoner van Utrecht moet op loopafstand toegang hebben tot een **stille plek** in de stad. We wijzen deze plekken aan en stemmen de geluidsnormen in de omgeving erop af.
- De natuur kan veel hinder ervaren van verlichting. Op veel plekken in Utrecht waar dieren langstrekken of leven passen we al **diervriendelijke verlichting** toe. We gaan dit doen in meer gebieden. We zorgen dat de verlichting reageert op aanwezigheid van mensen, voor een veilig gevoel.
- Veel Utrechters hebben last van **onnodige lichtreclame**. We gaan daarover in gesprek met winkeliers en maken afspraken over de tijdstippen waarop lichtreclames aan mogen staan. We stellen grenzen aan de toegestane hoeveelheid licht in een gebied.

HOOFDSTUK 15

SAMEN MAKEN WE DE STAD

De gemeente heeft het vertrouwen en de kennis van haar inwoners nodig om goed haar werk te kunnen doen. Voor dat vertrouwen is het van belang dat de gemeente de mensenrechten van Utrechters garandeert en racisme en discriminatie bestrijdt. Wat GroenLinks betreft zijn grondrechten fundamenteel en moeten deze uitgangspunt zijn van gemeentelijk beleid.

GroenLinks wil dat de gemeente bij het maken van beleid meer met Utrechters in gesprek gaat. We willen dat de gemeente vertrouwen schept door goed te luisteren naar bewoners en eerlijk te zijn over de ruimte die er is om plannen aan te passen. We nemen participatie serieus en gaan actief op zoek naar meningen en ideeën van mensen die zich niet zo snel uitspreken. Om dit te bereiken versterken en betrekken we netwerken van Utrechters.

Door de inzichten en zorgen van Utrechters mee te wegen, komen we tot besluiten die aansluiten bij hun behoeften en die kunnen rekenen op steun in de stad.

Onze aanpak van de schuldenproblematiek is hier een voorbeeld van. In gevallen waarbij het voor bewoners niet mogelijk is om mee te beslissen, houden we hen op de hoogte.

GroenLinks geeft ruimte aan bewoners die initiatief tonen om bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke problemen in de stad. De gemeente moet openstaan voor kritiek, de mens centraal stellen en de dienstverlening verbeteren. We zoeken verbinding, met bewoners en tussen bewoners onderling. Alleen zo maken wij samen goede plannen voor de stad.

WE STAAN VOOR MENSENRECHTEN

- De gemeente moet zorgen dat haar **beleid** in overeenstemming is met de mensenrechten. Zo draagt Utrecht bij aan de bevordering van participatie, anti-discriminatie en inclusie van groepen in kwetsbare posities.
- In 2011 is voor het laatst gekeken hoe goed Utrecht opkomt voor mensenrechten. Wij willen dat hier elke vier jaar **onderzoek** naar gedaan wordt, met aandacht voor de rechten van specifieke groepen zoals kinderen of mensen met een beperking.
- Daarnaast willen we dat de gemeente een **Utrechts Actieplan Mensenrechten** vaststelt, waarin staat wat we de komende vier jaar gaan doen om de grond- en mensenrechten van inwoners beter te beschermen.
- We willen dat de gemeente meer gaat **samenwerken** met de *Utrechtse Mensenrechtencoalitie* en andere lokale initiatieven die zich inzetten voor het gedachtegoed en de realisatie van mensenrechten in Utrecht.
- We erkennen het verband tussen mensenrechten, **duurzame** ontwikkeling en een schoon en gezond leefmilieu. Voor ons en voor toekomstige generaties. We wegen de rechten en belangen van toekomstige generaties actief mee en willen dat een lokale Commissaris voor Toekomstige Generaties hun rechten bewaakt en representeert in Utrecht.

WE STRIJDEN TEGEN RACISME EN DISCRIMINATIE

- Iedere Utrechter verdient een gelijke behandeling en gelijke kansen. In de praktijk hebben veel groepen nog steeds te maken met racisme en discriminatie. Met de nieuwe **Utrechtse Antidiscriminatie Agenda** pakt de gemeente discriminatie harder aan en monitoren we of deze maatregelen voldoende impact hebben. Zo niet, dan scherpen we ze aan.
- Discriminatie bestrijden kan de gemeente niet alleen. Daarom hebben wij **samen met partners in de stad**, zoals bedrijven, organisaties, onderwijsinstellingen en (sport)verenigingen, in een antidiscriminatie-pact afspraken gemaakt om discriminatie tegen te gaan.
- De gemeente dient zelf het voortouw te nemen en het voorbeeld te zijn van een inclusieve stad. Daarom werken we toe naar een **gemeentelijke organisatie** die een afspiegeling is van de stad Utrecht. De gemeente ontwikkelt daartoe ook een ontwikkelingsprogramma om de doorstroom van diverse representatie vanuit lagere schalen te bevorderen.

WE NEMEN PARTICIPATIE SERIEUS

- We willen dat de gemeente een **kernteam inclusieve participatie** opzet van bewoners met kennis over of praktijkervaring met het meedenken en meedoen met de gemeente. Dit team ziet erop toe dat participatie op een inclusieve en gedegen manier verloopt: een afspiegeling van de stad wordt gehoord en de ruimte voor inbreng en initiatieven die er is, wordt ook echt aan bewoners gegeven. Het kernteam geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het gemeentebestuur en de gemeenteraad over hoe het participatiebeleid beter vorm te geven of toe te passen.
- De gemeente moet actief zoeken naar manieren waarop bewoners en andere betrokkenen kunnen meedenken. Wanneer bewoners dit willen en het kan, moet de gemeente hen de **ruimte geven en ondersteunen** bij het maken van verbindende plannen voor hun buurt, wijk of de stad.
- De gemeente moet aan bewoners **terugkoppelen** wat ze doet met hun ideeën en wensen. Wanneer iets niet kan, moet de gemeente duidelijk uitleggen waarom dat niet kan en wat er wel mogelijk is.
- We willen **radicaal experimenteren** met participatie. Door bestaande kaders los te laten en nieuwe dingen te proberen, ontdekken we hoe de gemeente inwoners beter kan betrekken.

WE WILLEN IEDEREEN HOREN

- Manieren van inspraak kunnen groepen uitsluiten. Wij willen dat de gemeente inclusief werkt, door inwoners op **verschillende manieren** naar hun ideeën te vragen. Daarbij moet de gemeente actief op zoek naar de mening van Utrechters die niet al uit zichzelf meedoen, bijvoorbeeld door samen te werken met verbindende personen in de wijken en inwoners te benaderen op een manier die bij hen past.
- We zijn trots op de traditie van **kinderraden** in alle Utrechtse wijken en op stadsniveau. De uitkomsten hiervan moeten in de gemeenteraad worden besproken, om de stad kindvriendelijk te maken. Jongeren gaan we op een soortgelijke manier een stem geven.
- Naast het instellen van jongerenraden doet Utrecht op ons initiatief een gooi naar de titel **Europese Jongerenhoofdstad**. In de plannen hiervoor gaat de gemeente aan de slag om de positie en betrokkenheid van alle Utrechtse jongeren te versterken.
- We willen dat de gemeente de **positie van meiden en vrouwen**, en van feministen die in Utrecht strijden voor gelijkheid, verbetert en verankert. De gemeente moet gendergelijkheid in haar beleid bevorderen en de emancipatie in de Utrechtse samenleving aanjagen, door duidelijk stelling te nemen en initiatieven te ondersteunen en initiëren die de strijd voor gendergelijkheid versterken.

WE VERSTERKEN EN BETREKKEN NETWERKEN VAN UTRECHTERS

- We willen de bezuiniging bij de overgang van wijkraden naar wijkplatforms terugdraaien. De gemeente moet **wijkplatforms** versterken in hun rol als volwaardige gesprekspartner en hen ondersteunen bij het betrekken en raadplegen van de hele wijk.
- We hechten belang aan de bijdrage van **onafhankelijke adviescommissies en belangenbehartigers** van Utrechters. Zij helpen om beleid zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de inwoners voor wie het bedoeld is. Deze samenwerking moet de gemeente voortzetten.
- We willen dat de gemeente structureel blijft overleggen met vertegenwoordigers van netwerken, bewonersinitiatieven en gemeenschappen in de stad. De gemeente moet het oprichten van netwerken van **ondervertegenwoordigde groepen** gaan ondersteunen.
- **Bewegingen van onderop**, zoals de klimaatstakers, Black Lives Matter en docenten en verpleegkundigen in actie, moeten niet tegengewerkt maar gefaciliteerd en gehoord worden door de gemeente.

WE LUISTEREN NAAR INWONERS

- Wij willen dat de gemeente ook de komende jaren thema's oppakt met Utrechters in **burgerberaden**. In een burgerberaad hebben ingelote inwoners al een advies uitgewerkt voor de *Utrechtse energievisie*. Dit plan is door de GroenLinks-wethouder overgenomen. Om jongerenvertegenwoordiging te verbeteren geldt de loting voor iedereen vanaf 14 jaar.
- We willen meer ruimte voor bewoners om zelf beleid vorm te geven. Als inwoners iets belangrijk vinden, kunnen zij dit **op de agenda** van de gemeente zetten. Om ervoor te zorgen dat hiervan vaker gebruik wordt gemaakt, willen we deze mogelijkheid meer onder de aandacht brengen.
- **Sociaal makelaars** staan ten dienste van bewoners. Wij willen hen meer ruimte geven om bewonersinitiatieven waar nodig te ondersteunen en faciliteren.
- Het is essentieel om **ervaringsdeskundigen** te betrekken bij het nemen van beslissingen die specifieke groepen raken. Wij willen dat de gemeente deze deskundigen niet alleen op vrijwillige basis raadpleegt, maar hun inzet ook vergoedt.

WE VERBETEREN DE DIENSTVERLENING

- Soms moet de gemeente iets doen en is de ruimte voor gesprek en keuzes beperkt, zoals bij het vervangen van het riool. Dan willen wij dat **bewoners goed op de hoogte** worden gehouden en met klachten terecht kunnen bij iemand die meedenkt.
- We willen de dienstverlening van de gemeente **toegankelijker en meer mensgericht** maken.
- Inwoners worden niet gestraft voor vergissingen. We zorgen voor een vriendelijke toon in brieven en dienstverlening. Daarnaast versterkt de gemeente het **cultuur- en stress-sensitief** werken in haar dienstverlening.
- Besluiten uitleggen in een gesprek levert meer begrip op dan alleen een brief. Ook kan het zorgen voor meer duidelijkheid en het sneller oplossen van problemen. De gemeente moet inwoners daarom **bellen bij (ingewikkelde) besluiten** die hen treffen, en telefonisch goed bereikbaar zijn voor als iemand daarna nog vragen of opmerkingen heeft.
- De gemeente moet bewoners die de Nederlandse taal (nog) niet goed beheersen, ook in **andere talen** – bijvoorbeeld Engels of Turks – gaan informeren over belangrijke zaken zoals verkiezingen. Met informatie over corona is dit succesvol gebleken voor het bereiken en betrekken van alle Utrechters.

WE STELLEN DE MENS CENTRAAL BIJ DIGITAAL

- Informatie moet voor iedereen **toegankelijk** zijn. We blijven hameren op het gebruik door de gemeente van begrijpelijk Nederlands, gebruiksvriendelijke en toegankelijke websites en eenvoudige formulieren. Ook vereenvoudigen we ingewikkelde keuzemenu's voor de gemeentelijke telefoonlijn.
- Het gebruik van technische middelen mag mensen niet uitsluiten en hun vrijheid niet aantasten. Wij willen dat aanvragen bij de gemeente niet alleen digitaal maar **ook telefonisch of aan het loket** gedaan kunnen worden. Daarnaast willen we hulp bieden bij het indienen van digitale aanvragen.
- Dankzij ons zijn er per videoverbinding **gebarentolken** beschikbaar voor contact met de gemeente. Wij willen deze mogelijkheid blijven aanbieden.

WE STAAN OPEN VOOR KRITIEK

- De overheid moet controleerbaar zijn. We willen dat gemeente Utrecht de initiatiefwet Open Overheid (**WOO**) serieus neemt en openheid tot norm maakt.
- Op dit moment werkt de Nationale ombudsman ook voor de gemeente Utrecht. Wij willen dat Utrecht opnieuw een eigen **ombudspersoon** krijgt. Zodat bewoners dichtbij een direct en veilig aanspreekpunt hebben, waarbij ook klachten kunnen worden ingediend over discriminatie en racisme door ambtelijke organisaties. De gemeente moet de feedback van de ombudspersoon serieus nemen en zich vol inzetten om misstanden te corrigeren.
- De gemeente moet openstaan voor feedback van inwoners. Een **klacht indienen** bij de gemeente moet daarom makkelijker gemaakt worden. Daarop moet de gemeente reageren door te laten weten wat ze eraan kan en gaat doen.
- **Onafhankelijke journalistiek** is nodig voor een gezonde democratie. Wij willen dat de gemeente lokale media en streekomroepen blijft financieren. Zo verbeteren we de nieuwsvoorziening over wat er in Utrecht speelt.
- De gemeente Utrecht moet duidelijk maken waar Utrechters terecht kunnen met al hun **vragen en klachten** over gemeentelijke digitale zaken; ook als de gemeente zaken heeft uitbesteed of data verwerkt binnen samenwerkingsverbanden.

HOOFDSTUK 16

INVESTEER IN DE TOEKOMST

GroenLinks heeft grote ambities voor Utrecht: een duurzame en sociale stad voor iedereen. Om die waar te maken, gaan we slim en effectief om met het geld dat beschikbaar is. Daarbij zorgen we dat investeringen bijdragen aan verduurzaming, de vervuiler betaalt en de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.

De gemeente Utrecht heeft al jarenlang een deugdelijke toekomstbestendige begroting. Als gevolg van corona moest in 2020 en 2021 onverwacht heel veel extra geld worden uitgeven. GroenLinks kiest ervoor om de crisis niet te vergroten door drastisch te bezuinigen. We laten niemand financieel door het ijs zakken door corona en blijven investeren in de toekomst. Hiervoor is ook de komende jaren extra budget nodig.

Het is GroenLinks gelukt om andere overheden en ontwikkelaars mee te laten investeren in de stad. We kijken kritisch naar de eigen uitgaven van de gemeente, om te zorgen dat die passen bij onze ambities. De kosten voor de inwoners van Utrecht beperken we zoveel mogelijk en verdelen we eerlijk. We geven bewoners meer inzicht in en invloed op de begroting. En door met hun hulp in buurten budgetten slim te combineren, bereiken we meer met hetzelfde geld.

WE ZORGEN VOOR EXTRA BUDGET

- Doordat de stad groeit, krijgt Utrecht meer geld vanuit het **gemeentefonds** van de Rijksoverheid. Dat besteden we aan taken die meegroeien en gerichte investeringen.
- Het budget voor voorzieningen zoals cultuur, sport en buurthuizen **groeit mee met de stad**.
- Investeren in duurzame mobiliteit, meer woningen en werkgelegenheid in de stad is van nationaal belang. We vragen **het Rijk en de provincie Utrecht** fors bij te dragen, bijvoorbeeld aan de langjarige wijkaanpak *Samen voor Overvecht*, nieuwe OV-knooppunten en de energietransitie.
- We geven de ruimte aan **ontwikkelaars** die willen investeren in de stad, mits ze daarmee bijdragen aan het bereiken van onze doelen. We laten ze meebetalen aan groen en maatschappelijke voorzieningen op de plekken waar ze willen bouwen, en maken afspraken over het percentage te bouwen sociale woningen en over duurzaamheid.
- De beschikbare budgetten voor inburgeren, huisvesting, zorg en welzijn voor mensen die gevlucht zijn, zijn niet toereikend voor dat wat de Rijksoverheid rondom inburgering van ons verwacht, leert de ervaring. Daarom houden we vinger aan de pols en zoeken daar waar nodig naar **extra budget**, om voldoende kwaliteit en maatwerk te kunnen bieden.

WE INVESTEREN DUURZAAM, SOCIAAL EN INCLUSIEF

- Ook de komende jaren blijven we **investeren** in een gezonde, eerlijke en duurzame stad.
- Bij kansenongelijkheid investeren we **ongelijk** om ongelijkheid weg te nemen.
- De gemeente koopt jaarlijks voor zo'n 700 miljoen euro in bij organisaties en bedrijven. Ons **inkoopbeleid** is zo duurzaam en sociaal mogelijk, met extra aandacht voor lokale ondernemers. We eisen van bedrijven waarbij we inkopen dat ze bijdragen aan de sociale doelen van de gemeente, bijvoorbeeld door mensen die moeilijk aan het werk komen een plekje te geven of door bewonersinitiatieven te ondersteunen.
- We beslissen over investeringen, subsidies en gebruik van vastgoed **op basis van maatschappelijke waarde** in plaats van alleen financiële resultaten.
- We **beperken marktwerking** waar dit leidt tot een verslechtering van de publieke zaak. Daarom zijn we terughoudend met aanbestedingen. Wanneer we aanbesteden, kiezen we hier bewust voor en doen we dit voor langere tijd. Daarbij zijn bekendheid met de buurt en doelgroep en samenwerking met professionals en buurtbewoners belangrijke voorwaarden. Als het gaat om een dienst aan bewoners, betrekken we deze bij de beoordeling van de biedingen, bijvoorbeeld via dialooggerichte aanbestedingen.
- We maken afspraken met inwoners, ondernemers en organisaties in een wijk om bepaalde gemeentelijke taken uit te voeren, bijvoorbeeld via een **Bewonersbod**.
- Eens in de vier tot zes jaar gaan we de **uitgaven van de gemeente** grondig en kritisch doorlichten. Niet met het doel om te bezuinigen, maar om te beoordelen of de uitgaven nog wel passen bij onze idealen en toekomstplannen.

WE BELASTEN ALLEEN DE STERKE SCHOULDERS ÉN DE VERVUILER BETAALT

- We willen onderzoeken of we de verschillende **gemeentelijke belastingen** en heffingen beter kunnen laten aansluiten op onze principes: de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten en we vragen extra financiële bijdragen voor vervuilende en ruimte vragende activiteiten.
- De Utrechters met de laagste inkomens geven we **vrijstelling** van of korting op gemeentelijke belastingen en heffingen. Als er sprake is van een eigen bijdrage, moet deze door Utrechters met een laag inkomen ook in natura voldaan kunnen worden, bijvoorbeeld in de vorm van vrijwilligerswerk. Dit is gemakkelijk aan te vragen.
- De waarden van woningen in Utrecht zijn sterk gestegen. Deels door ongewenste ontwikkelingen, maar ook doordat de gemeente investeert in de openbare ruimte, voorzieningen en infrastructuur. We willen dan ook dat de **OZB-bijdrage** meer gelijk meestijgt met de huizenprijzen. Dit is ook nodig om te compenseren dat stijgende WOZ-waarden leiden tot een lagere rijksbijdrage.
- De vergoedingen voor vergunningen voor **commerciële activiteiten** zijn nu nog niet kostendekkend. We maken ze dat wel, stapsgewijs. Daarbij houden we er de komende jaren rekening mee dat veel ondernemers zwaar zijn getroffen door de coronacrisis.
- Draagvlak voor de **hondenbelasting** is belangrijk. We handhaven de hondenbelasting en werken aan het vergroten van het draagvlak ervoor met voorlichting en voorzieningen voor honden.
- We laten de vervuiler opdraaien voor de **maatschappelijke kosten** die hij zelf veroorzaakt. Inwoners die bijdragen aan een schonere, duurzame stad betalen minder.
- We verhogen **parkeertarieven**, als onderdeel van het beleid om de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren.
- We maken de **energietransitie** betaalbaar voor iedereen en laten omwonenden profiteren van de opbrengsten van windmolens.

WE GEVEN UTRECHTERS INZICHT EN INVLOED

- We vinden het belangrijk dat de inwoners van Utrecht mee kunnen praten en beslissen over het geld dat de gemeente uitgeeft. Daarom maken we de **begroting inzichtelijker**, met platforms als *OpenSpending* en *waarstaatjegemeente.nl*.
- We hebben de afgelopen jaren een proef gedaan met **budgetmonitoring en buurtbudgetten**, waarbij een groep buurtbewoners kijkt waaraan het geld in de buurt wordt besteed en aangeeft hoe dit eventueel beter kan. Of bewoners dienen voorstellen in, waarover alle buurtbewoners kunnen stemmen. We willen Utrechters op deze manier invloed blijven geven op investeringen in hun buurt.

